

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO, TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI
İLETİŞİM BİLİMLERİ BİLİM DALI**

**ÇİZGİ FİLMLERDEKİ TEMEL SOSYAL DEĞERLER:
PEPEE VE POCOYO ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Fatih KILINÇ

İstanbul, 2013

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO, TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI
İLETİŞİM BİLİMLERİ BİLİM DALI**

**ÇİZGİ FİLMLERDEKİ TEMEL SOSYAL DEĞERLER:
PEPEE VE POCOYO ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Fatih KILINÇ

Tez Danışmanı: PROF. DR. YUSUF DEVRAN

İstanbul, 2013

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

RADYO, TELEVİZYON VE SİNEMA Anabilim Dalı İLETİŞİM BİLİMLERİ Bilim Dalı TEZLİ YÜKSEK LİSANS öğrencisi FATİH KILINÇ'ın ÇİZGİ FİLMERDEKİ TEMEL SOSYAL DEĞERLER: PEPEE VE POCOYO ÖRNEĞİ adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 17.07.2013 tarih ve 2013-28/49 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği /oy çokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi 25 / 07 / 2013

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Öğretim Üyesi Adı Soyadı	İmzası
1. Tez Danışmanı Prof. Dr. YUSUF DEVRAN	
2. Jüri Üyesi Yrd. Doç. Dr. AYŞE KONCAVAR	
3. Jüri Üyesi Yrd. Doç. Dr. AHMET ARSLAN	

ÖZET

Günümüzde çocuklara yönelik yayın yapan bir çok tematik kanal bulunmaktadır. Bu çalışmada ülkemizde yayın yapan TRT Çocuk ve Yumurcak TV isimli kanallarda yayınlanan Pepee ve Pocoyo isimli çizgi filmler çeşitli açılardan irdelenmektedir.

Özellikle okul öncesi (0-6) yaş arası çocuklarda algı seçiciliği tam anlamıyla gelişmediğinden dolayı kendilerine sunulan içeriklerden duygusal ve zihinsel açıdan bir hayli etkilenebilmektedirler. Bu araştırmada TRT Çocuk ve Yumurcak TV’de yayınlanan Pepee ve Pocoyo isimli çizgi filmlerde okul öncesi çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine katkı sağlayacak öğelerin var olup olmadığı karşılaştırmalı bir şekilde irdelenecek ve bu öğeler kategorize edilecektir.

2009 yılında Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Çocuklara Yönelik Programlar ve Bu Programlarda Yayımlanan Reklamların İçerik Analizi Araştırması” nda kullanılan ölçek bu çalışma için “ Pepee ve Pocoyo Çizgi Filmlerinin Çocukların Sosyal ve Duygusal Gelişimine İlişkin İçerdiği Değerler Formu”na evrilmiştir. Ayrıca Pepee ve Pocoyo isimli çizgi filmlerin içeriksel olarak barındırdıkları evrensel değerler gerekçeleriyle birlikte belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitici Özellikli Çizgi Filmler, Pepee, Pocoyo, Sosyal Gelişim, Duygusal Gelişim, TRT Çocuk, Yumurcak TV.

ABSTRACT

There are currently a number of thematic TV channels that broadcast for children. Two of such cartoons Pepee and Pocoyo, will be analyzed on several grounds in this study.

Especially pre-school children (0-6) are highly affected by the content of programs aired on TV both emotionally and mentally since selective perception has not been developed at those age groups. The purpose of this research is to explore if the cartoons “Pepee” and “Pocoyo,” aired on TRT Cocuk and Yumurcak TV contain elements that contribute to social and emotional development of pre-school children, and those elements will accordingly be categorized.

The measurement invented by General Directorate of Family and Social Research that is utilized in “Research on Content Analysis of TV Commercials that are used during TV Shows for Children” is converted to “Form of Values Regarding Social and Emotional Development of Children in Pepee and Pocoyo Cartoons has evaluated . Additionally, the universal values that are represented in the content of those cartoons are also included in the analysis.

Key Words: Educational Cartoons, Pepee, Pocoyo, Social Development, Emotional Development, TRT Cocuk, Yumurcak TV

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLO LİSTESİ.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
GRAFİK LİSTESİ.....	ix
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	1
1.2.1. Alt Problemler.....	2
1.3. Önem.....	3
1.4. Varsayımlar.....	3
1.5. Sınırlılıklar.....	3
1.6. Tanımlar.....	3
2. ÇOCUK GELİŞİMİNE YÖNELİK TEORİK YAKLAŞIMLAR.....	5
2.1. Gelişim Kavramı.....	5
2.2. Gelişim Kavramına Kuramcıların Yaklaşımı.....	8
2.2.1. Sigmund Freud'un Psikanaliz Kuramı.....	8
2.2.2. Erik Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı.....	10
2.2.3. Albert Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı.....	14
2.3. Duygusal Gelişim.....	17
2.3.1. Duygusal Gelişimin Genel Özellikleri.....	19
2.3.2. Duygusal Gelişim İle İlgili Temel Kavramlar.....	21
2.4. Sosyal Gelişim.....	27
2.4.1. Sosyal Gelişimin Genel Özellikleri.....	29
2.4.2. Sosyal Gelişimi Etkileyen Etmenler.....	31
2.4.2.1. Benlik.....	31
2.4.2.2. Kişilik.....	34
2.5. Okul Öncesi Çocukların Duygusal ve Sosyal Gelişimine Etki Eden Faktörler.....	36
2.5.1. Aile.....	36
2.5.2. Arkadaşlık.....	37
2.5.3. Yuva (Anaokulu).....	38
2.5.4. Kültür.....	39
3.YÖNTEM.....	41
3.1. Araştırma Modeli.....	41
3.2. Çalışma Grubu.....	42
3.3. Veri Toplama Araçları.....	44
3.4. Verilerin Çözümlemesi.....	45

4. BULGULAR ve YORUM.....	47
4.1. Sorumluluk Duygusu.....	47
4.1.1. Pocoyo'daki Sorumluluk Duygusu Örnekleri.....	48
4.1.2. Pepee'deki Sorumluluk Duygusu Örnekleri.....	48
4.2. Yardımseverlik Duygusu.....	48
4.2.1. Pocoyo'daki Yardımseverlik Duygusu Örnekleri.....	49
4.2.2. Pepee'deki Yardımseverlik Duygusu Örnekleri.....	50
4.3. Adalet Duygusu.....	50
4.3.1. Pocoyo'daki Adalet Duygusu Örneği.....	51
4.4. Özgüven Duygusu.....	51
4.4.1. Pocoyo'daki Özgüven Duygusu Örneği.....	52
4.4.2. Pepee'deki Özgüven Duygusu Örneği.....	52
4.5. Liderlik Duygusu.....	53
4.5.1. Pocoyo'daki Liderlik Duygusu Örneği.....	54
4.5.2. Pepee'deki Liderlik Duygusu Örneği.....	54
4.6. Dostluk Duygusu	54
4.6.1. Pocoyo'daki Dostluk Duygusu Örneği.....	55
4.6.2. Pepee'deki Dostluk Duygusu Örneği.....	55
4.7. Doğruluk Duygusu	56
4.7.1. Pocoyo'daki Doğruluk Duygusu Örneği.....	56
4.7.2. Pepee'deki Doğruluk Duygusu Örneği.....	57
4.8. Sabır Duygusu.....	57
4.8.1. Pocoyo'daki Sabır Duygusu Örneği.....	58
4.8.2. Pepee'deki Sabır Duygusu Örneği.....	58
4.9. Saygı Duygusu.....	58
4.9.1. Pocoyo'daki Saygı Duygusu Örneği.....	59
4.9.2. Pepee'deki Saygı Duygusu Örneği	60
4.10. Özdenetim Duygusu.....	60
4.10.1. Pocoyo'daki Özdenetim Duygusu Örneği.....	61
4.10.2. Pepee'deki Özdenetim Duygusu Örneği.....	61
4.11. Empati Duygusu.....	61
4.11.1. Pocoyo'daki Empati Duygusu Örneği.....	62
4.11.2. Pepee'deki Empati Duygusu Örneği.....	63
4.12. Dini Değerler	63
4.13. Toplumsal Kurallar	63
4.13.1. Pocoyo'daki Toplumsal Kural Örneği.....	64
4.13.2. Pepee'deki Toplumsal Kural Örneği.....	64
4.14. Ahlaki Kural.....	64
4.14.1. Pocoyo'daki Ahlak Kuralları Örneği.....	65
4.15. Kadenci	66
4.16. Batıl İnançlar.....	66
4.17. Büyük Sözü Dinleme.....	67
4.17.1. Pocoyo'daki Büyük Sözü Dinlemenin Örneği.....	67
4.17.2. Pepee'deki Büyük Sözü Dinlemenin Örneği.....	68
4.18. Bireycilik	68

4. 18.1. Pocoyo'daki Sorumluluk Duygusu Örneği.....	69
4. 19. Milli Değer	69
4. 19.1. Pepee'deki Milli Değer Örnekleri.....	70
4. 20. Giyim Biçimlerindeki Kalıp Yargılar.....	70
4. 20.1. Pocoyo'daki Giyim Biçimlerinin Kalıp Yargı Örnekleri.....	71
4. 20.2. Pepee'deki Giyim Biçimlerinin Kalıp Yargı Örnekleri.....	71
4. 21. Hayvan Sevgisi.....	71
4. 21.1. Pocoyo'daki Hayvan Sevgisi Örnekleri.....	72
4..21.2. Pepee'deki Hayvan Sevgisi Örnekleri.....	72
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	74
KAYNAKÇA.....	78
EK 1.....	82

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Erikson'un dönemlere göre psikososyal gelişim kuramı.....	11
Tablo 2: Uzmanların İncelemeleri Arasındaki Korelasyon.....	42
Tablo 3: İzlenen Çizgi Filmlerin Tablosu.....	43
Tablo 4: Reklamların Çocukların Duygusal/Sosyal Gelişimine Yönelik İçerikleri.....	44
Tablo 5: Çizgi Filmlerdeki Sorumluluk Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans Yüzdeleri.....	47
Tablo 6: Çizgi Filmlerdeki Yardımseverlik Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans Yüzdeleri	49
Tablo 7 : Çizgi Filmlerdeki Adalet Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri.....	50
Tablo 8: Çizgi Filmlerdeki Özgüven Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri.....	51
Tablo 9: Çizgi Filmlerdeki Liderlik Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri.....	53
Tablo 10: Çizgi Filmlerdeki Dostluk Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri.....	54
Tablo 11: Çizgi Filmlerdeki Doğruluk Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri.....	56
Tablo 12: Çizgi Filmlerdeki Sabır Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri.....	57
Tablo 13: Çizgi Filmlerdeki Saygı Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri.....	59
Tablo 14: Çizgi Filmlerdeki Özdenetim Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri.....	60
Tablo 15: Çizgi Filmlerdeki Empati Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri.....	62
Tablo 16: Çizgi Filmlerdeki Toplumsal Kuralları Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri.....	63
Tablo 17: Çizgi Filmlerdeki Ahlâk Kurallarını Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri.....	65
Tablo 18: Çizgi Filmlerdeki Batıl İnançları Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri.....	66
Tablo 19: Çizgi Filmlerdeki Büyük Sözü Dinlemeyi Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri	67
Tablo 20: Çizgi Filmlerdeki Bireyciliği Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri.....	68
Tablo 21: Çizgi Filmlerdeki Milli Değerleri Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri.....	69
Tablo 22: Çizgi Filmlerdeki Giyim Biçimlerinin Farklı Kültür, Meslek ve Aile Bireyleriyle İlgili Kalıp Yargıları Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri.....	70

Tablo 23: Çizgi Filmlerdeki Hayvan Sevgisini Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri.....	72
Tablo 24: Mesajların Frekansları ve Yüzdesi.....	73

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Pepee.....	4
Şekil 2: Pocoyo.....	4
Şekil 3: Gelişime Etki Eden Faktörler.....	6
Şekil 4: Gelişimi Etkileyen Unsurlar.....	7
Şekil 5: Karşılıklı Belirleyicilik Akış Şeması.....	16
Şekil 6: Vygotsky'nin Sosyal Gelişim Piramidi.....	28

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Sorumluluk Duygusunu Geliştirici Mesajlar.....	47
Grafik 2: Yardımseverlik Duygusunu Geliştirici Mesajlar.....	49
Grafik 3: Adalet Duygusunu Geliştirici Mesajlar.....	51
Grafik 4: Özgüven Duygusunu Geliştirici Mesajlar.....	52
Grafik 5: Liderlik Duygusunu Geliştirici Mesajlar.....	53
Grafik 6: Dostluk Duygusunu Geliştirici Mesajlar.....	55
Grafik 7: Doğruluk Duygusunu Geliştirici Mesajlar.....	56
Grafik 8: Sabır Duygusunu Geliştirici Mesajlar.....	58
Grafik 9: Saygı Duygusunu Geliştirici Mesajlar.....	59
Grafik 10: Özdenetim Duygusunu Geliştirici Mesajlar.....	60
Grafik 11: Empati Duygusunu Geliştirici Mesajlar.....	62
Grafik 12: Toplumsal Kuralları Geliştirici Mesajlar.....	64
Grafik 13: Ahlak Kurallarını Geliştirici Mesajlar.....	65
Grafik 14: Batıl İnançları Geliştirici Mesajlar.....	66
Grafik 15: Büyük Sözü Dinlemeyi Geliştirici Mesajlar.....	67
Grafik 16: Bireyciliği Geliştirici Mesajlar.....	68
Grafik 17: Milli Değerleri Geliştirici Mesajlar.....	69
Grafik 18: Giyim Biçimlerindeki F.K.M ve A.B.ile İ. Kalıp Yargıları Geliştirici Mesajlar	71
Grafik 19: Hayvan Sevgisini Geliştirici Mesajlar.....	72

1. GİRİŞ

1.1.Problem

Çağımızda kitle iletişim araçları gündem oluşturma ve değiştirme açısından son derece önemli bir konuma sahiptir. Bu kitle iletişim araçlarından biri olan televizyon gerek görsel, gerekse de işitsel yönü bakımından daha popüler bir durumdadır. Her yaştan her kesime uygun yayın içerikleri sunan televizyonun temel nitelikleri arasında haber verme, bilgilendirme, eğlendirme ve eğitime yer almaktadır.

Eğlence televizyonunun en önemli unsurudur. Çocuklar, gençler ve yetişkinler için çok farklı programlar sunan televizyonun izlenme oranları yayın içeriklerinin değişmesini sağlamaktadır. Çocuklar için eğlencenin dayanak noktası çizgi filmlerdir. Bu yüzden çocuklar gelişim çağlarında zamanlarının çoğunu televizyonda çizgi film izleyerek geçirmektedir. Türkiye’de ise 2000’li yıllardan itibaren tematik çizgi film kanalları kurulmaya başlamış ve çocukların ilgisi bu kanallara yönelmiştir. Bu kanallar arasında Cartoon Network, Minika Go, TRT Çocuk, Planet Çocuk, Yumurcak TV, Kidz/ Animex TV, Disney TV, Karamel TV, Maxi TV ve Minika Çocuk yer almaktadır.

Bu çalışmada ise SBT Analiz Şirketi’nin 2012 Ekim-2013 Mart verilerine göre en çok izlenen iki tematik çocuk kanalı olan TRT Çocuk ve Yumurcak TV’nin birbirine benzer içeriklere sahip olan iki çizgi filmi Pepee ile Pocoyo’nun içeriksel olarak karşılaştırılması hedeflenmiştir. Eğitici içerikli bu iki çizgi filmin çocukların sosyal ve duygusal gelişimine katkı sağlayacak öğeler (sorumluluk duygusu, yardımseverlik, adalet duygusu, özgüven, saygı, özdenetim, empati...v.b.) barındırıp barındırmadığı çalışmanın problemiğini oluşturmaktadır. Pepee Türk menşeli (Düş Yapım), Pocoyo ise İspanyol menşeli (Zinkia Production) bir çizgi film yapımıdır.

1.2. Amaç

Bu çalışmada temel olarak Pepee ve Pocoyo isimli çizgi filmlerde okul öncesi çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine katkı sağlayacak öğelerin var olup olmadığının karşılaştırmalı bir şekilde tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca çalışmanın hipotezine ilişkin olarak aşağıdaki sorulara araştırma süresince cevap aranacaktır.

1.2.1. Alt Problemler

Çalışmada tespit edilmeye çalışılacak diğer problemler ise aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

1. Çizgi filmlerde sorumluluk duygusunu geliştirici mesajlar var mıdır?
2. Çizgi filmlerde yardımseverlik duygusunu geliştirici mesajlar var mıdır?
3. Çizgi filmlerde adalet duygusunu geliştirici mesajlar var mıdır?
4. Çizgi filmlerde özgüven duygusunu geliştirici mesajlar var mıdır?
5. Çizgi filmlerde liderlik duygusunu geliştirici mesajlar var mıdır?
6. Çizgi filmlerde dostluk duygusunu geliştirici mesajlar var mıdır?
7. Çizgi filmlerde doğruluk duygusunu geliştirici mesajlar var mıdır?
8. Çizgi filmlerde sabır duygusunu geliştirici mesajlar var mıdır?
9. Çizgi filmlerde saygı duygusunu geliştirici mesajlar var mıdır?
10. Çizgi filmlerde özdenetim duygusunu geliştirici mesajlar var mıdır?
11. Çizgi filmlerde empati duygusunu geliştirici mesajlar var mıdır?
12. Çizgi filmlerde dini değerleri geliştirici mesajlar var mıdır?
13. Çizgi filmlerde toplumsal kurallar konusunda bilinçlendirici mesajlar var mıdır?
14. Çizgi filmlerde ahlak kuralları konusunda bilinçlendirici mesajlar var mıdır?
15. Çizgi filmlerde kadercı bir bakış açısını geliştirici mesajlar var mıdır?
16. Çizgi filmlerde batıl inancı geliştirici mesajlar var mıdır?
17. Çizgi filmlerde büyüklerin sözünü dinlemeyi geliştirici mesajlar var mıdır?
18. Çizgi filmlerde bireyciliği geliştirici mesajlar var mıdır?
19. Çizgi filmlerde milli değer vurgusu var mıdır?
20. Çizgi filmlerde ki giyim biçimlerinde farklı kültür, meslek ve aile bireyleriyle ilgili kalıp yargılar var mıdır?
21. Çizgi filmlerde hayvan sevgisini geliştirici mesajlar var mıdır?

1.3. Önem

Bu çalışmada Pepee ve Pocoyo isimli iki çizgi film çocukların duygusal ve sosyal gelişimine yönelik öğeleri barındırması açısından karşılaştırılmıştır. Bu iki çizgi film bugüne değin herhangi bir çalışmada gelişim açısından karşılaştırılmamıştır. Çalışmanın önemini ise yapılan bu özgün karşılaştırma oluşturmaktadır. Ayrıca, çocuklara yönelik çizgi filmlerle ilgili yapılacak çalışmalara model olabilecek bir araştırma olmasından dolayı da önemlidir.

1.4. Varsayımlar

Bu çalışmada çizgi filmlerin, hazırlanan “Pepee ve Pocoyo Çizgi Filmlerinin Çocukların Sosyal ve Duygusal Gelişimine İlişkin İçerdiği Değerler Formu” kapsamında eksiksiz bir şekilde izlendiği ve buna göre sosyal-duygusal gelişim öğelerinin tespit edildiği varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu çalışma, Pepee ile Pocoyo isimli çizgi filmlerinin rastlantısal bir şekilde seçilen 25 bölümüyle sınırlıdır.
2. Çalışmada elde edilen bulgular “Pepee ve Pocoyo Çizgi Filmlerinin Çocukların Sosyal ve Duygusal Gelişimine ilişkin Değerlendirme Formu” ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Pepee: Pepee, Türk menşeli, düş yapım firması tarafından üretilen çocuklara yönelik bir çizgi filmidir. 6 Haziran 2008 yılında TRT Çocuk kanalında yayına başlamıştır. Beş yıldır aynı kanalda yayınlanan Pepee 2013 Nisan ayının başı itibarıyla 80. bölüme ulaşmıştır. Pepee okul öncesi dönem olan 4- 6 yaş arası çocuklar için hazırlanmış ve 9 yaşında ki çocuklara da hitap etmektedir. (Pepee, <http://www.pepee.com.tr>, 22.03.2013)

Çizgi filmin baş karakteri Pepee'dir. Çizgi filmi oluşturan diğer karakterler ise ilk yayına başladığında Şila, Zulu, Köpüş ve ekranda görünmeyen dış ses Şuşu'dur.

Daha sonra ki sezon bölümlerinde Pepee'nin annesi, babası, dedesi, ninesi, kız kardeşi Bebee, teyzesi, eniştesi ve kuzeni Eke karakterleri rol almaya başlamıştır.

Şekil 1: Pepee
(<http://www.oyunabasma.org/>, 22.03.2013)

Şekil 2: Pocoyo
(<http://www.oyunevreni.org/>, 22.03.2013)

Pocoyo: Pocoyo, ilk bölümü 2005 yılının Ocak ayında okul öncesi çocuklara yönelik hazırlanmış bir çizgi film serisidir. Pocoyo'nun yapımcılığını Zinkia Entertainment, Cosgrove-Hall Films and Granada International yapmaktadır. Pocoyo'nun senaristliğini ise Guillermo García Carsí, Andy Yerkes, Ken Scarborough yapmaktadır. (Pocoyo, <http://en.wikipedia.org>, 22.03.2013)

Pocoyo çizgi filminde ana karakterler Pocoyo, Pato, Elly, Loula ve Uykucu kuştur. Çizgi filmde baş karakter filme adını veren Pocoyo'dur. Pocoyo mavi elbiseli ve mavi şapkalı her şeyi merak eden araştıran, arkadaşlarıyla birlikte eğlenen bir kahramandır. Pato yeşil şapkası olan bir ördektir. Pato biraz huysuz bir karakterdir. Elly ise nazik bir kişiliğe sahip uyumlu ve yardımsever bir fildir. Sırtında küçük bir çantası ve scooteri vardır. Loula Pocoyo'nun köpeğidir. Uykucu kuş ise yeşil renkli tüyleri olan gözleri genellikle kapalı bütün vaktini uyuyarak geçiren bir karakterdir. Diğer yan karakterler ise bebek kuş, Dış ses, Kırmızı Ahtapot Fred, tırtıl, uzaylılar, marslılar ve ekranda görünmeyen çocuklardır.

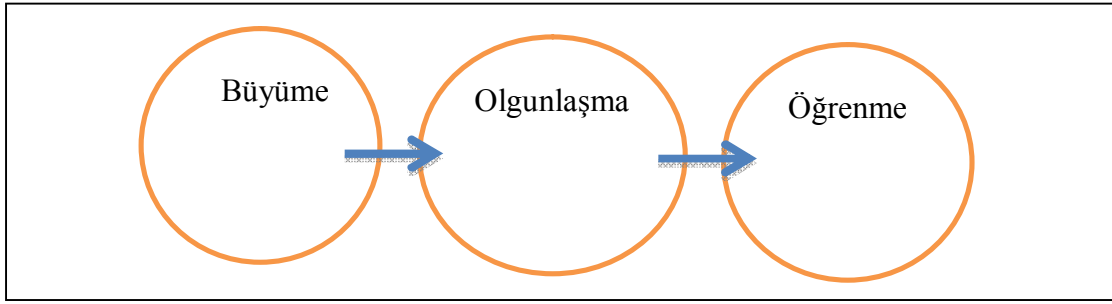
2. ÇOCUK GELİŞİMİNE YÖNELİK TEORİK YAKLAŞIMLAR

2.1. Gelişim Kavramı

Bireyin gelişim süreci birbirini izleyen bir dizi değişikliğe paralel olarak yaşam sürecinin belli dönemlerini kapsamaktadır. Kalıtsal etkenler, içgüdüler ve çevresel etkenlerle yönlendirilen bu değişimler karmaşası olan gelişim, doğum öncesi dönemden başlayıp yaşamın sonuna kadar devam eden bir süreçtir. Yani bireyin gözlenebilen, düzenli ve sürekli değişimleri gelişim olarak ifade edilmektedir. Bireyin gelişim süreci; çocuk, ergen ve yetişkin gelişimi olarak üç ana başlık altında değerlendirilmektedir. Çocuk gelişimi doğum öncesi dönem, bebeklik, ilk çocukluk (okul öncesi) ve orta çocukluğu (okul dönemi) kapsamaktadır. Ergen gelişimi ise yaş sınırları ile ifade edilse de bireysel farklılıklar gözetmektedir (İnanç, Bilgin, Atıcı, 2007: 59-70).

Birey doğduğu andan ölümüne kadar sürekli bir değişim ve gelişim içerisindedir. Çünkü gelişim; belli safhalara ayrılmış ve her biri, önceki aşamaların birikimlerine bağlı olarak oluşan bir süreç içinde gerçekleşmektedir. Gelişim; bireysel farklılıklar göstermekle birlikte çevresel değişkenlerin karşılıklı etkileşimleri sonucunda gerçekleşmektedir. Anlaşılacağı üzere insan gelişimi bir ömür boyu devam etmektedir. Gelişim, genetik ve çevresel değişkenlerin karşılıklı etkileşimlerinin ürünü olduğundan bireysel farklılıklar göstermektedir. “Büyüme” (growth) ile “gelişme” (development) sözcükleri birbiri yerine kullanılması oldukça yaygın bir hatadır. Yapısal artışı dile getiren “büyüme”, bedende gerçekleşen sayısal değişiklikleri içermektedir (kilo, boy artışı gibi). Çocuk, sadece fiziksel olarak büyümeyle kalmamakta; aynı zamanda beyni, kasları ve tüm iç organlarının yapı ve işlevlerinde de değişimler olmaktadır. Çocukların fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimlerini sağlayacak 3 ana faktörden söz edebilmek mümkündür. Bunlar; beslenme, çevre ve eğitimidir (Özmert, 2005: 179).

Gelişimin her döneminde gerek fiziksel, gerekse de zihinsel bir büyüme, olgunlaşma söz konusudur. Ancak gelişim zaman içerisinde farklı kollara ayrılmaktadır. Ciddi beslenme bozuklukları ve hastalıklar bireysel gelişimi zedeleyebilmektedir. Bireyin çevresiyle etkileşimi ve yeni şeyler öğrenmesi de gelişimi etkilemektedir. Gelişime etki eden birden çok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

Şekil 3: Gelişime Etki Eden Faktörler

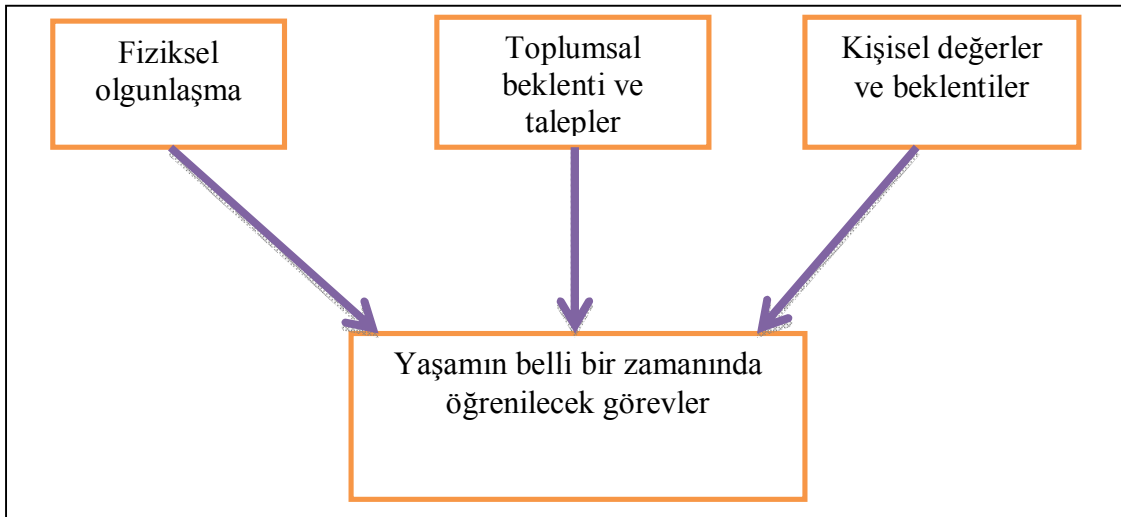
Büyüme: Gelişim sürecinin ilk aşamasını büyüme oluşturmaktadır. Büyüme; “bireyin fizik yapısında zamana bağlı olarak meydana gelen nicelik boyutundaki değişikliklerdir.” Doğum öncesi dönemde hücre çoğalması ve doğum sonrasında ise yıllara göre meydana gelen tüm fiziksel değişiklikler büyümenin sonucunda meydana gelmektedir. Büyüme yaşa bağlı olarak meydana gelen değişikliklere verilen genel addır.

Olgunlaşma: Büyüme süresince kişinin genetik yapısının yönlendirmesiyle oluşan biyolojik boyuttaki fonksiyonel değişikliklere verilen genel addır. Diğer bir ifadeyle büyüyen organizmanın kendinden talep edilen işlevleri karşılayabilecek fizyolojik güce erişmesidir. Özellikle çocuklarda biyolojik gelişmenin etkisiyle meydana gelen davranış değişiklikleri olgunlaşma neticesinde ortaya çıkmaktadır. Örnek vermek gerekirse; çocuklar ayakları üzerinde durmaya başladıktan sonra yürüyebilmektedirler. Ancak dengesini sağlayamayan bir çocuğun yürümesine imkan yoktur. Dolayısıyla yürüme olgunlaşmanın bir göstergesidir. Çevre koşulları olgunlaşma sürecini çok fazla etkilememektedir. Bunun nedeni olgunlaşmanın daha çok biyolojik donanımla ilgisinin olmasıdır (Yeşilyaprak, 2011:32).

Öğrenme: Gelişim sürecinin tam anlamıyla gerçekleşmesi için öğrenme sürecinin başarıyla tamamlanması gerekmektedir. Öğrenme; yaşantı sonucu gözlenen kalıcı değişiklikleri kapsayan ve ömür boyu devam eden bir süreçtir. Çünkü davranışların meydana gelmesi veya davranışlarda ustalaşmanın gerçekleşebilmesi için yaşantılara ihtiyaç vardır. Yaşantılar ve uygulama sonucunda davranışlarda meydana gelen kalıcı değişikliklere öğrenme adı verilmektedir. Olgunlaşma ve öğrenme arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır. Bu konu hakkında örnek verirsek; bir çocuğun yazı

yazabilmesi ve kalem tutabilmesi için el kaslarının olgunlaşmış ve büyümüş olması gerekmektedir. Aksi takdirde çocuk eliyle kalem tutamamaktadır. Fakat çocuğun kalem tutması yazı yazması için yeterli değildir. Bu noktada öğrenme sürecine ihtiyaç duymaktadır. Öğrenme süreci ailede ya da okulda gerçekleşmektedir (Özbay ve Erkan, 2011:29).

Gelişim kişinin yüklediği anlamlar doğrultusunda yaşanmaktadır. Gelişim aşamasında öznel, kişisel ve bireysel farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Öznel faktörler yukarıda da belirtildiği gibi fiziki bakımdan meydana gelen olgunlaşmadır. Kişi fiziki açıdan olgunlaşmaya başladıkça gelişim aşaması farklılıklara uğramaktadır. Bunun yanında toplumun bazı beklenti ve talepleri bulunmaktadır. İçinde yaşanan toplum kişisel gelişimi derinden etkileyebilmektedir. Kişinin ne işle uğraşacağını hangi görevde bulunacağını toplumsal beklenti ve talepler belirleyebilmektedir. Toplumsal beklenti ve taleplerin yanında kişisel beklenti ve değerlerde bulunmaktadır. Kişisel değerler tutum ve davranışlar gelişim sürecini değiştirebilmektedir. Her birey kişisel ilgilerine değer yargılarına gelenek ve beklentilerine göre gelişimini sürdürmektedir. Bu açıdan gelişim insan hayatının sonuna dek sürmektedir (Bacanlı, 2003:46). Gelişimi etkileyen unsurlar aşağıdaki tabloda bir arada sunulmuştur:

Şekil 4: Gelişimi etkileyen unsurlar
(Bacanlı, 2003:46)

İnsan kendi yaşamını ve kendi soyunu sürdürmek istemektedir. Ruhsal açıdan benliğini bulan insan çevreye uyum sağlamayı amaçlamaktadır. Tam bu noktada yeterlik (competence) ve yetiklik (capacity) kavramları devreye girmektedir. Bu iki

kavram her ne kadar birbirinden bağımsız gözükse de aynı zamanda birbiriyle ilintilidir. Yeterlik ve yetiklik kavramlarını aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür:

Yeterlik: Düşünebilme, bilebilme, becerebilme, uygun tutumu takınabilme yeterlik aracılığıyla gerçekleşmektedir. Kişi bu şekilde yapabileceği davranışları açığa çıkarmaktadır. Yeterliğe dönüşmemiş insan yeteneklerini ortaya çıkaramamış ve adeta savrulmuştur. İnsan yeteneklerinin sınırı tam olarak bilinemediğinden sınırsız olduğu düşünülmektedir. Ancak psikolojide insan yetenekleri sınırlanmıştır. Bu sınırı göreceli bir şekilde gösterebilmek için yetiklik kavramı kullanılmaktadır. (Başaran, 2000:25)

Yetiklik: Kısaca insanın herhangi bir yeteneğinin eğitim aracılığıyla yeterliğe dönüştürülmesinde ulaşılabilecek en üst sınırdır. Bu sınır kişiden kişiye değişiklik göstermektedir. Örnek olarak; herkes matematikte dört işlem yapabilirken, bilinmeyen denklemleri çözemeyebilmektedir. Bu durum insanın yetikliğiyle ilintilidir. Yetiklik zamanla gelişme gösterebilmektedir (Başaran 2000:25).

Görüldüğü gibi kuramcılar gelişme konusunu detaylı bir şekilde incelemiş ve bu incelemeleri neticesinde teorilerini geliştirmişlerdir. Tam bu noktada kuramcılar gözüyle gelişim teorilerini incelemek son derece yerinde olacaktır.

2.2. Gelişim Kavramına Kuramcıların Yaklaşımı

2.2.1. Sigmund Freud'un Psikanaliz Kuramı

Psikanaliz kuramı, Freud'un uzun süren çalışmaları sonucunda ortaya koyduğu bir tedavi yöntemidir. Bu kuram, davranış bozukluklarını irdeleyerek, bozuklukların giderilmesine yönelik çözüm yolları aramaktadır. "Ruhsal Çözümleme" adı verilen bu kuram hem normal, hem de anormal zihinsel süreçlerin işleyişiyle ve bunların somut yansımaları olan davranışlarla ilgili bilgiler vermektedir. Bu kuramın çıkış noktasında **nedensellik** bulunmaktadır. Ruhsal nedensellik varsayımına göre, hiçbir davranış nedensiz, rastgele ya da şansa bağlı değildir. Her davranışın altında yatan bir sebep bulunmaktadır. Bu sebep her zaman insanın dışında ya da çevresinde değildir, insan davranışlarının nedenleri kimi zaman onun iç dünyasıyla ilintilidir (Ölmez, 2012:8).

Freud, kuramını oluşturmada önce çocukluk yıllarını detaylı bir şekilde irdelemiş ve çocuklukta edinilen deneyim ve dürtülerin davranışları etkilediği sonucuna varmıştır. Ona göre; gelişim ve bilinç dışı dürtüler davranışlar tarafından ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte; saldırganlık, cinsellik ve açlık dürtüleri çevre tarafından şekillenmektedir. Freud kişiliğin oluşmasını sağlayan üç ana unsurun altını çizmektedir. Bunlar; “id”, “ego” ve “süperego”dur. “İd”, insanın doğuştan beri sahip olduğu tüm güdülerinin toplamı olup sürekli olarak isteklerine doyum aramaktadır. Bu aşamadan sonra kişiliğin yürütme organı olan “ego” devreye girmektedir. Ego, akılcı mantıklı bir kişilik bölümü olup, bir anlamda kişiliğin karar organıdır. “Süperego” ise geleneksel ve toplumsal değerlerin ana temsilcisi olmakla birlikte, ahlaki ilkeleri de kapsamaktadır (İnanç, Bilgin, Atıcı 2007: 40).

Freud insanlarda içsel bir enerji olduğuna inanmaktadır. Bu enerjiye “libido” adı verilmektedir. Libidoya kısaca cinsel dürtü adı verilebilmektedir. Freud, libidonun odaklanma bölgelerine göre beş gelişim aşamasının olduğunu vurgulamaktadır. Bu aşamaları şu şekilde sıralamaktadır: (Bayhan ve Artan, 2012:266)

- 1. Oral Dönem:** Psikoseksüel gelişimin ilk dönemi olup, doğumdan 18. aya kadar olan zaman dilimini kapsamaktadır.
- 2. Anal Dönem:** 18. aydan 3 yaşına kadar olan zaman dilimini kapsamaktadır. Bu dönemde, temel haz merkezi ağızdan (oral) anüs (anal) bölgesine doğru değişmektedir.
- 3. Fallik Dönem:** Üç ile beş yaş arasını kapsamaktadır. Fallik dönemde haz merkezi, cinsel organlardır. Çocuk ilgisini direk olarak cinsel organlar üzerine odaklaştırmaktadır.
- 4. Latans Dönem:** Latent (gizil) dönem, 5 yaşından 12- 13 yaşa kadar olan zaman dilimini kapsamaktadır.
- 5. Genital Dönem:** Bu dönem, ergenlikle başlayan ve ergenlik sonrası yılları kapsayan son gelişim dönemidir. Genital dönemde, çocuğun cinsel duyguları yeniden ortaya çıkmakta ve gencin ilgisi yetişkin cinselliğine yönelmektedir (Yavuzer, 2012: 77).

Freud, kişiliğin oluşumunda çocukluk yıllarının taşıdığı öneme vurgu yapmaktadır. Psikanaliz kuramı Freud'dan sonra yetişen tüm psikologları etkilemiştir. Çocukluk yıllarında meydana gelen sorunlar ve çözüm yolları bu kuram aracılığıyla ortaya çıkmıştır. Freud cinsel arzuların temellerinin çocukluk yıllarında atıldığına vurgu yapmakta ve bu arzuların ilişki başlayana dek sürdüğünü belirtmektedir. Ona göre cinsellik hayatın dayanak noktasıdır (Parman, 2010: 72-74).

2.2.2. Erik Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı

İnsan gelişimini dönemler halinde inceleyen kuramcılardan Erik Erikson, bu gelişimi Freud'dan farklı olarak çocukluk, gençlik ve yaşlılık dönemlerini kapsamı alanına alarak ayırmıştır. Erikson, psikososyal güdü ve gereksinimlerin insanın gelişiminde ve davranışında etkili olduğunu savunmaktadır. Alman kuramcı bu dönemi sekiz evreye ayırarak insanın bebekliğinden yaşlılığına kadar yaşamış olduğu ilişkilerin onun bütün dönemlerini etkilediğini düşünmektedir. İnsanın evreler içinde karşılaşacağı psikososyal görevler başarılı bir şekilde geçildiğinde kişiliğine ve gelişimine olumlu katkı yapmaktadır. (İnanç , Bilgin , Atıcı, 2007: 42-43) Başarısızlıkla sonuçlanan görevlerde ise insanın kişiliği olumsuzluklardan etkilenir. Örneğin, Beşinci evrede kimlik kazanmaya çalışan birey uygun çevresel şartlarda yaşadığında, birinci evredeki temel güvensizlik başarısızlığını burada telefı etmektedir. Bu örnek bize evreler arası geçiş yaparken kesinlikle başarılı olma şartı koymamaktadır. Ona göre yaşamla birlikte meydana gelen güvensizlik duygusu yaş ilerledikçe ortadan kaybolmakta ve bireysel özgüven ön plana çıkmaktadır.

Erikson psikososyal kuramını bazı temel düşüncelere dayandırmaktadır. İnsanların temel ihtiyaçlarının aynı olduğunu, benlik ya da egonun bu ihtiyaçların karşılanmasıyla geliştiğini belirtmektedir. İnsanın gelişimi her dönem var olan krizlerin ya da psikososyal problemlerin mücadelesiyle geçmektedir. Ayrıca her dönem insanlığın gelişimi açısından önem arz ettiğinden dolayı duygular ve güdüler dönemlere bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. (Selçuk, 2001:55)

Evre	Yaş	Durum
Temel güvene karşı güvensizlik duygusu	0-1	Kendine ve hayata yönelik güven duygusu kazanılması
Özerkliğe karşı utanma ve kuşkuculuk duygusu	2-3	Bireysel hareketlerini kontrol etme becerisi kazanılması
Girişkenliğe karşı suçluluk duygusu	3-6	Çocuğun girişimciliğini kabul etmeyen ebeveynlerin tutumları karşısında suçluluk duygusunun oluşumu
Çalışkanlığa karşı aşağılık duygusu	6-12	Çalışan çocukların istedikleri hedefe ulaşamadıklarında aşağılık duygusu kazanmaları
Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası	12-20	Güçlü benlik duygusunun kazanılmasıyla birlikte meydana gelen rol kargaşası
Yakınlığa karşı yalnızlık duygusu	20-40	Bireyin bazı insanlara sıkıca bağlanması bazılarına ise hayatının dışına atması
Üretkenliğe karşı durgunluk duygusu	40-65	Kimliği yeniden gözden geçirilmesi ve bu nedenle yaşanan durgunlaşma
Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk	65+	Hayatın genelinin değerlendirilmesi ve yaşananlara anlamsızlık yüklenmesi

Tablo 1: Erikson'un dönemlere göre psikososyal gelişim kuramı
(Aydın, 2003: 86)

Erikson, okul öncesi dönemi üç evrede incelemiştir. Bu evreler temel güvene karşı güvensizlik, özerkliğe karşı şüphe - utanç ve girişkenliğe karşı suçluluktur.

a) Temel Güvene Karşı Güvensizlik

Temel güvene karşı güvensizlik dönemi gelişimin ilk safhasını oluşturmaktadır. Bu dönem içerisinde bebek dünyayı anlamlandırmakta ve güvenilir bir yer olup olmadığını tespit etmeye çalışmaktadır. Bu dönem uygun bir şekilde geçirilmediği takdirde çocuk gelecekteki hayatta zararlı alışkanlıklar edinebilmektedir (Örnek: Sigara içilmesi). Şayet çocuk annesinin yanından ayrılmasına izin vermiyorsa bu durum onun geri geleceğine karşı güvensizlik duyduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, annesi yanından ayrılan bir bebek gereksiz yere korku ya da öfkeye kapılmıyorsa bu durum bebeğin anneye karşı temel güven duygusunu geliştirdiğini göstermektedir (Bacanlı, 2003: 88).

Erikson, bebeklerin yaşamlarının ilk bir kaç ayında etrafındaki kişilere güvenip güvenmemesini, onların dünyadaki hayata karşı bir izlenim edinmesini sağladığını ifade etmektedir. Güven duygusu ilk önce anne ile başlamaktadır. Bebeğin altının temizlenmesi, ağladığında onunla ilgilenilmesi veya acıktığında karnının doyurulması onun temel güven duygusunu kazanmasını sağlamaktadır. Bu dönemde anne, baba ya da bakıcılar bebeğin beslenme ve korunma ihtiyaçlarını gidermektedirler (Selçuk, 2001: 56).

b) Özerkliğe Karşı Utanç Ve Kuşku

Genellikle bebeklerin büyük çoğunluğu yirminci aydan itibaren yürümeye başlamakta ve çevresindekiler ile yavaş yavaş iletişim kurmaktadır. Bu bireysel davranışların geliştiğinin göstergesidir. Bebekler çocukluğa adım atışla birlikte eğlemlerini anne, baba olmadan yapmak istemektedir. Çocuğun bireysel yapmak istediği hareketler ebeveynlerin bakış açısıyla çelişebilmektedir. Örneğin, bir komşu ziyaretinde çocuk annesinin kucağından inerek ortalıkta koşup oynamak isteyebilmektedir. Ancak çocuğun ebeveynleri bu duruma engel olarak onu sıkı sıkıya tutabilmektedir. Dolayısıyla çocuğun bağımsız bir şekilde hareket etme isteği anne-baba tarafından geri çevrilmektedir. Bu da utanma duygusuna neden olmaktadır. Çocuk yaptığının yanlış olduğuna yönelik şüphe duymaktadır. Anlaşılacağı üzere anne-babanın çocuğun bağımsızlığını sınırlaması onun dış dünya ile başa çıkma kapasitesini minimum düzeye indirgemektedir (Özbay ve Erkan, 2011:116).

Erikson, tuvalet eğitimi esnasında çocuk azarlanırsa, ayıplanırsa utanç duygusunun ortaya çıktığını belirtmektedir. Ona göre başarılı bir gelişim için çocuğun kendisini ve çevresini keşfetmesi gerekmektedir. Çocuğa öğretici davranışlar aktarılmalıdır. Her şeyden önce sabırlı olmak ve sabrın gerekliliği konusunda bilgiler aktarılmalıdır. Bu dönemde çocuk inatçı olduğundan dolayı aileler anlayışlı bir şekilde olaylara müdahil olmalıdır. Utanma duygusunun gelişmediği çocuklar ise hayat boyu her şeyi yaptırma arzu içinde olmaktadır. Onlar için yanlış yoktur bu tip çocuklar sürekli olarak taleplerde bulunmakta ve kararlarını çabuk değiştirmektedir (Bacanlı, 2003: 90).

c) Girişkenliğe Karşı Suçluluk Duygusu

Bu dönemde çocuk kendisinin ve ailesinin rollerini daha iyi bir şekilde kavramaya başlamakta, cinsiyetini tespit edebilmektedir. Çocuk bu dönemde daha fazla sosyal ilişkiler kurmaktadır. Bunun yanında merak ve araştırma duygusu hızlı bir şekilde gelişmektedir. Çocuk bu duygularını tatmin edebilmek için çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Eğer bu faaliyetler başarısız olursa çocukta suçluluk duygusu gelişebilmektedir. Çocuğun yapacağı faaliyetlerin anne-baba tarafından engellenmesi çocukta suçluluk duygusunu meydana getiren bir diğer etmen olmaktadır. Girişkenliğe karşı suçluluk duygusunun engellenebilmesi için çocuklar yapacakları işler adına cesaretlendirilmeli ve çocuklara yapacakları işlerde başarılı olacağı ortamlar hazırlanmalıdır. Çocuk yapacağı işlerde hatalarla karşılaşacağından onlara anlayış gösterilmelidir (Selçuk, 2001:59).

Çocuklar başarılı bir şekilde gerçekleştirilen bir faaliyetin ardından ödüllendirilmeli, başarısız ya da hatalı oldukları bir eylemin ardından cezalandırılmalıdır. Ancak bu ceza; çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimine etki edici yönde olmamalıdır. Örnek vermek gerekirse çocuğun istediği şekeri, oyuncuğu, elbisenin alınmaması bir ceza yöntemidir. Çocuğa sinirlenmek, kızmak, aşağılamak ve hor görmek gelecekte psikososyal dönemlerinde karşısına olumsuz davranış bozukluğu olarak çıkmaktadır.

3-6 yaş arası çocukların bir diğer önemli özelliği daha bulunmaktadır. Çocuklar bu dönemde okula hazırlık evresindedir. Bu dönem içerisinde ebeveynler çocuğun sorduğu her türlü soruya cevap vermeli ve çocuğun merak duygusunu, güdüsünü gidermelidir. Verilen cevaplar çocuğun gelişimini etkileyeceğinden asla baştan sağma olmamalıdır. Ebeveynlerin sıkça yaptığı hataların başında çocuklara sordukları sorular karşısında cevap vermemek gelmektedir. Böylelikle öğrenme duygusu gerilemekte ve çocuk okul hayatında başarısız olmaktadır (Aydın, 2003: 85-88).

2.2.3. Albert Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı

Kanadalı teorisyen Albert Bandura 1963 yılında gözlem yoluyla öğrenmenin genel ilkelerini "Bobo Doll" deneyleri ile ortaya atmıştır. Ona göre gözlem yoluyla öğrenme bir kişinin davranışlarını taklit etmekten çok ötedir. Taklit etme gözlem yoluyla öğrenmenin boyutlarından biri olmasına karşın taklit her zaman öğrenme anlamına gelmemektedir. Taklit etme ve gözlem yoluyla öğrenme birbiri yerine kullanılsa da her ikisi birbirinden farklı kavramlardır. Çünkü gözlem yoluyla öğrenme gözlenenleri taklit etmekten daha karmaşık bir periyottur. Bandura'ya göre bireyin davranışı sadece kendi yaşantısından değil çevresindeki insanları yaşantısından da etkilenmektedir. Bir davranışın öğrenilmesi taklit ve pekiştirmeyle birlikte çevresel değişkenlerin çözümlenmesine de bağlıdır (Özbay ve Erkan, 2011: 248-249)

Bandura, taklit konusuna da vurgu yapmaktadır. Ona göre çocuklar ebeveynlerinin bir çok davranışını (yemek yeme, konuşma, yürüme, giyinme, gülme) taklit etmektedir. Fakat bu taklit otomatik olarak gerçekleşmemiştir. Çünkü çocuklar taklit edecekleri davranışları seçmektedir. Her davranışı taklit etmemektedir. Bandura, öğrenme konusunda diğer kişilerin rol ve sorumluluklarına da dikkat çekmiştir. Çocuğun çevresinde yer alan bireylerin öğrenme sürecini etkilediğini belirtmiştir (İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2007: 46-47).

Bandura, gözlem yoluyla (model alma) öğrenmenin önemine ayrı bir parantez açmaktadır. Çünkü bu teoride sosyal etki önemli bir role sahiptir. Bandura, sosyal

öğrenmeyi; birey, çevre ve davranış üçgenine bağlamıştır. Kanadalı kuramcı bu üç faktörün birbirini sürekli etkilediğini belirtmiştir. Bandura'ya göre insanlar davranışlarını modeli gözleme yoluyla öğrenmektedir. Yani insanlar etrafını gözleyerek davranışları öğrenebilmektedir. Bandura sosyal öğrenme teorisini açıklarken gözlem yapan kişiyi; “ hareketsiz bir kamera ya da kaset çalar olmadığını aksine hareket eden, sınıflandırmalar yapabilen ve tercihlerde bulunabilen bir kimse” olarak tanımlamıştır”. Daha sonra bilişsel çalışmalar yapan Bandura, kuramını da gözden geçirerek yeni baştan biçimlendirmiştir. Kuramının ismini “Sosyal bilişsel kuram” olarak değiştirmiştir.” Bu kuram fiziksel yapı, sinir sistemi ve duyuşsal yapının oluşumu noktasında çok büyük bir etkiye sahiptir. Bandura, gözlem yoluyla öğrenme noktasında sosyokültürel çevrenin önemine değinmektedir. Çocuğun davranışlarında kendi yaş grubunun daha etkili olduğunu savunmaktadır. Yani çocuk kendi yaş grubunun davranışını gözlemlemekte ve bunları öğrenmektedir (Kaya, 2011: 342).

Bandura'ya göre gözlem yoluyla öğrenmek ikiye ayrılmaktadır:

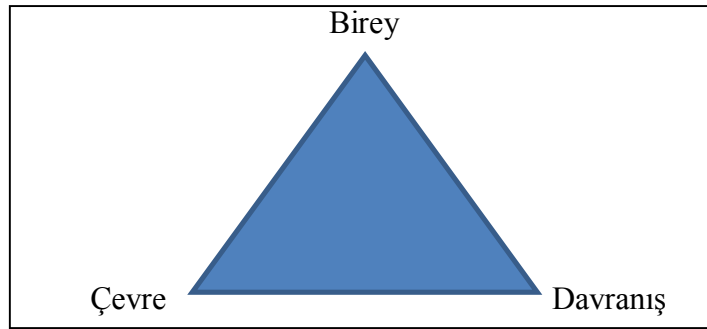
1. **Dolaylı etki:** Bu yolla başkalarının davranışlarının sonunda onların alacakları ödül veya cezanın gözlem yapanın aynı davranışı yapma ya da yapmama kararına etkisi. Örnek vermek gerekirse; bir çocuğun kardeşinin yaptığı güzel bir hareket karşısında annesinin ona hediye alması üzerine çocuğunda aynı hareketi sergilemesi.
2. **Ödül ya da ceza olmadan davranışın taklit edilmesi:** Gözlem yapan kişinin modelin yaptıklarını öğrenme isteği ya da öğrendiklerini daha iyi yapabilmesi durumunda özellikle modelin yüksek konuma sahip olması durumunda onun davranışından etkilenmesidir. Örneğin; çocuğun sınıf başkanının yaptığı hareketlere özenmesi onun statüsüne verdiği değeri göstermekte ve onun davranışlarını taklit etmektedir (Yeşilyaprak, 2011: 226).

Bandura, öğrenme ile performans arasında ki ayrımı irdeleyerek kuramını temellendirmiştir. Yaptığı gözlemler aracılığıyla performans ve öğrenme arasında ki ayrımı ortaya koymuştur. Ona göre performans; öğrenilenlerin ihtiyaç duyulduğunda davranışa dönüştürülmesidir. Öğrenme ise gözlenebilir davranış değişikliğidir. Bandura,

hayatın her safhasında öğrenmenin meydana geldiğini belirtmiş ve bilginin kendini yenilediğini ifade etmiştir (Kaya, 2011: 343).

Bandura'nın sosyal öğrenme kuramı altı temel ilkeye dayanmaktadır. Bu ilkeleri aşağıdaki gibi sıralayabilmek mümkündür: (Yeşilyaprak, 2011: 227-229).

- 1. Karşılıklı belirleyicilik:** Buna göre kişi kendi davranışı ile gerek kendi kararlarını etkilemekte gereksede diğer kişilerin ona göstereceği tepkiye neden olmaktadır. Karşılıklı belirleyicilik birey, davranış ve çevre üçgeninde gelişim göstermektedir.

Şekil 5: Karşılıklı belirleyicilik akış şeması
(Yeşilyaprak, 2011:228)

- 2. Sembolleştirme kapasitesi:** Sembol; bireylerin zihninde gördüklerinin temsilcisidir. İnsanlar düşünme ve düşüncelerini ifade etme noktasında sembollerden yararlanmaktadır. Gelecekle ilgili beklenti, kaygı ve umutlar sembolleştirilerek öğrenilmektedir.
- 3. Öngörü kapasitesi:** Bireyler hayatları boyunca karşılaştıkları durum, sembol ve düşünceleri zihinlerine kodlayarak geleceğe dönük planlar yapmaktadırlar. Böylelikle gelecekte karşılaşacakları olası durumlara karşı ön hazırlık yapabilmektedirler. Örnek vermek gerekirse; bir çocuğun yakın arkadaşına en sevdiği oyuncuğu vermesi ve belli bir süre sonra onu bozulmuş bir şekilde geri alması çocukta hayal kırıklığı yaratabilmekte ve bu davranış üzerine çocuk kimseye hiçbir şeyini ödünç olarak vermemektedir.
- 4. Olaylı öğrenme kapasitesi:** Bireyler başkalarının davranışlarını ve o davranışların sonuçlarını gözlemleyerek öğrenmektedir. Başkalarının

deneyimlerinin öğrenilmesi insanların öğrenme kapasitesini ve hızını yükseltmektedir. Örneğin; hızlı bir şekilde koşan çocuğun düşerek yaralanması ve hıçkırıklar içinde gözyaşlarına boğulması onu gözleyen arkadaşının acıyı öğrenmesini sağlamaktadır.

5. **Kendini düzenleme kapasitesi:** Bireyler kendi hayatlarını biçimlendirme potansiyeline sahiptir. Beslenme, oturma, kalkma, uyuma gibi davranışların başkalarına göre değil kendilerine göre ayarlayabilmektedirler. Yani bireyler yaptıkları işlerde sorumluluğa sahiptirler.
6. **Kendini yargılama kapasitesi:** Sosyal öğrenme kuramının en son ilkesidir. Bireyler istedikleri şekilde kendileri hakkında düşünebilmekte ve düşündüklerini açıklayabilmektedir. Birey yaptıklarını istediği gibi değerlendirdiğinden kendisi ile ilgili çıkarımlarda bulunabilmektedir. Bu duruma özyeterlik (self-efficacy) adı verilmektedir. Özyeterlik; kişinin kendi benliğinin farkında olmasıdır. Bireyin yapması gereken performans ile kendi kapasitesini karşılaştırıp şart ve koşullara göre harekete geçmesidir.

2.3. Duygusal Gelişim

İnsan duygusal bir varlıktır. Ailesinden, çevresinden ve yaşadıklarından etkilenmemesi neredeyse imkansızdır. Duygular daha küçük yaşlarda bireyin bilinçaltına yerleşmekte ve gelecekte onu etkileyebilmektedir. Duygusal yoğunluk zamanla farklı boyutlar kazanmakta ve bireylerin hayata bakış açılarını değiştirebilmektedir. Duygusal gelişime değinmeden önce duygu kavramını irdelemek yerinde olacaktır.

Duygu, sosyologların, psikologların, felsefecilerin üzerine yoğun araştırmalar gerçekleştirdikleri bir kavramdır. Hatta iletişimbilimciler duygu kavramına farklı bir bakış açısıyla yaklaşmış ve bu kavramın iletişim sürecine etki ettiğine inanmışlardır. Duyguya yönelik net bir tanım yapmak mümkün değildir. Çünkü duygu kapsamı çok geniş bir kavramdır. Bu açıdan duyguya yönelik bir kaç tanıma değinmek doğru olacaktır.

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre duygu; “belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim”dir (Duygu, www.tdk.gov.tr, 27.03.2013). Bu ifade, duygu kavramına yönelik en genel tanımdır. TDK’nın bir diğer tanımına göre duygu; “nesnelere veya olayları ahlaki ve estetik yönden değerlendirme yeteneği”dir.

Diğer bir ifadeyle duygu; “duyduğumuz, duyumsadığımız her şey; özellikle tüm tutkularımızın, hafif veya ortalama şiddetteki heyecanlarımız, aşk, sevgi gibi genel hallerimizin, genel ve içgüdüsel eğilimlerimizin genel adıdır.” (Cevizci, 1999: 268).

Duygu, kavramını filozoflar da detaylı bir şekilde incelemişlerdir. Aristoteles’e göre duygular, huzurlu ya da huzursuz anlarımızda varsayımlarımız ya da algularımızla ortaya çıkan refakatçilerdir. Ona göre duygular kimi zaman istek uyandırmaktadır. Ancak bağımsız bir şekilde hareket etmediklerinden dolayı bilinç fonksiyonları ile birlikte hareket etmektedirler (Taştan, 2001: 22).

Duygu; belirli nesne, olay ya da bireyin iç dünyasında uyandırdığı izlenimler olarak tanımlanmaktadır. Duygular birey olmanın en önemli unsurudur. Sosyalleşmenin olabilmesi için duygular temel rolü üstlenmektedir. Bu yüzden duygular, yaşama uyum sağlama fonksiyonlarından birini oluşturmaktadır.

Duygular çocuğun yaşamını sürdürmede, iletişim kurmada ve davranışlarını yönlendirmesinde önemli bir rol sahibidir. Çocukların duygusal gelişimi onların çeşitli duyguları nasıl kazandıklarını ve bu duyguları kendilerine, anne babalarına, diğerlerine nasıl ifade ettiklerini ortaya koymaktadır. (İnanç, Bilgin, Atıcı, 2007:167)

Okul öncesi dönem çocukları duygusal gelişimlerinin büyük bir kısmını tamamlamakla birlikte duyguların ne anlama geldiğini tamamen ayırt edememektedirler. Duygu kavramının ne olduğunun farkına varan birey için duyguları anlama ve kavrama işlemleri kimi zaman gerçekleşmemektedir. Çocuklarda duyguları anlamının tanımlanmış üç ögesi bulunmaktadır. Bunlar:

1. Çocukların kişisel duygu deneyimlerini hatırlayıp tarif edebilme becerileri,
2. Çocukların kendi hissettikleri duyguları tanımlayabilme becerileri,

3. Çocukların başkalarının duygularını tanımlayabilme becerileri (Duygusal Gelişim, <http://bebekvecocuk.milliyet.com.tr>, 01.04.2013)

Duygular üzerine önemli incelemeler yapan Rohracher duyguları genel olarak üç başlık altında incelemektedir (Yavuz, 1991: 77).

1. **Duyularla ilgili duygular:** Ağrı, korku, istek, üşüme, ısınma, acı, tatlı gibi duygular aracılığıyla hissedebileceğimiz duygular bu başlık altında yer almaktadır.
2. **Kişilik üzerinde doğrudan doğruya etkisini gösteren duygular:** Bunlar dini, estetik, ahlaki, acıma, adalet, güzellik, sempati, kötülük, iyilik, yardım etme gibi duygulardır.
3. **İç güdüsel duygular:** Bunlar ise tatmin olmamış güdünün isteksizliği biçiminde kendisini gösteren duygular olabilmektedir. Örneğin; kıskançlık iç güdüsel duygular arasında yer almaktadır. Bunula birlikte dost olma, haset, temas kurma, mesafe koyma iç güdüsel duygulara örnek olarak verilebilmektedir.

2.3.1. Duygusal Gelişimin Genel Özellikleri

Birey, doğumundan ölümüne kadar duygusal olarak çizgisel bir gelişim süreci izlemektedir. Birey, bu dönem içerisinde duygusal gelişimin yanında psikolojik ve fizyolojik bazı özellikler kazanmaktadır. Periyodik olarak gelişim gösteren insan hiçbir zaman duygularından arınmamaktadır. Çocukluk, ergenlik/gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık gibi dönemlerin tümünde duygular yoğun bir şekilde hissedilmektedir. Okul öncesi dönemde çocukların duygusal gelişimlerini etkileyen faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler ile duygusal gelişim bağlantılı bir şekilde ilerlemektedir. Duygusal gelişim safhasının özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür: (Koç, 2004: 231).

1. Duygusal gelişim esnasında yavaş yavaş cinsel kimliğin farkına varılmaktadır.
2. Arkadaşlıkların farkına varılmakta ve yakın arkadaşlar belirlenmektedir.
3. Çevreyle işbirliği oluşmaya başlamaktadır.
4. Duygusal yoğunluk nedeniyle kısa bir zaman dilimi içerisinde moral bozukluğu yaşanabilmektedir.

5. Yakın arkadaşlara bu dönemde destek olunmaktadır.
6. Grup kurallarına uyulmaktadır.
7. Kendi duygularını ifade edecek düzeye gelmektedirler.
8. Duygusal özdeşlik kurularak duygusallık (empati) kurulmaktadır.
9. Tartışmalar yaşanabilmektedir.
10. Çevre ve hayvan sevgisi ortaya çıkmaktadır.
11. Yetişkinlerle paylaşamadıkları sırları arkadaşlarıyla paylaşmaktadırlar.
12. Sosyal ilişkiler bu yıllarda gelişim göstermektedir (acev.org, 19.03.2013).

İnsanların duygusal özellikleri, duygularını nasıl ve ne şekilde ifade ettikleri kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Duygular yaş gruplarına göre değişmektedir. Birey içine kapanık bir yapıdaysa ve insanlardan kaçırırsa bu duygusal gelişim sürecinin uzamasına neden olabilmektedir. Duyguların küçük yaşlarda farkına varılmaktadır. Bununla birlikte, öfkeli, saldırgan ve agresif bir kişi diğer insanlarla çok zor diyalog kurabilmekte ve kimi zaman depresyona girebilmektedir. Kişinin yapısı ve karakteri; ruh halinde değişiklikler yaratabilmektedir (DeGangi, 2000: 128).

Duyguların tümü içten ya da dıştan gelen uyarıcılar aracılığıyla tetiklenmektedir. Duyguların farkına varılmasında bilişsel işlevler rol almaktadır. Başka bir ifadeyle, bilinçli bir birey ve kendi benliğini kontrol altına alan kişi duygularının şiddetini ayarlayabilmektedir. Duygular yaşamın her noktasını etkileyeceğinden kontrol altına alabilmek kimi zaman mümkün olamamaktadır. Duygular davranışları da aynı ölçüde tetiklemektedir. Diğer insanlarla ve çevreyle etkileşim ve iletişim kurma noktasında duyguların önemi büyüktür. İnsanların duygularını yaşama, ifade etme ve diğer insanlarla etkileşim kurma biçimleri bireysel farklılıklar gösterebilmektedir. (Karabekiroğlu, 2013: 2)

Gelişim ve büyüme arasında da çizgisel bir ilişki bulunmaktadır. Birey büyüdükçe fiziksel ve duygusal olarak gelişim göstermektedir. Birey olgunlaştıkça duygusal olarak yoğunluğu artmaktadır. Davranış değişiklikleri duygular aracılığıyla yaşanmaktadır. Duygularıyla hareket eden bireyin davranışları mantıksal bir süreçle bağlı olmamaktadır. Olgunlaşma sürecinde bireylerin çevresiyle kurduğu iletişim ve

etkileşim duygusal değişimi de beraberinde getirmektedir. Öğrenme yoluyla bireyler duygusal gelişim süreçlerini tamamlamaktadır. (Arı, 2008: 41)

Birey, doğumundan itibaren ebeveynlerle duygusal bir bağ kurmakta ve bu kuvvetli bağ sayesinde aileye yönelik sevgi meydana gelmektedir. Bebeklikte duyguların ifadesi farklı yollarla aktarılmaktadır. Örneğin bebeğin gülümsemesi duyduğu mutluluğu; ağlaması ise korktuğunu ya da üzüldüğünü gözler önüne sermektedir. Bebek kendini tedirgin hissediyorsa yanına hiç kimseyi yaklaştırmayabilmektedir. Duygusal gelişim noktasında ahlak ve etik de önemli bir yer tutmaktadır. Küçük yaşlardan itibaren ahlaki değerler ön plana çıkmaktadır. Duygusal gelişimin bir diğer ayağını ahlaki eylemler oluşturmaktadır. Ahlaki eylemler duyguları pozitif ya da negatif yönde etkileyebilmektedir. İyi, kötü, doğru yanlış gibi yargılar ahlakın kapsama alanına girmektedir. Ahlaki yargıları insanlara aktaran yine insanlardır. Bu açıdan ebeveynlerin ahlak ve etik öğretisi noktasında yeri yadsınamaz derecede büyüktür. Duygu yoğunluğu ahlaki eylemlere göre şekillenebilmektedir. Kişi ailesi ve çevresinden gördüğü davranışları kendi hayatına uyarladığı için tamamen bağımsız değildir. Duygular yetiştirilme tarzına göre şekillenmektedir. Ailesel faktörler duygusal özelliklerin değişmesine neden olmaktadır. Aileler, çocuklarının davranışlarını şekillendirebilmekte ve duygusal olarak yol gösterebilmektedir (Gövsa, 1998: 137).

2.3.2. Duygusal Gelişim İle İlgili Temel Kavramlar

Duygusal gelişimi inceleyen araştırmaların pek çoğunda betimleyici çalışmalara yer verilmektedir. Duygusal gelişimin nasıl bir yaklaşımla incelenmesi gerektiğini ifade eden araştırmacılardan biri olan Donald Hebb'e göre, duyguların gelişimi çocuklardaki nörolojik olgunlaşma ve öğrenmenin sonucudur. Yani hangi uyarıların duygusal tepkileri oluşturacağını belirttiği gibi hangi tepki biçimlerinin ortaya çıkacağı da tahmin edilebilmektedir. Hebb, duygusal problemlere gelişimsel açıdan yaklaşırken kişinin sahip olduğu yapıları duygusal tepkilerin oluşumunda sorumlu görmektedir. Örneğin çocuğun olaylar karşısında sergilediği korku tepkisini yaşa ve sahip olunan yapısal donanıma göre sergilediğini ifade etmektedir (Aydın, 1996: 83).

Çocuğun gelecekte kendisiyle uyumlu ve tutarlı bir birey olabilmesi için; bebeklik döneminden itibaren uygun yaşantısal deneyimler geçirmesi gerekmektedir. Bu durum bireyin temel gereksinimlerinin ve beklentilerinin doğru biçimde karşılanması ile ilişkilidir (Aydın, 2003: 49).

Bridges - Benham, çocukların sıkıntı, hayal kırıklığı, utanma ve özlem gibi duygularının beş yaşlarına kadar tanımlanabildiğini belirtmektedir (Aydın, 1996: 82). Dolayısıyla bu bilgiler ışığında hareket edecek olduğumuzda bireyin bebekliğinden itibaren çocukluk süreci içerisinde edinecek olduğu pek çok duygu duygusal gelişimi ile yakından ilişkilidir. Bu kavramlara bakacak olduğumuzda kısaca şunları sıralayabiliriz:

a) Korku

Çocukluk döneminde görülmeye başlanan en yaygın heyecan biçimi korkudur. Dünyada yaşayan canlıların görünen ya da görünmeyen tehlikeler karşısında göstermiş oldukları tepki korku şeklinde ifade edilebilmektedir. Çocuklardaki başlıca korku faktörleri yüksek ses, fiziksel desteğin olmaması, hayvan korkusu, karanlık oda, yalnız kalma, yüksek yer, acı duyma, yabancı kişi ve değişik objeler ile karşılaşılmasıdır. Okul öncesi dönemdeki bir çocuğun yabancılarla karşılaştığında ağlaması kişiliğini özümseyemediğini göstermektedir. Çocuk, yabancıya karşı hissettiği korkuyu anne ya da babasının yanına giderek atlatmaktadır (Yavuzer, 2012: 74).

Bireysel farklılıklar korku nedenlerini değiştirebilmektedir. Bir çocuğun aşırı bir şekilde korkmasını sağlayan bir şey, diğer bir çocuğu güldürebilmektedir. Örnek vermek gerekirse, bazı çocuklar hayvanlardan korkabilmekte, bazılarıysa aşırı biçimde sevebilmektedir. Her yaş diliminin kendine özgü korku nedenleri bulunmaktadır. Robinson ve arkadaşları ise yaş gruplarına göre bireylerin korku sebeplerini detaylı bir şekilde incelemiş ve aşağıdaki sonuca ulaşmıştır: (Bayhan ve Artan, 2012: 229)

- 1. 0-6 ay:** Yüksek sesler, ani hareketler
- 2. 7-12 ay:** Yabancılar, yüksek sesler, aniden görülen büyük nesnelere
- 3. 1 yaş:** Anne ve babadan ayrılma, yabancılarla karşı karşıya kalma
- 4. 2 yaş:** Büyük nesnelere, hayvanlar, karanlık odalar, yüksek sesler, kişisel ortamlardaki aniden meydana gelen değişiklikler

5. **3 yaş:** Maskeler, karanlık odalar, hayvanlar, aileden uzak kalma
6. **4 yaş:** Gece duyulan sesler, karanlık odalar, ortam değişiklikleri
7. **5 yaş:** Vahşi hayvanlar, yaralanmalar, yabancı insanlar, aileden uzak kalma
8. **6 yaş:** Canavarlar, hayaletler, doğa üstü varlıklar, doğa olayları (Bayhan ve Artan, 2012: 233).

Çocuğu korkuya sevk edecek birçok neden bulunmaktadır. Bu nedenlerin bir kısmı ya da bir çoğu çocuğun gelecek yaşantısına etki edebilmektedir. Korkunun temel nedenlerini aşağıdaki gibi sıralayabilmek mümkündür:

1. Anne- baba arasında şiddet olaylarının ve tartışmaların yaşanması, şiddet ve korku içeren filmlerin seyredilmesine izin verilmesi,
2. Çocukları soyut (hayalet, canavar) veya somut (dayak, tokat) şeylerle korkutmak
3. Çocuk yetiştirmede otoriter ve baskıcı bir tutum tercih edilmesi
4. Çocuğun mutluluk, şefkat ve sevgiden yoksun olarak yetiştirilmesi
5. Çocuklara güven duygusunun kazandırılmamış olması,
6. Tehditler aracılığıyla çocuk üzerinde baskı kurmak ve onu sürekli azarlayarak motivasyonunu bozmak (Milli Eğitim Bakanlığı, 2007: 7).

b) Öfke

Duygusal gelişim noktasında öfkeler de çocuğun duygusal gelişimine doğrudan etki etmektedir. Genel olarak öfke; bir isteğin engele uğramasından ileri gelmektedir. Genellikle öfke; kişilerde bir saldırganlık davranışı şeklinde görülmektedir. Daha önce yaşanmış ve zihinde hoş olmayan bir davranış şeklinde beliren çok şey kişinin öfkelenmesine neden olabilmektedir. Öfke bir can sıkılmasından cinnet getirmeye kadar çeşitli dereceler gösterebilmektedir. Bununla birlikte öfke biçim bakımından üçe ayrılmaktadır: Saldırganlık biçiminde görülen öfke, duygusal öfke ve düşünsel öfkedir. Çocuklar da kimi zaman öfkelenmektedir. Bir bebek onu serbest hareketlerine engel olunması durumunda öfkelenmektedir. Çocuk ise heyecana yol açan uyarıcıya, çevresindeki akranlarına ve akrabalarına, istediğini almayan anne-babasına öfke duyabilmektedir. Yaş ilerledikçe öfke derecesi değişmekte ve çoğalmaktadır. Öfkeli kişi

engellerle karşılaştığı taktirde “öfke”, “korku” biçimine dönüşmektedir (Binbaşıoğlu, 1975: 161).

Öfke, sıkça yaşanan bir heyecan şeklidir. Özellikle çocukluk döneminde öfkeyi oluşturacak etmenler çoğunluktadır. Yaş ilerledikçe öfke doğru orantılı bir şekilde artış göstermektedir. Öfkeyi doğuran temel etmenler; çocuğun yeteneksizliği, istediği eylemi yapamaması ya da faaliyetinin durdurulması şeklinde sıralanabilmektedir. Örnek vermek gerekirse baskıcı bir aile ortamında yetişen çocuk sık sık öfkelenmekte ve ailesine karşı düşmanlık duygusuna sahip olabilmektedir. Böylelikle çocuk gelecekte kendi çocuğuna aynı tutum ve davranışı sergiliye bilmektedir. Konuyla ilgili yapılan araştırmada 1,5 ila 3 yaşlarında ki bir çocuk grubu incelenmiş ve 24 saat süreyle gözlemlenen bu çocuklardaki öfkeyi oluşturan nedenler tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma neticesinde şu etmenlere ulaşılmıştır:

1. Oyunağın çocuğun elinden alınması
2. Çocuğun yüzünün zorla yıkanması
3. Çocuğun oturakta oturmaya zorlanması
4. Çocuğun giydirilmesi ya da elbiselerinin çıkarılması
5. Çocuğun zorla yıkandırılması veya burnunun silinmesi
6. Çocuğun odada yalnız bırakılması
7. Çocuğun başarıyla sonuçlanmayan bir işle uğraşması (Yavuzer, 2012: 75-77)

c) Sevinç, Neşe ve Gülme

Çocuğun duygusal gelişimini derinden etkileyen temel faktörlerden bir diğeri de sevinç ve neşedir. Bu gibi duygular farklı yaşlarda, farklı biçimlerde ifade edilebilmektedir. Örnek vermek gerekirse; iki yaşında bir çocuk sevincini açık bir şekilde belirtmektedir. Çocuk sevinç duygusunu zıplayarak, hoplayarak, el çırparak, gülerek belli etmektedir. Fakat çocuğun yaşı ilerledikçe sevinç duygusunu açık bir şekilde yaşanması sekteye uğramaktadır. Hoplamanın, zıplamanın, el çırpmanın bebeksi olduğunu düşünen çocuk bu hareketleri yapmaktan utanç duymakta ve çekinmektedir (Bayhan ve Artan, 2012: 236).

Sevinç ve neşenin en temel ifadesi gülmedir. Gülme ilk duygusal tepkilerdendir. Bebek ilk aylarda doğrudan insan yüzüne gülmektedir. Daha çok tanıdık kişilere gülmeyi tercih etmektedir. Bunlar anne ve babadır. Sürekli annesini gören bebek farklı bir duyguyla gülmektedir. Çünkü annesiyle arasında özel bir bağ kurulmuştur. Yaş ilerledikçe bebekler tanımadığı kişilere tepki göstermektedir. 5-9 aylık olan bebekler yabancı insanlara karşı bağırmakta ve olumsuz tepki göstermektedir. Çocuk büyüdükçe tepkileri de farklılık göstermektedir. Erken çocukluk döneminde başkalarının gülmesine, ani sevinçlere, mahcubiyet gibi durumlar gülebilmektedir. 3 ila 6 yaş arasında ise çocuk mutlu olduğu anlarda gülmektedir. Bu durum onlarda mizah duygularının gelişmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Zamanla duygusal yoğunluk artmakta ve istikrarsızlıktan dolayı ani kahkahalar yerini sessizliği bırakabilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2007: 5-6).

d) Ağlama

Yeni doğan bir bebek ağlayarak çevresiyle iletişim kurmaktadır çünkü ihtiyaçlarını karşılayabilmesinin tek yolu bu eylemi gerçekleştirebilmesidir. Ebeveynler çoğu zaman ağlayan bir bebeği nasıl susturacağını bilememektedir. Çünkü bebeğin neden ağladığı belli değildir. Uyku, hastalık, acı, açlık vb. gibi sorunlardan dolayı ağlayabilmektedir. Ağlama şart ve koşullara göre değişiklik göstermektedir. Örneğin; annesinin kucağında kendini güvende hisseden bebek yabancı bir kişinin yanına gittiği an kaşlarını çatabilmekte ve ağlayabilmektedir. Çocuğun yaşı ilerledikçe bilişsel ve dilsel gelişime bağlı olarak ağlama gittikçe azalmaktadır. Çocuk, üzüntüsünü ağlayarak değil başka yollarla çevresine ifade edebilmektedir (Bayhan ve Artan, 2012: 219).

Üç yaşından itibaren duygusal tepkiler zamanla artmaktadır. Bu yaş dilimi duygu türlerinin tümünü içermektedir. Özellikle oyun sırasında kıskançlık, inatçılık ve mutluluk gibi duygular sıkça görülmektedir. Bununla birlikte itişmeler ve sözlü sataşmalar ağlama sebebi olabilmektedir. Erken çocukluk döneminin sonlarına doğru çocuğun yarışmacı bir ortama sürüklenmesini ve bu ortamda başarısızlığa uğraması en temel ağlama nedeni arasında yer almaktadır. Farklı ortamlara uyum sağlayamayan çocuk üzüntüsünü ağlayarak gösterebilmektedir. Çocuğun yaşı büyüdükçe ağlamalar azalmaktadır. Altı yaşından sonra utanma küçük düşme, alay edilme gibi nedenler ağlamaya sebep olabilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2007: 6-7).

e) Kıskançlık

Kıskançlık, 1,5 yaşında tanınan ve 4-5 yaşlarına kadar en yoğun seyrinde görülen bir duygu durumudur. Kıskançlık duygusunun içinde kırgınlık, kırıklık, heyecan gibi genel duygular yer almaktadır. Kıskançlık sevilen ve arzu edilen bir şeyin sevgi ve ilgisini yitirme kaygısıdır. Türk Dil Kurumu'nun tanımıyla kıskançlık; "bir kimse bir üstünlük gösterdiğinde veya sevilen birisinin, başkası ile ilgilendiği kanısına varıldığında takınılan olumsuz tutum" dur (Aydın, 1996: 88).

Kıskançlık kardeşler arası sıkça karşılaşılan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile tarafından ilgi giderek küçük kardeşe kaydığı için büyük kardeşin gelişimi ve psikoloji o yönde farklılık göstermektedir. Yeni kardeşin doğumuyla birlikte büyük çocuk, küçük çocuktan yoğun biçimde etkilenmekte ve karakteri değişmektedir. Özellikle ilgi ve sevgi eksikliği yaşayan bir çocuk gelecek adına psikolojik sorunlar barındırır bir duruma gelebilmektedir. Böylelikle büyük çocuk, küçük çocuğa hırs ile kin beslemekte ve onu kıskanmaktadır. Kıskançlık duygusu baskın bir hal aldıkça çocuk etrafına, ailesine ve çevresine olan güvenini yitirmekte, böylece içine kapanmaktadır. Anne ve babaların hatalı tutumları çocuğun kıskanç bir kimlik kazanmasına neden olmakta ve çocuk zamanla hiçbir şeyden tatmin olamamaktadır. Kıskançlık gerek duygusal, gerekse de sosyal gelişimi derin bir şekilde etkilemektedir (Şipal, Yeğengil, Toka, 2012: 58).

Çocuk akranlarına da özenebilmekte, onların oyuncaklarını, ailelerini, yediklerini, içtiklerini kıskanabilmektedir. İlgi, sevgi ve alaka en temel kıskançlık nedenleri arasında yer almaktadır. Ebeveynlerin ayırım yapması ve herkese eşit sevgi göstermemesi çocuğun kıskanç büyümesine neden olmaktadır. Kırgınlık duygusu zamanla yerini kıskançlık duygusuna bırakmakta, böylece çocuk psikolojik sorunlar yaşamaktadır. Minuchin, aile sisteminin düzenli bir şekilde işleyebilmesi için stresin olmaması gerektiğini savunmaktadır. Aile bireylerinin stres içerisinde yaşaması çocuğun kıskançlık duygularını tetiklemektedir. Ona göre, ailede engelli veya kronik hastalığı olan bir çocuğun bulunması bireysel problemlerden kaynaklanan stres verici bir koşul olarak değerlendirilmektedir. Ebeveynler hasta, özürlü çocuklarına daha yakın ilgi göstereceklerinden diğer çocuk ister istemez kıskançlık duygu içerisinde

büyüebilmektedir. Kıskançlık sorununun önüne geçilemezse birey yakın gelecekte daha büyük sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedir (Aksaray, 2013: 144).

2.4. Sosyal Gelişim

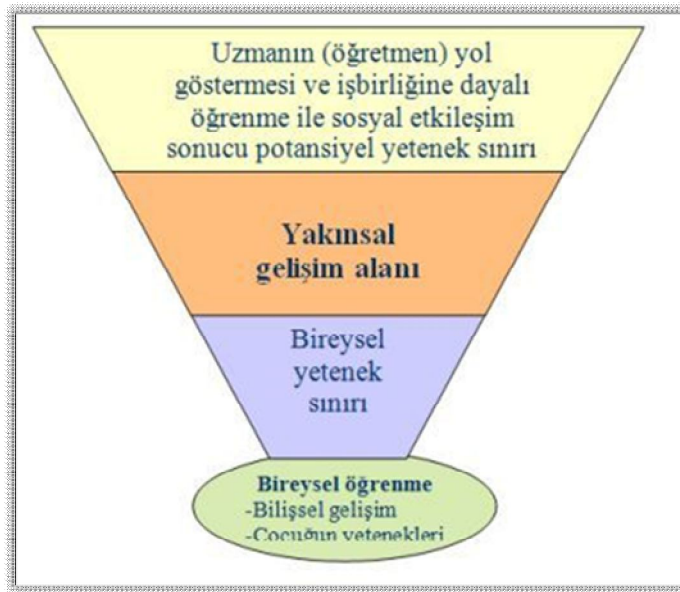
Sosyal gelişim, kişinin diğer bireylerle olan ilişkilerinin ve onlara yönelik geliştirdiği duygu ve bilgi bütünü olarak tanımlanabilmektedir. Diğer bir ifadeyle sosyalleşme, kişinin çevresinde geçerli olan değer yargıları ve normlara uygun davranış geliştirme periyodudur. Sosyal gelişim aracılığıyla birey, toplumun ortaya koyduğu tutum, hareket modellerini, örneklerini ve düşünme biçimlerini öğrenmektedir. Bir toplumun üyesi olan kişi toplumsal değerleri, örf, adet, gelenek ve görenekleri bu süreç içerisinde öğrenmektedir. Sosyal hayatın norm ve ayinlerine uyulması, grup içerisinde kendisine verilen rollerin kabul edilmesi aracılığıyla mümkün olabilmektedir (Küçük ve Koç, 2004: 132).

Kişinin sosyal yeterliliği hayatı boyunca gelişim göstermektedir. Sosyal gelişimin temelini duygusal gelişim oluşturmaktadır. Öğrenme faaliyetinin gerçekleşebilmesi için sosyal gelişim ve sosyal etkileşim şarttır. Anlaşılacağı üzere duygusal ve sosyal gelişim birbiriyle paralel olarak gelişim göstermektedir. Çocuğun duygusal dengesinin sağlanması, sosyal yapısının oturması ile birlikte benlik kavramı altyapısını oluşturmaktadır. Duygusal gelişimini sağlıklı bir şekilde tamamlayan bireyin sosyal gelişimi daha hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir. (Kandır ve Alpan 2008: 42)

Sosyal gelişimde çocuk, dünyaya geldiği gün toplumun en küçük yapı taşı olan ailenin bir üyesi olmaktadır. Çocuk ilk olarak ebeveynleriyle sosyal ilişki kurmaya başlamaktadır. Daha sonra yakın çevresindeki kişilerle kurduğu ilişkiyi devam ettirmektedir. Çocuğun fiziksel, duygusal, zihinsel ve dil yönünden gelişmesi çevresinin genişlemesini sağlamaktadır. Çocuğun yaşı ilerledikçe aile içinde başlayan sosyal etkileşim, mahallede, okulda ve iş hayatındaki arkadaşlıklarıyla daha da artmaktadır. (Çağdaş ve Seçer, 2002: 4)

Vygotsky, çocuğun sosyal gelişimini ebeveynlerin etkilediği tezini savunmaktadır. Ona göre çocuklar yetişkinlerle etkileşim sürecine girdikleri takdirde

başarılı bir sosyal gelişim sürecine dahil olabilmektedir. Vygotsky'nin bu tezi "Bilişsel ve Dil Gelişim Teorisi" olarak adlandırılmaktadır. Vygotsky, sosyalleşmenin bilişsel gelişimle birlikte başladığını ifade etmiş ve bu sürecin dille birlikte temellendiği üzerinde durmuştur. Kültürel araç olan dil, çocuğun sosyal ve fiziksel çevresini yansıtmaktadır. Çocuğun öğrenim süreci aile ile başlamakta ve okulda öğretmenlerle devam etmektedir. Aşırı bağımsızlık bilişsel gelişimi yavaşlatmakta ve sosyal gelişim sürecini zedeleyebilmektedir. Sosyal gelişimin tam olarak algılanabilmesi için ebeveynlerin yardımına ihtiyaç duyulmaktadır (Bayhan ve Artan, 2012, s.65).

Şekil 6: Vygotsky'nin Sosyal Gelişim Piramidi

(<http://www.egitimfakultesi.net/images/sosyalgelisim.jpg> , 23.06.2013)

Çocuğun fiziksel ve sosyal çevreye uyum sağlayabilmesi sağlıklı, mutlu ve başarılı bir hayat sürdürebilmesine bağlıdır. Çevresindeki insanlarla sorun yaşamadan, çatışmasız bir hayat süren kişinin sosyal gelişimi daha sorunsuz gerçekleşmektedir. Bu tür duygulara sahip bir birey birlikte yaşadığı insanlarla yardımlaşmak, paylaşmak ve işbirliği yapmayı istemektedir (Çağdaş ve Seçer, 2002: 4).

Bireyin sosyalleşme süreci karmaşık ve bir o kadar sancılı geçmektedir. Sosyologlar, psikologlar birey sosyalleşme sürecini daha iyi algılayabilmek adına yoğun çaba sarf etmişlerdir. Bu araştırmacıların başında Hollingshead gelmektedir. Hollingshead, bireyin sosyalleşme sürecini incelemiş ve bu süreci üç temel ilkeye dayandırmıştır: (Dikeçligil ve Çiğdem, 1991: 168).

1. Birey sosyal davranışı, toplumun bireyleriyle etkileşim halinde öğrenmektedir.
2. Bireyin öğrenmesi, bir sosyal organizasyona ancak etkin bir biçimde katılması ile tamamlanmaktadır.
3. Bireyin ne öğreneceğini, içinde yaşadığı toplumun kültürü belirlemektedir

Sosyalleşme süreci yaşlara göre farklılık arz etmektedir. Yaş ilerledikçe sosyalleşme süreci farklı noktalara ulaşmaktadır. Başlangıçta sürekli ailesiyle birlikte etkileşime geçen bebek, yürümeye, koşmaya başladığı zaman edilgin (pasif) durumundan kurtulmakta ve bağımsız bir birey olarak kendini kanıtlmaya çalışmaktadır. Fakat aniden başlayan bu istek çocuğun bocalamasına neden olmaktadır. Bu süreç içerisinde çocuk, ailesinden ayrılmayı istememekle birlikte, anne ve babasından ayrı kalmayı asla düşünmemektedir (Yörükoğlu, 1996: 23-24).

2.4.1. Sosyal Gelişimin Genel Özellikleri

Sosyalleşme çocuk için ayrı bir öneme sahiptir. Toplumla uyum halinde yaşama ve toplum tarafından kabul görme bu periyod içerisinde gerçekleşmektedir. Yani sosyalleşme, topluma mül olma, toplumsallaşmadır. Sosyal gelişim sürecinin kendine özgü özellikleri bulunmaktadır. “Bir insanın içinde yaşadığı toplumun kendisinden beklediği ve yapmasını istediği davranışları yapacak şekilde yetiştirilmesi sosyal gelişimin temelini oluşturmaktadır” (Başaran, 2000: 146).

Her ne kadar sosyalleşme süreci bebeğin doğumuyla başlasa da bu süreç için kesin bir başlangıç, yaş sınırlaması söyleyebilmek mümkün değildir. Sosyalleşme çevre ile kurulan etkileşimle birlikte sürekli gelişmektedir. Ağlayarak doğan bir bebek sosyalleşmenin ilk aşamasına ulaşmıştır. Çünkü üzüntüsünü ağlayarak ifade edebilmektedir. Yeni doğan bir bebek ilk aylarda çevresiyle pek fazla ilgilenmemekte ve gördüğü eşyaları ayırt edememektedir. Fakat bir yaşına gelen bir çocuk yavaş yavaş nesnelere ayırt etmeye başlamakta ve sosyalleşme sürecinin merkezine girmektedir. Zamanla tepkisini bir takım seslerle gösteren çocuk iki yaşına doğru çevresinde duyduğu sesleri taklit etmeye başlar. Bu dönemde eşyalara ve oyuncaklara ilgisini arttırmaktadır. Özellikle anne ve babasının hareketlerini taklit eden çocuk tutum ve davranışlarını buna göre şekillendirmektedir. Tutum ve davranışların değişiklik göstermesi bireyin sosyalleştiğinin en açık göstergesidir (Öcal, 1998: 137-139).

Çocuk iki yaşına geldiğinde duyularının son derece geliştiği görülmektedir. İki yaşındaki bir çocuk nesnelere eliyle tutabilmekte yürüyebilmekte ve bazı basit sözcükleri kullanarak isteklerini aktarabilmektedir. O döneme değin ailesinden başka kimseyle birlikte olmak istemeyen çocuk iki yaşından sonra çevresiyle ilişki kurmaya başlamakta ve akranlarıyla birlikte olmaktan, oynamaktan zevk almaya başlamaktadır. Gerçek anlamda sosyalleşme olgusunun ilk aşaması çevreyle, akranlarla kurulan ilişkiyle birlikte gerçekleşmektedir. Çocuk bu dönemde sosyal ilişkilerin nasıl kurulduğunu öğrenmekte ve kendi yaşitlarıyla nasıl beraber olunacağını görmektedir. Uyum ve iş birliği bu yaşlarda öğrenilmektedir. Hemen hemen her çocukta (küçük farklılıklar dışında) sosyal gelişim süreci bu şekilde meydana gelmektedir. Çocuğun yaşı ilerledikçe sosyal kabul için arzusu da artmaktadır. Ancak kendi davranışlarını nasıl geliştireceğini bilemediği için sosyal kabul noktasında sürekli sıkıntıya düşen çocuk ailesinden destek almaktadır (Yavuzer, 2012: 104-106).

Sosyal gelişimi etkileyen diğer bir unsur da kültürdür. Kültür bireylerden talep edilen beklenen davranışları belirlemektedir. Etkileşim seviyesi arttıkça kültürel akış hızlanmaktadır. Çocuk, sosyalleşme süreci boyunca anne, babası, akrabaları ve akranları ile sürekli etkileşim halinde olmaktadır. Bu dönemde anne ve babalar çocukları yoğun bir şekilde etkilemektedir. Bununla birlikte anne ve babalarında çocuğa yönelik davranışları değişikliğe uğrayabilmektedir. Çünkü anne ve baba çocuğa yaşın gerektiği ölçüde müdahale etmektedir (Aydın, 1996: 107). Çocuğun yaşı ilerledikçe anne ve babanın çocuğa karşı tutum ve davranışlarını farklılaşmakta, ve ebeveynler davranışlarını bu ölçüde kendi davranışlarını değiştirmektedir. Örnek vermek gerekirse; iki yaşındaki çocuğa yemek yedirmek kolayken, altı yaşındaki çocuğa baskı yaparak yemek yedirmek daha zordur. Ebeveynler bunu bildiklerinden çocuğa yemek yedirmek için farklı tutum sergilemektedir.

Sosyal gelişim konusuna yönelik yapılan çalışmalar dikkat çekicidir. Araştırmacılar sosyal gelişimi önemli olduğunu vurgulamış ve çalışmalarında gözlem yoluna başvurmuşlardır. Bu araştırmacılardan en önemlisi Leuba'dır. Leuba, 2-6 yaş çocuklar üzerinde yaptığı bir araştırmada çocukları önce teker teker sonra çiftler çiftler bir odaya almıştır. Ellerine, üstüne parça çivilenen oyun tahtaları verilmiştir. İki yaşındakilerde yanındaki çocuğun yaptıklarına ve söylediklerine karşı hiç bir ilgi

gözlenmemiştir. Çocuklar rekabete girişmemiş kendi işleriyle ilgilenmiştir. Üç yaşındaki çocuklar kendi işlerine devam ederken yanlarında çocukların yaptıklarını gözlemlemişlerdir. 4-6 yaşındaki çocuklar ise yanlarındakini geçme, daha iyisini yapma ve mükemmele ulaşma eğilimi göstermişlerdir. Bu çalışmadan da anlaşılacağı üzere sosyal gelişim yaşandıkça rekabet o denli artış göstermektedir.

Greenbeer'in yapmış olduğu çalışma da dikkat çekicidir. Bu araştırma sonucunda 2-7 yaşları arasında ki çocuklar legolar ile oynatılmış ve rekabet duygusunun yaşla birlikte arttığı gözlemlenmiştir. İki-dört yaş arasında ki çocuklar lego parçalarını ihtiyaçları oldukça tek tek almıştır. Dört yaşından büyük çocuklar ise lego parçalarının çoğunu kapıp bir köşeye bırakmış ve ihtiyaç oldukça o köşeden almışlardır. Bu araştırma sonucundan da Leuba'ninkine benzer bir netice ortaya çıkmıştır. Sosyal gelişim rekabet duygusunun arttığını ortaya koymuş. Paylaşma ve dayanışmanın azaldığını göstermiştir (Çağdaş ve Seçer, 2002: 37).

2.4.2. Sosyal Gelişimi Etkileyen Etmenler

Sosyal gelişim süreci tek yönlü ve sabit bir periyot değildir. Sosyal gelişim sürecine etki eden bir çok faktör bulunmaktadır. Bu faktörleri irdelemeden sosyal gelişim sürecini anlamlandırmak mümkün değildir. Bunlardan en önemlileri benlik ve kişiliktir.

2.4.2.1. Benlik

İnsanın kendi benliğini algılayış ve kavrayış şekli olarak ifade edilebilmektedir. Diğer bir ifadeyle benlik insanın kendisini nasıl gördüğü ve kendisine ne ölçüde değer biçtiğini belirten bir kavramdır. Benlik her yaştan her kesim için büyük önem arz etmektedir. Çocuğun kendisi ile ilgili olarak zihninde tasarladığı görünüm benlik olarak adlandırılmaktadır. Buna bağlı olarak çocuğun kendisine güvenli olup olmayacağı, içe ya da dışa yönelmeyeceği benlikle birlikte ortaya çıkmaktadır. Benlik yaşanan bir takım tecrübeler neticesinde edinilen bir unsurdur. Yeni doğan bir bebek benliğinin farkında değildir. Kendi bedenini dış çevreden ayırt edememektedir. Diğer bir ifade ile kendi bedeniyle dış çevreyi ayırt edememektedir. Çocuğun benlik oluşumunu etkileyen en temel faktör ise ailedir. Çocuk ailesinin görüş ve davranışlarından etkilenecek

benliğini oluşturmaktadır. Jersild çocuğun benliğini etkileyen kişileri: Anne-baba, arkadaş, kardeş ve öğretmen gibi kişiler olarak sıralamaktadır. Çocuğun yaşı ilerledikçe davranışları yetişkinler tarafından daha çok incelenmektedir. Lakin çocuk olumlu bir davranış içinde bulunduyorsa, ebeveynler çocuğa gülümseyerek, başını okşayarak beğenilerini ifade edebilmektedir. Ebeveynler olumsuz davranış sergileyen çocuğa ise kızmakta, kaşlarını çatmaktadır. Ebeveynlerin bu tutumu çocuğun hareketlerinin şekillenmesini sağlamakta ve benlik oluşumuna neden olmaktadır. Ebeveynlerinden yeterli ilgi ve sevgi görmeyen çocuklarda benlik saygısı gelişmemektedir (Çağdaş , Seçer, 2002: 6-7).

Benlik çoğu sosyoloğun ve psikoloğun çalışma alanına girmiştir. Bu isimlerden en önemlisi Michale Lewis'tir. Lewis benlik kavramının gelişiminde iki temel etken olduğunu öne sürmektedir. Birinci etken, bebeğin kendisinin diğerlerinden ayrı olduğunu anlamasıdır. Lewis'e göre bebek bu dönem içerisinde nesnelere ve insanlarla olan ilişkileri sonucunda onlar üzerinde bir etkisi olduğunu fark etmektedir. Yani bebek nesnelere farklı olduğunu yavaş yavaş algılamaktadır. Lewis'in ifade ettiği ikinci etken ise; çocuğun kendisinin fiziksel özellikleri, cinsiyeti, ismi gibi bir takım özellikleri olduğunu fark etmesidir. Böylece çocuk diğerlerinden farklı, ayrı ve tek olduğunu farkına varmakta ve çevresiyle etkileşimini buna göre kurmaktadır. Taklitle başlayan benlik gelişimi, "ben" ve "benim" sözcüklerinin söylenmesine dek devam etmektedir. Çünkü benlik duygusu, sahiplik duygusuyla eş zamanlı bir gelişim göstermektedir. Benliği gelişen bir çocuk oyuncağını ya da sevdiği bir şeyi çevresiyle paylaşmaya çok fazla yanaşmamaktadır (Bayhan ve Artan, 2012:209-210).

Lawrance'ye göre benlik kavramı bireyin zihinsel ve fiziksel özelliklerinin toplamı ve sahip olduğu bütün bu özelliklere ilişkin kendini değerlendirmesidir. Yani kişi kendini algıladıkça benlik kavramında o denli gelişim göstermektedir. Benlik saygısı ise bireyin ne olduğu ile ne olmak istediği arasındaki farka ilişkin duygularını göstermektedir. Benlik saygısı insanların birer birey olarak değerleri konusunda ulaştıkları kanıdır. Ebeveyn ile çocuğun tutumları arasında bir uyum söz konusuysa benlik saygısı artmaktadır. Çocuğun benlik kavramı, çevresinde gelişen ve yaşamındaki insanlardan oluşan değişikliklerden de etkilenmektedir. Örneğin; çok sevdiği bir eşyasını kaybeden çocuğun özgüveni sarsılabilmekte ve benlik duygusu bununla birlikte

zedelenebilmektedir. Çocuğun benlik duygusunu geliştirmesini zorlaştıran en temel etken ailesinden gördüğü baskıdır. Ailesinden baskı gören çocuk benlik duygusu geliştirme noktasında zorlanmaktadır. Herşeye rağmen kabul ve takdir görmek benlik saygısının gelişmesine neden olabilmektedir (Yavuzer, 2000:17-19).

Özkan'a göre; benlik saygısının gelişmesinde üç temel faktör bulunmaktadır:

1. Başkalarının saygısı
2. Yeterlilik
3. Kişinin bu iki kaynağı kendisi için değerlendirmesi (Kendilik)

Başkalarının saygısı, olumlu duygusal etkileşimi ve kişinin kendisini sevmesini sağlamaktadır. Böylelikle duygusal kendilik ve egemenlik oluşmaktadır. Neyin değerli ve sevebilir olduğu fikrini ortaya koyan bilişsel kendilik egemenliği sağlamaktadır. Diğer insanların yaklaşımları ve fikirleri bireyin iç ruhsal yapısına doğrudan etki etmekte ve bireyin davranışlarını farklılaştırmaktadır (Özkan, 1994: 5).

Yüksek benlik saygısı olan çocuk, başarılarını büyük ölçüde kendi emeği ve becerisi olarak görmektedir. Başarısızlığa uğradığı an motive olarak daha iyisini yapmak istemektedir. Kısacası planlı ve programlıdır. Ancak düşük benlik saygısı olan çocuk özgüven eksikliği yaşamakta ve ne yapacağını bilememektedir. Yavuzer düşük benlik saygısı olan bir çocuğun tipik özelliklerini aşağıdaki şekilde sıralamaktadır:

1. Görevden kaçınmakta, başarısız olmaktan korkmaktadır.
2. Etrafına karşı sürekli yardım etmekte ya da hiç bir zaman destek olmamaktadır.
3. Bir işe başladıktan sonra hemen vazgeçmektedir.
4. Çevresindeki insanların görüşlerinden sıkça etkilenmektedir.
5. Bir oyunu kaybedeceği an yalan söylemektedir.
6. Övgü ya da yergileri kabul etmede güçlük yaşamaktadır.
7. Başkalarını suçlayarak ya da dış etmenleri öne sürerek mazeretler sunmaktadır.
8. Kendine yönelik sürekli eleştirilerde bulunmaktadır.

9. Sosyal olarak geri çekilmekte, akranlarıyla olan ilişkisini kaybetmekte veya azaltmaktadır (Yavuzer, 2000: 21).

Neiser, benlik kavramını detaylı bir şekilde inceleyerek, çocukların kendi davranışlarına bakarak benlik oluşturdıklarını ifade etmiştir. Ona göre çocuğun kendi yaptıklarını algılayarak oluşturduğu bu benlik çevresel benlik olarak adlandırılmaktadır. Çocuk çevresiyle etkileşim kurarak hatırlayacağı ve hayal edeceği yaşantıları artırmaktadır. Neiser, bu şekilde çocuğun geniş bir benliğe ulaşacağını altını çizmektedir. Çünkü çocuğun yaşantısı ve özgeçmiş benliğin gelişimi noktasında önemli bir yer tutmaktadır. Dil ve kültür ise benlik oluşumunun üst tabakasının oluşturmaktadır. Kısacası çocuk hangi kültürde ya da hangi ülkede yetişirse, o kültürün ya da ülkenin özelliklerini bünyesine dahil edecektir. Örnek verirsek; Çinli bir çocuk ile Türk bir çocuğun yetişme tarzı nedeniyle benliklerinin de farklılaşacağı açıktır. Amerikalı bir çocuğun öykülerinde başka insanlar çok az yer alırken Asyalı çocukların öykülerinde daha çok yer almaktadır. Buda benlik gelişimini derin bir şekilde etkilemektedir. Çünkü çocuğun benliği yaşantısından bağımsız gelişmemektedir (Yazgan, Bilgin, Atıcı, 2007: 197).

2.4.2.2. Kişilik

Kişilik keskin hatlarla tanımlanması, ifade edilmesi zor bir kavramdır. Bundan dolayı kişiliğe yönelik farklı tanımlar yapılmaktadır. Köknel'e göre kişilik; "bireyin kendine özgü ve ayırıcı davranışlarının tümü" dür. Yani insanı diğer insanlardan ayıran farklı duygu, düşünce, davranış ve tutumların tümü kişiliği oluşturmaktadır. Oğuzkan ise kişiliği üç farklı şekilde nitelendirmiştir:

1. Toplumsal, bireysel ve ruhsal tepkilerin tümüne verilen genel isimdir.
2. Bireyin sosyolojik çevresi içerisinde edindiği ve karşılaştığı izlenimlerle oluşturduğu davranış özelliğidir.
3. Bir kişinin diğerlerine göre belirgin özelliklerinin olması durumudur.

Çocuk, kişilik özelliklerini sosyal gelişim aşaması içerisinde kazanmaktadır. Çocuğun kişiliği ebeveynlerinin karakteriyle yakından ilintilidir. Karakter oluşumunda kişilik önemli bir yer tutmaktadır. Söyledikleri dikkate alınmayan, düşüncesini

belirtmesine izin verilmeyen ya da sürekli olan kritize edilen çocuk güvensiz, huysuz ve içe kapanık olabilmektedir. Fakat söyledikleri tam olarak doğru olmasa bile çevresi tarafından yoğun bir şekilde eleştirilmeyen çocuk daha sağlıklı ve sosyal bir kişilik geliştirebilmektedir. Baskı altında kalan ve düşüncelerini saklayan çocuklar gelecekte büyük kişilik sorunları yaşayabilmektedir. Ailesi tarafından kabul gören ve hoşgörülle karşılaşılan çocukların ise güvenli bir kişilik yapısı oluşmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2002: 8-9).

Kişilik gelişimi insan hayatı boyunca bir çok özelliğten etkilenmektedir. Bunları aşağıdaki gibi sıralayabilmek mümkündür:

1. **Aileye bağlı özellikler:** Anne, babanın yaşı, fiziksel ve duygusal durumu ve ekonomik düzeyleri aile fertlerinin sayısı gibi pek çok özellik çocuğun kişiliğini etkilemektedir.
2. **Okul, toplum ve çevreye bağlı özellikler:** Çocuğun yakın çevresi, arkadaşları ve okul ortamı kişilik gelişimine doğrudan etki etmektedir. Yaşanılan toplumun değerleri de çocuğun kişilik oluşumuna etki etmektedir.
3. **Çocuğa bağlı özellikler:** Her çocuk birbirinden farklı özelliklere sahiptir. Kişisel özellikler anne karnında ortaya çıkmaktadır. Örnek vermek gerekirse; kimi çocuk sürekli hareket halindeyken kimisi de durağan bir şekilde yatabilmektedir. Bu farklılıklar ve temel nedeni mizaçtır (huy, tabiat, yaratılış). Bebeklik döneminde bile mizaçtan söz edebilmek mümkündür.

Çocukların doğuştan getirdikleri özellikler büyük önem arz etmektedir. Çünkü bu özellikler çocuğun geleceğine doğrudan etki etmektedir. Çocuğun tabiatına uygun olmayan bir ortamda yetişmesi onun içe kapanık bir hale gelmesine neden olabilmektedir. Örnek verirsek; doğuştan itibaren çok hareketli olan bebeğin durağan ve pasif bir ortamda yaşaması kişiliğinin zedelenmesine neden olabilmektedir. Görüldüğü gibi kişilik sosyal gelişimin ana unsurları arasında yer almaktadır (Bayhan ve Artan, 2012: 213-215).

2.5. Okul Öncesi Çocukların Duygusal ve Sosyal Gelişimine Etki Eden Faktörler

Okul öncesi çocuklarda duygusal ve sosyal gelişimi gelişmesini sağlayan etmenlerden biride etkileşimdir. Bu bölümde çocukların etkileşimine katkı yapan aile, arkadaşlık, yuva ve kültürden bahsedilecektir.

2.5.1. Aile

Aile toplumun en küçük yapı taşıdır. Okul öncesi çocukların sosyalleşmeyle ilk tanıştığı kurum ailedir. Aile anne, baba ve çocuklardan oluşmaktadır. Çocuk sosyal davranışları aile aracılığıyla öğrenmektedir. Anne-babanın etkisi çocuk doğmadan önce başlamaktadır. Çocuğun çevresiyle sosyal ilişkiler geliştirmesi ebeveynlerinin tutum ve davranışlarına bağlıdır. Ailesiyle sağlıklı bir iletişim kuran çocuk, çevresiyle de olumlu ilişkiler yürütebilmektedir. Hunter, annenin çocuk üzerindeki etkisine yönelik önemli bir çalışmaya imza atmıştır. Araştırma sonucunda annesiyle duygusal etkileşime geçen çocukların çevresiyle daha uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Duygusal etkileşimin olmadığı ortamlarda büyüyen çocuğun ise saldırgan, çekingen, bencil ve güvensiz bir kişilik edindiği görülmüştür. Okul öncesi dönemlerde çocuklar çok iyi gözlem yapabilmektedir. Bu dönemde anne ve babaların hareketleri, davranışları taklit edilmektedir. Kendilerince önemli gördükleri kişiler onlar için taklit etme ve özdeşleşme gerekçesidir. Anne- baba çocuğun sosyalleşebilmesi adına ona model oluşturmaktadır. Çocuğun sağlıklı tutum ve davranış sergileyebilmesi için anne ve babanın anlayışlı olması şarttır. Ekonomik sıkıntı çeken ailelerin çocukları daha sorunlu bir şekilde yetişebilmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2002: 60).

Aile, çocuğa bilinç aşılamaktadır. Çocuğun gelişiminde aile en büyük yardımcı konumundadır. Ailenin yardımlarını şu şekilde sıralayabilmek mümkündür:

1. Çocuğun yetenek ve ilgilerine uygun arzuların gelişimine yardımcı olmaktadır.
2. Çocuğun sosyal kabul görmesi için uygun ortamı hazırlamaktadır.
3. Okul ve sosyal hayatta başarılı olabilmesi için çocuğun yeteneklerini geliştirmektedir.

4. Aile çocuğun dengeli bir hayat sürebilmesi için güven duygusu aşlamaktadır.
5. Toplumsal ve sözlü alışkanlıkların kazanılmasına yardımcı olmaktadır.
6. Çocuğun hayata uyum sağlarken karşılaştığı problemlere çözüm yolları üretmektedir.
7. Sosyal açıdan kabul edilmiş tutum ve davranışların kazanılmasına öncülük etmektedir.
8. Çocuğun sosyalleşmeyi gerçek anlamda öğrenebilmesi adına model oluşturmaktadır (Yavuzer, 2012: 132).

Ailenin çocuktan yüksek başarı beklediğini söylemesi ya da bunu sezdirmesi çocuğun başarısızlık korkusuyla karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. Böylelikle çocuk anne ve babanın sevgisinin azalmasından korkabilmektedir. Çocuğun başarısızlık anında cezalandırılacağını sezmeye onun gelecekteki okul yaşantısını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu açıdan aile sosyal ve duygusal gelişimin temel unsurudur (Başaran, 2000: 144).

2.5.2. Arkadaşlık

Okul öncesi kurulan arkadaşlıklar bireysel gelişim açısından büyük önem arz etmektedir. Arkadaşlıklar kişilik gelişimini derinden etkilemektedir. Çocuklar arkadaşlık bağı kurarak sosyal ilişkilerini geliştirebilmektedir. Arkadaşları tarafından kabul edilen ve sevilen çocuk daha mutlu, daha sağlıklı ve daha fazla çalışma isteği beslemektedir. Bununla birlikte arkadaşları tarafından reddedilmiş, terkedilmiş ve hor görülmüş çocuk gelecek adına sağlıklı bir gelişim sağlayamamaktadır. Çocukların arkadaşlık ilişkileri okul başarısını ve çevresel ilişkilerini etkilemektedir. Buna ek olarak arkadaşlıklar toplumsal tutum ve değer yargılarının aktarılmasında etkili olmaktadır. Bu değerler olumlu ve olumsuz bir şekilde aktarılabilir. Örneğin; büyüklerine saygılı bir çocuk toplum tarafından olumlu bir şekilde karşılandığı için çocuğun arkadaşı ona özenmekte ve onun davranışlarına sahip olmak istemektedir. Bu da arkadaşlık ilişkilerinin önemini gözler önüne sermektedir. Çocuğun arkadaş seçimi kişilik gelişimini temel dayanak noktasıdır (Özbay ve Erkan, 2011: 107).

Anne ve babaların çocuk üzerinde baskı kurması ve kısıtlayıcı tutumlar sergilemesi çocukların toplumsal gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bunun tersine bazı aileler çocuklarının daha fazla arkadaş sahibi olmasını istemektedir. Anne ve babanın çocuğa güvenmesi daha sağlıklı arkadaşlık ilişkilerinin kurulmasını sağlamaktadır. Çocukların arkadaşlarının evlerine gitmek istemesi, arkadaşlarının evlerinde kalma ya da arkadaşlarını kendi evlerine çağırma arzuları aileleri tedirgin edebilmektedir. Özellikle bilinçsiz aileler arkadaşlık ilişkilerinin engellemekte ve çocuğun asosyal bir yapıya ulaşmasına neden olmaktadır. Çocuğun arkadaşlık seçiminde ailesine danışmaması gelecekte problem yaratabilmektedir. Bunun için ailelerin çocuklarıyla arkadaş olması gerekmektedir (İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2007: 211).

2.5.3. Yuva (Anaokulu)

Doğduğu günden itibaren anne-babası ile etkileşim içinde olan çocuk üç yaşından itibaren arkadaşlarıyla diyaloga girmeye başlamaktadır. Özellikle çocuğuyla ilgilenemeyen, çalışan anne ve babalar çocuklarının sosyal gelişimini sağlayabilmeleri adına onları anaokuluna (yuvaya) yazdırmaktadırlar. Yuvaların, çocukların arkadaş ve oyun ihtiyacını karşılayan toplumsal bir kurum olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Yuvalarda çocuklara paylaşma, yardımlaşma ve işbirliği gibi davranışlar kazandırılmaktadır. Çocuklar yuvalarda farklı arkadaşlarla iletişim sağlayabildiği için sosyal açıdan daha güvenli olabilmektedirler. Farklı yaş grupları içerisinde yetişen çocuk her türlü davranışı görme şansına sahiptir. Çünkü yuvalarda belirli bir yaş sınırı bulunmamaktadır. Üç yaşından altı yaşına kadar her çocuk yuvaya gidebilme şansına sahiptir. Yuvaların çocuk üzerinde olumsuz etkileri de mevcuttur. Aileden uzak yuva ortamında yetişen çocuk gelişimini tam anlamıyla gerçekleştiremeyebilmektedir. Ebeveynlerine özlem duyan çocuk bireysel anlamda gelişim sorunu yaşayabilmektedir. Yuvalardaki arkadaşlıklarda çocuğun karakterinin değişmesine neden olabilmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2002: 56-57).

Çocuk yuvalardan renk, sayı ve pek çok kavram hakkında bilgi sahibi olabilmektedir. Bununla birlikte grup halinde çalışmayı öğrenmektedir. Yaşlılarıyla ilişkiye girerek birlikte yaşamayı, içmeyi, yemeyi ve uyumayı öğrenen çocuk iş

hayatında daha başarılı olmaktadır. Çocuklar yuvalarda ilk okullara hazırlanmaktadır. Yani eğitimin ilk adımı aileden sonra yuvalarda atılmaktadır. Fakat yuvalarda çalışan öğretmenlerin çocuk psikolojisini iyi bilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde çocuk gelecekte okuldan ve eğitimden soğuyabilmektedir. Yeterli düzeyde pedagojik formasyona sahip olmayan öğretmenler çocukların gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Yavuzer, 2012: 151).

2.5.4. Kültür

Hemen hemen her ülkede kültüre yönelik önemli çalışmalar-araştırmalar gerçekleştirilmektedir. Geçmişte başlayan bu çalışmalar günümüze kadar süregelmektedir. Anıl Çeçen'e göre, her bilim dalının kültüre yönelik farklı yaklaşımları bulunmaktadır. Bu nedenle kültüre yönelik herkesin hem fikir olacağı bir tanım yapmak oldukça güçtür. Kültürün temelinde insan emeği yatmaktadır. İnsanların oluşturduğu değer ve normlar da kültürün kapsama alanına girmektedir. Kültür kavramının temelini ortaklıklar oluşturmaktadır (Kocadaş, 2005: 2).

Kültürün kelime kökeni irdelendiği vakit tarım kavramıyla kurulan bağ ortaya çıkmaktadır. Dilbilimcilerin çoğunluğu kültür kavramının Latince'de toprak kültürü anlamına geldiğini ifade etmektedir. Latince kökenli kültür kavramı; "ikamet etmek, yetiştirmek, korumak" gibi anlamlara sahip "colere" kök sözcüğünden gelmektedir. Kültür sözcüğü Latince'de "cultura" sözcüğüne karşılık düşmektedir. İngilizce'de ise bu sözcüğün tam karşılığı "culture"dır (Oğuz, 2011: 125).

Kültür; dili, mûsikiyi, mimâriyi, sanatı bünyesinde barındırmaktadır. Sosyal ilişkiler, sosyal kurumların yapısı, sosyoloji, psikoloji...v.b. kültürün ince alanına girmektedir. Bu kavram; tarih, sosyal antropoloji, sosyal psikoloji ve etnoloji gibi bilimlerden ayrı değildir. Çünkü kültür disiplinler arası bir yapıya sahiptir. Bireyleri kültürlü ya da kültürsüz biri olarak sınırlandırmak yanlış olmaktadır. Çünkü gelişimin her safhasında kültür kendini göstermektedir.

Kültür bireyin topluma ait olduğunun en önemli göstergesidir. Çünkü insanların öğrendiği, kazandığı sanat, bilgi, adet, yetenek, alışkanlık, beceri, gelenek-görenek...v.b her şey kültürün inceleme alanına girmektedir. Bireyler belli sosyal ve kültürel çevrelerde yetişmektedir. Dolayısıyla çevreye uyum birey açısından büyük önem arz etmektedir. Bireyin çevresindekilerle uyum sağlama çabası doğumdan itibaren başlamakta ve ömür boyu devam etmektedir. Doğuştan gelen genetik özellikler ve kültür bireyin kişiliğini oluşturmaktadır. Mead ve Samoe bireylerin farklı kişilik özelliklerini içinde buldukları toplumu kültürel özellikleriyle açıklamaktadır. Yani bireyler cinsiyete göre değil sosyal ve kültürel şartlara göre değişiklik göstermektedir. Her toplumun kendine ait kültürü olduğundan çocuklar bu kültüre ait bir şekilde gelişim göstermektedir. Toplumlar eğitim sistemlerini hazırlarlarken kültürel özellikleri de dikkate almaktadırlar. Bu açıdan çocuklarda kendi kültürel değerlerine uygun bir şekilde yetişmektedirler. Kendi kültürünün dışında bir kültürde yaşamak zorunda kalan bir çocuğun toplumu adapte olamamasının en temel sebebi kültürler arası farklılıklardır. Örnek verirsek; Türkiye'den Almanya'ya göçen bir ailenin çocuğu alman kültürüne çok zor bir biçimde uyum sağlamaktadır. Çünkü çocuk, bu kültüre alışık değildir (Çağdaş ve Seçer, 2002: 44-45).

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modelinden, çalışma grubundan, veri toplama araçlarından bahsedilerek verilerin çözümlenmesine yönelik bilgiler sunulacaktır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada nitel analiz yöntemlerinin kapsama alanına giren içerik analizi metodu kullanılmıştır. İçerik analizi; “birden çok sözcükten oluşan metin veya görsellerin, belirli kurallara dayalı olarak, içerik kategorilerine dönüştürülmesi sağlayan sistematik ve tekrar edilebilen bir yöntem”dir. Bununla birlikte; sonuç olarak da çıkarsama yapmayı ve tahmin edebilmeyi hedefleyen bir tekniktir. Krippendorff’a göre içerik analizi aşağıda yer alan altı soruya cevap aramaktadır: (Kaya , Usluel, 2011: 50)

1. Hangi verilerin analizi yapılacak?
2. Veriler nasıl tanımlanmış?
3. Verilerin analizinin yapılacağı bağlam nedir?
4. Analizin sınırları nedir?
5. Çıkarsamaların hedefi nedir?
6. Verilerin toplandığı grup nedir?

Bu çalışmada, uzman görüşleri doğrultusunda, iki farklı firmaya ait çocuklara yönelik popüler çizgi filmler seçilerek içerik analizi ile incelenmiş ve bu filmlerin önceden belirlenmiş 21 değer açısından içerik çözümlenmeleri kodlanmıştır. Filmler tek tek araştırmacı tarafından incelenmiş ve önceden belirlenen 21 değerden hangilerini geçiştirici kaç mesaj olduğu tek tek tespit edilerek kodlanmıştır.

Araştırmacı tarafından yapılan bu incelemelerin geçerlilik ve güvenilirliğini sınamak amacıyla her bir firmaya ait olmak üzere beşer film toplam 10 film 2 farklı uzmana daha izlettirilerek belirtilen 21 değer açısından incelemeleri istenmiştir. Bu 3 farklı uzman (araştırmacı dahil) tarafından farklı zaman ve mekanlarda bağımsız olarak gerçekleştirilen bu incelemelerden elde edilen değerler birbirleri ile karşılaştırılmış ve aralarında çok yüksek seviyede pozitif yönlü bir korelasyonun varlığı ortaya çıkmıştır. Bu da araştırmacının incelemesinin geçerli ve güvenilir olduğunun kanıtı olarak düşünülmüş ve

bütün bulgu ve yorum verileri araştırıcıdan elde edilen verilerle sunulmuştur. Aşağıda araştırmacı ve diğer iki uzmana ait 5 adedi bir firmadan 5 adedi de diğer firmadan olmak üzere seçilen toplam 10 filme ait incelemelerinin nonparametrik Spearman Brown korelasyon analizi sonuçlarını içeren tablo aşağıda bulunmaktadır.

		Araştırıcı İnceleme	Uzman I İnceleme	Uzman II İnceleme
Araştırıcı İnceleme	r	1,000	0,977	0,898
	p	0,000	0,000	0,000
	N	10	10	10
Uzman I İnceleme	r	0,977	1,000	0,839
	p	0,000	0,000	0,002
	N	10	10	10
Uzman II İnceleme	r	0,898	0,839	1,000
	p	0,000	0,002	0,000
	N	10	10	10

Tablo 2: Uzmanların İncelemeleri Arasındaki Korelasyon

Tablo 2’de görüldüğü üzere Araştırıcı ile Uzman I arasında 0,977; Araştırıcı ile Uzman II arasında 0,898 ve Uzman I ile Uzman II arasında 0,839 korelasyon bulunmaktadır. Bu korelasyon katsayıları bize bu üç uzmanın incelemelerinin pozitif yönde ve yüksek seviyede ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu da izlenen filmlerden aynı sonucun çıkarıldığını göstermektedir. 3 farklı uzmanın farklı zaman ve mekanlardaki incelemelerinin aynı sonucu vermesi yapılan nitel analizin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Çalışmada araştırıcının verileri sunulmaktadır.

3.2. Çalışma Grubu

Bu çalışmada evreni oluşturan çizgi filmler basit tesadüfi örnekleme yöntemi aracılığıyla seçilen örnekleme kullanılmıştır. Bu yönteme göre evreni oluşturan her birimin örnekleme içinde yer alma olasılığı aynıdır. Başka bir ifadeyle birimler bağımsız olarak eşit seşilme hakkına sahip olmaktadır. Evren hacmi N, rnekleme hacmi n olarak alındığında evrendeki her birimin seşilme olasılığı n/N olmaktadır. Bu yöntemde evren kesin sınırlarla belirlenmektedir ve evreni oluşturan her bir birime numara verilerek liste oluşturmaktadır. Hazırlanan listede ki her birime ilişkin numaralardan örnekleme sayısı kadar numara, bilgisayar yardımı ya da kura yöntemiyle rastgele olarak

belirlenmektedir. Basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle örneklem oluşturabilmek için seçilecek örneklemin bir birinden farklı yapıda olması gerekmektedir.(Ural ve Kılıç, 2011: 38)

Pepee ve Pocoyo isimli çizgi filmlerinin araştırmanın yapıldığı Nisan 2013 tarihine kadar toplamda 80 bölüm Pepee'den 78 bölüm Pocoyo'dan yayınlanmıştır. Bu bölümlerin hepsi teker teker izlendikten sonra kura yöntemine başvurulmuştur. Kura yöntemi kullanılarak her iki çizgi filmdende toplam 25 bölüm seçilmiş ve aranacak 21 değer bu çizgi filmlerde tespit edilmeye çalışılmıştır. Pepee'nin bölümleri ortalama 7-10, Pocoyo'da ise 6-7 dakika sürmektedir.Kuradan sonra detaylı şekilde bir daha izlenen bölümler aşağıda yer alan listedeki gibidir.

	Pepee	Pocoyo
1	Tadına Bayıldım	Pato Yıkıyor
2	Meyveyi Seviyoruz	Dikkat, Hazır, Başla
3	Pepee Toplamacılık Oynuyor	Patoyla Yolculuk
4	Pepee Keşfe Çıkıyor	Uzay Görevi
5	Bebec Artık Emzik Emmeyecek	Marifetli Parmaklar
6	Bebec Tuvaletini Söylemeyi Öğreniyor	Bahçe
7	Bebec'in Doğum Günü	Kumsala Gidiyoruz
8	Benim Annem, Güzel Annem	Resim Yapmak
9	Bir Aşağıda, Bir Yukarıda	Trafik Sıkışıklığı
10	Birlikten Kuvvet Doğar	Yüksek Kule
11	Çöpler Çöp Kovasına Atılır	Pocoyo'nun Yeni Oyuncakları
12	Etrafındaki Sarıları Bul	Kutlama Zamanı
13	Evcilik Mi? Golcülük Mü?	Saklambaç
14	Farklı Olanı Bul	Oyun Bozan
15	İlkbahar, Yaz, Sonbahar, Kış	Kaçak Şapka
16	Paylaşmak Güzeldir	Elly'le Yemek Zamanı
17	Pepee Dişlerini Fırçalıyor	Pato'nun Yatma Zamanı
18	Pepee İp Atlamayı Öğreniyor	Kıyafet Değiştirmece
19	Pepee Kardeşini Çok Seviyor	Pocoyo'nun Restorantı
20	Pepee Trakya Karşılması Öğreniyor	Elly'nin Bilgisayarı
21	Pepee ve 6 Kurbağa	Yüz Çizmek
22	Rengârenk Balonlar	Sirk
23	Pepee'nin Yeşilleri Çoğalıyor	Pocoyo ile Balık Tutmak
24	Pepee'nin Yükseslik Korkusu	Çiftlikte
25	Pepee'nin Şekilleri	Pocoyo Okula Gidiyor

Tablo 3: İzlenen Çizgi Filmlerin Tablosu

İçerik analizinde 2 farklı firmaya ait 2 farklı çizgi filmin her birinden 25 bölüm olmak üzere toplam 50 bölüm 21 değer açısından tek tek incelenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada 2009 yılında Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün, “Çocuklara Yönelik Programlar ve Bu Programlarda Yayımlanan Reklamların İçerik Analizi Araştırması”nda kullanılan “Çocuk Programlarındaki Reklamlara Yönelik İçerik Değerlendirme Formu” baz alınmıştır. (Başbakanlık, 2009: 218)

III. REKLAMLARIN ÇOCUKLARIN DUYGUSAL/SOSYAL GELİŞİMİNE YÖNELİK İÇERİKLERİ				
16	Sorumluluk duygusunu geliştirici iletiler vardır.			
17	Yardımseverlik duygusunu geliştirici iletiler vardır.			
18	Adalet duygusunu geliştirici iletiler vardır.			
19	Özgüven duygusunu geliştirici iletiler vardır.			
20	Liderlik duygusunu geliştirici iletiler vardır.			
21	Dostluk duygusunu geliştirici iletiler vardır.			
22	Doğruluk duygusunu geliştirici iletiler vardır.			
23	Saygı duygusunu geliştirici iletiler vardır.			
24	Empati duygusunu geliştirici iletiler vardır.			
25	Toplumsal kurallar konusunda bilinçlendirici iletiler taşır.			
26	Ahlâk kuralları konusunda bilinçlendirici iletiler taşır.			
27	Kadercî bir bakış açısı mevcuttur.			
28	Batıl inançlar içermektedir.			
29	Boyun eğmeyi yücelten bir iletiye sahiptir.			

Tablo 4: Reklamların Çocukların Duygusal/Sosyal Gelişimine Yönelik İçerikleri

Geçerlik-güvenirlilik aşaması tamamlanan bu form “Pepee ve Pocoyo Çizgi Filmlerinin Çocukların Sosyal ve Duygusal Gelişimine İlişkin İçerdiği Değerler Formu” şekline dönüştürülmüştür. Bu formda varlıklarını tespit edilecek değerler sırası ile şunlardır: (1) Sorumluluk, (2) Yardımseverlik, (3) Adalet, (4) Özgüven, (5) Liderlik, (6) Dostluk, (7) Doğruluk, (8) Sabır, (9) Saygı, (10) Özdenetim, (11) Empati, (12) Dini Değerler, (13) Toplumsal Kurallar, (14) Ahlâki Kurallar, (15) Kadercî, (16) Batıl inanç,

(17) Büyük sözü dinleme, (18) Bireyci, (19) Milli Değer, (20) Giyim biçimleri, (21) Hayvan Sevgisi.

Veriler toplanırken “Pepee ve Pocoyo Çizgi Filmlerinin Çocukların Sosyal ve Duygusal Gelişimine İlişkin İçerdiği Değerler Formu” nda yer alan değerlerin tespiti için gözlem yöntemine başvurulmuştur.

Gözlem; araştırmada gereksinim duyulan verilerin toplum, insan ya da doğa gibi belli hedeflere odaklanılarak çıplak gözle ya da belli bir araç kullanılarak seyredilmesi aracılığıyla toplanması sürecini tanımlamaktadır. Herhangi bir araştırmada insan davranışları ve hareketleri gözlemin temelini oluşturmaktadır. Gözlemlenenler doğal ve açık bir yöntemle seyredilmekte, kaydedilmekte, tanımlanmakta, analiz edilmekte ve yorumlanmaktadır. İnsanla ilgili olarak yapılan pek çok araştırma genel olarak gözlem içermektedir. Gözlem metodunun tercih edilmesinde en önemli faktörü araştırma sorusu ya da soruları oluşturmaktadır. Araştırma sorularının cevaplanmasında olay öyküsü ve gözlem planları önemli yer tutmaktadır. Gözlemin betimleyici araştırmalarda sıkça kullanıldığı görülmektedir. Veri elde etmek için sürekli kullanılan görüşme ve anket yöntemleri yerine basit bir şekilde yapılandırılmış gözlem yöntemleri kullanılabilir. (Büyüköztürk, Çakmak ve Akgün, 2012:140) Kura yöntemi aracılığıyla seçilen 50 çizgi film formda ki sorular göz önünde bulundurularak kapsamlı bir şekilde incelenmiş ve notlar alınmıştır. Çizgi filmlerde tespit edilen unsurlar detaylı bir şekilde sunulmuştur.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Çeşitli veri toplama araçları ve yöntemler kullanılarak toplanan verilerin analizinde birden çok istatistiksel program kullanılmaktadır. Sosyal bilimler araştırmacıları tarafından popüler bir şekilde kullanılan program SPSS (Statistical Packace For Social Sciences) araştırmada programdaki hazır komutlar kullanılarak analiz yapılmıştır. Analiz tekniği olarak frekans analizi kullanılmıştır. (Büyüköztürk, 2004: 9)

Metodolojide de belirtildiği gibi içerik analizi yapılırken incelenen konuya bağlı olarak çeşitli teknikler kullanıla bilmektedir. İzlenen izgi filmlerin yukarıda sayılan sosyal ve duygusal gelişim öğelerini barındırıp barındırmadığı gözlem yolu kullanılarak “Pepee ve Pocoyo izgi Filmlerinin ocukların Sosyal ve Duygusal Gelişimine İlişkin İçerdiği Değerler Formu” na işlenmiştir. Bu işlemlerin ardından veriler sayısal değerlere dönüştürülerek SPSS programına yüklenmiştir. Son olarak frekans analizi kullanılarak ortaya çıkan veriler pasta grafiklere dönüştürülmüştür. Frekans analizi en genel şekliyle birim ya da öğelerin sayısal, oransal, yüzdesele bir şekilde görölme sıklığını ortaya koymaktadır. Bu belirli bir öğenin yoğunluğunu ve önemini anlamayı sağlamaktadır. Frekans analizi neticesinde öğeler önem sırasına sokulmakta ve sıklığıya dayalı bir sınıflandırma yapılmaktadır. Örnek verirsek; bir metinde anahtar sözcüklerin, bir insanın günlük uğraşları arasında ilgi odaklarının, bir kitle iletişim aracından ana temaların belirlenmesinde frekans analizi sonuçlarına bakılmaktadır. (Bilgin, 2006:18)

4. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde toplanan verilerin analizine ilişkin betimleyici istatistiksel sonuçlar özetlenecektir. Bulgular detaylı bir şekilde aktarılarak yapılan frekans analizleri pasta grafiklerine dönüştürülecek ve elde edilen bulgular yorumlanacaktır.

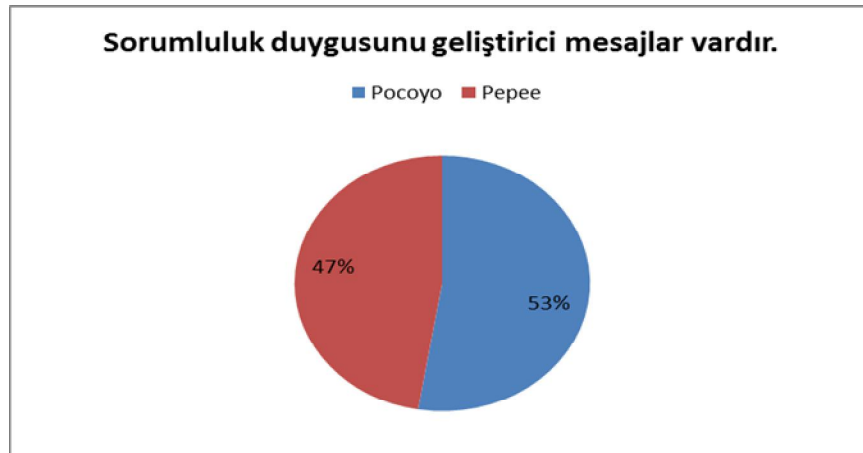
4.1. Sorumluluk Duygusu

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde sorumluluk duygusunu geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki sorumluluk duygusuyla ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	f	%	% _{geç}
Pocoyo	10	52,63	52,63
Pepee	9	47,37	47,37
Toplam	19	100,0	100,0

Tablo 5: Çizgi Filmlerdeki Sorumluluk Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo'da %52,63 Pepee'de ise %47,37 *sorumluluk duygusunu geliştirici mesajlara* rastlanmıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 1: Sorumluluk duygusunu geliştirici mesajlar

4.1.1. Pocoyo'daki Sorumluluk Duygusu Örnekleri

Pato çok güzel bir bahçede saksılarda çiçek yetiştiriyor. Bunu gören Pocoyo Pato'nun çiçeklerini almak istiyor. Fakat Pato buna musade etmiyor ve Pocoyo'ya bir kitap veriyor. Dış ses bu kitapta çiçeğin nasıl yetiştirileceğini yazdığını söylüyor. Pocoyo çiçeği gelişi güzel yetiştiriyor. Tohumu saksıya düzgün dikmiyor, zamanında sulamıyor ve güneş alması gerekirken saksının üstünü kapatıyor. Fakat Pato çiçek yetiştirmek için ne gerekiyorsa onu yapıyor. Sorumluluk sahibi olan Pato zamanında gidip tohum ektiği saksıyı suluyor. Güneş olmadığı zaman saksıyı yanan lambanın altında tutuyor. Böylece Pato zamanı geldiğinde çok güzel bir çiçek sahibi oluyor. Böylece bu bölüm (*Bahçe*) bize Pato'nun sorumluluk sahibi ve iyi bir çiçek yetiştiricisi olduğunu göstermektedir.

4.1.2. Pepee'deki Sorumluluk Duygusu Örnekleri

Toplamacılık bölümü başlarken Pepee'nin annesi Pepee'ye oyuncaklarının her yere dağıldığını ve kıyafetlerindeki çıkarıp etrafa atmaması gerektiğini tembihliyor. Pepee bu duruma biraz bozuluyor. Şuşu ona neden üzgün olduğunu sorduğunda; odasının dağınık olduğunu ve toplaması gerektiğini ifade ediyor. Bunun neden gerekli olduğu konusunda; Şuşu Pepee'ye odanda oyuncakların ayağına takılmaması ve eşyalarını kullandıktan sonra belli bir yere koymalısın ki istediğin zaman rahatlıkla onları yerinde bulabilesin demektedir. Bu bölümde geçen sahnede insanların çocukluğundan itibaren sorumlu oldukları görevler vardır. Bunlardan biride kendi odasından sorumlu olmak. Bunuda kendi kontrolünde odasını dağıtsa bile kimse ona söylemeden toplaması.

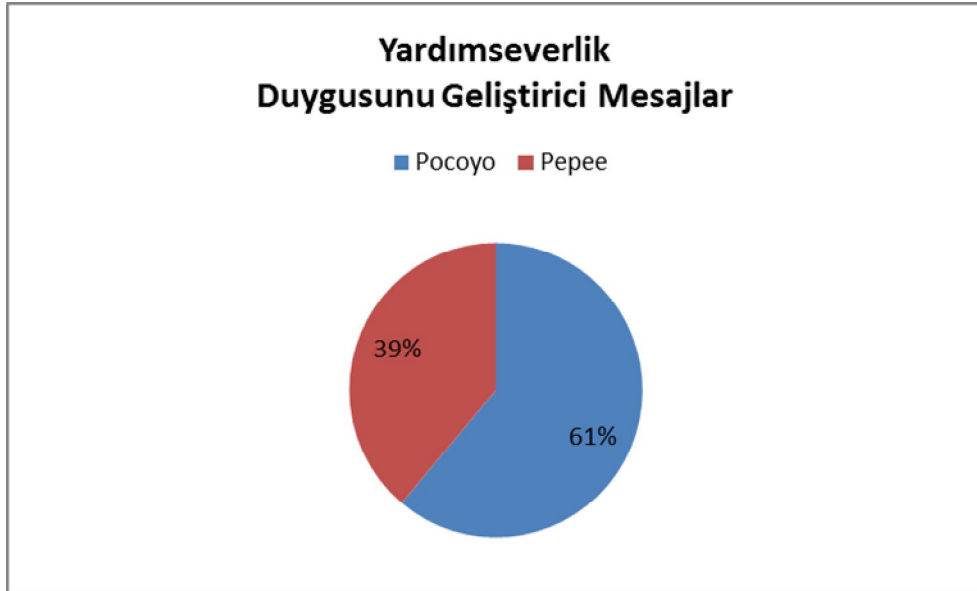
4.2. Yardımseverlik Duygusu

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde yardımseverlik duygusunu geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki yardımseverlik duygusuyla ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	f	%	% _{geç}
Pocoyo	22	61,11	61,11
Pepee	14	38,89	38,89
Toplam	36	100,0	100,0

Tablo 6: Çizgi Filmlerdeki Yardımseverlik Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo'da %61,11 Pepee'de ise %38,89 yardımseverlik duygusunu geliştirici mesajlara rastlanmıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 2: Yardımseverlik duygusunu geliştirici mesajlar

4.2.1. Pocoyo'da ki Yardımseverlik Duygusu Örnekleri

Pato bu bölümde (*Pato ile yolculuk*) tatile gidiyor. Fakat havaalanına geldiğinde bavulunu evde unuttuğunu fark ediyor. O sırada oyun oynayan Pocoyo ve Elly'yi arıyor; bavulunu unuttuğunu ve havaalanına getirmelerini istiyor. Pocoyo ve Elly zor durumda kalan Pato'ya bin bir zorluklarla bavulu uçak kalkmadan yetiştiriyorlar. Diğer bir bölümde (*Pocoyo'nun yeni oyuncakları*) ise Elly bilgisayarıyla oynarken Pocoyo geliyor ve bir şey araştırmak istediğini söylüyor. Elly ona internetten araştırma yaparken yardımcı oluyor. Bu bölümlerde kahramanların birbirlerine yardımcı olurken ne kadar mutlu olduklarını da gösteriyor.

4.2.2. Pepee'deki Yardımseverlik Duygusu Örnekleri

Pepee bu bölümde (*Çöpler çöp kovasına*) oyun oynadıkları yerde ki çöpleri toplamaya çalışıyor. Çöplerden biri ağaçta takılı kalmış. Pepee'nin yüksek dalla takılı kalan çöpü indiremediğini gören Zulu uzun boyuyla gelip Pepee'ye yardım ediyor. Diğer bölümde (*Benim annem güzel annem*) ise Pepee annesine çiçek toplayan Şila'yı kiskanıyor. Kendi de toplamaya çalışıyor fakat beceremiyor Şila her şeye rağmen gelip Pepee'ye yardım ediyor ve çiçekleri topluyor ve saksıya koyuyor.

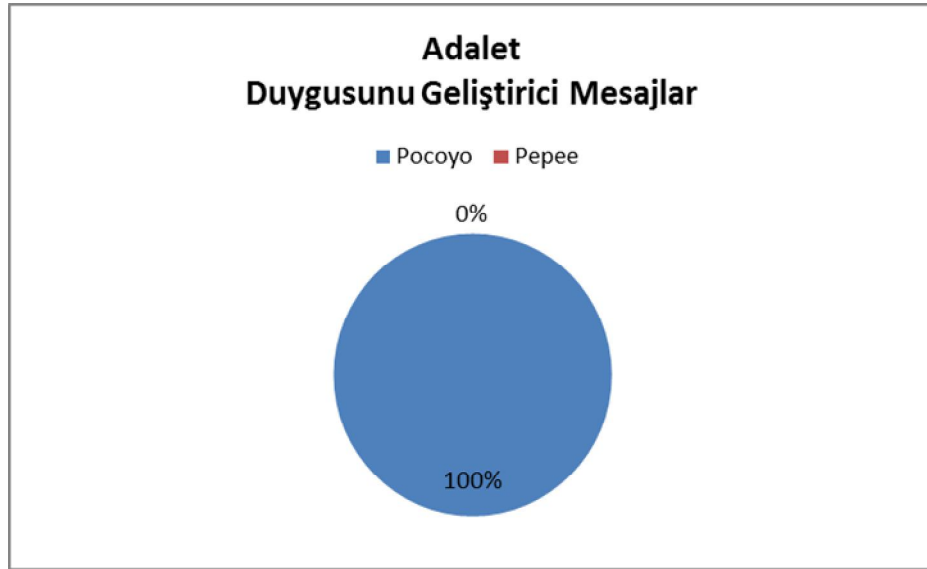
4.3. Adalet Duygusu

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde adalet duygusunu geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki adalet duygusuyla ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	f	%	% _{geç}
Pocoyo	1	100,0	100,0
Pepee	0	0	0
Toplam	1	100,0	100,0

Tablo 7: Çizgi Filmlerdeki Adalet Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo'da %100 *adalet duygusunu geliştirici mesajlar* saptanmıştır. Pepee'de ise bu oran %0 olup *adalet duygusuna* rastlanılmamıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 3: Adalet duygusunu geliştirici mesajlar

4.3.1. Pocoyo'daki Adalet Duygusu Örneği

Kahramanımız Pocoyo bu bölümde (*trafik sıkışıklığı*) adalet duygusunu öne çıkartmaktadır. Uykucu kuş , uzaylı ve tırtıl dört yolun birleştiği bir alanda araba kullanıyorlar. Hepsi çok hızlı kullanıyor ve kaza yaptıklarında kavga ediyorlar. Bunu gören Pocoyo arkadaşlarına trafik kurallarını anlatıyor. Böylece yeşil yandığında kimin geçmesi, kırmızı yandığında kimin geçmemesi gerektiğini adalet ve toplumsal kuralların bilincinde olan bir birey olarak onlara doğruyu öğretmeye çalışıyor.

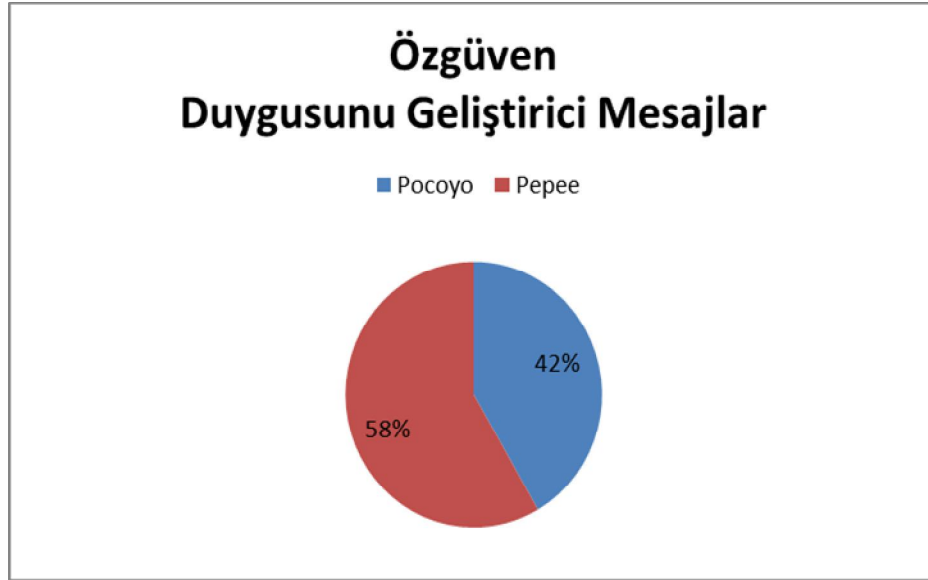
4.4. Özgüven Duygusu

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde özgüven duygusunu geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki özgüven duygusuyla ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	f	%	%_{geç}
Pocoyo	5	41,67	41,67
Pepee	7	58,33	58,33
Toplam	12	100,0	100,0

**Tablo 8: Çizgi Filmlerdeki Özgüven
Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri**

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo’da %41,67 Pepee’de ise %58,33 *özgüven duygusunu geliştirici mesajlara* rastlanılmıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 4: Özgüven duygusunu geliştirici mesajlar

4.4.1. Pocoyo’daki Özgüven Duygusu Örneği

Bu bölümde (*Kaçak Şapka*) rüzgar Pato’nun şapkasını uçuruyor. Pato şapkasını bulamıyor ve arkadaşlarının bu duruma çok güleceklerini düşünerek onlardan saklanıyor. Bu duruma dış ses ve çocuklar ne kadar müdahale etseler de Pato’yu ikna edemiyorlar. Son olarak Pocoyo, Elly ve Yavru kuş Pato’ya herkesin kendini beğenmediği yerleri vardır. Örneğin Pocoyo küçük olduğunu, Elly büyük kulaklarının olduğunu, Yavru kuş renginin güzel olmadığını, Dış ses de uzun olduğu söylüyor. Durumu kabullenen Pato arkadaşlarıyla oyun oynamaya başlıyor. Pato ve arkadaşları oyun oynarken bir anda şapka ortaya çıkıyor. Şapkasını bulan Pato ise özgüven kazandığını gösteriyor ve şapkayı kafasına takmıyor, fırlatıp atıyor.

4.4.2. Pepee’deki Özgüven Duygusu Örneği

Bu bölümde (*Pepee ip atlamayı öğreniyor*) Pepee’nin canı sıkılıyor ve oynamak için arkadaşı Zulu’nun yanına gidiyor. Zulu ona sürpriz yapıyor ve ip getiriyor. Fakat Pepee oyunun başında ip atlamayı defalarca denemesine rağmen başaramıyor ve bu

duruma morali çok bozuluyor Zulu yardımcı oluyor ve nasıl ip atlayacağını öğretiyor. Pepee ip atlamayı öğrendikten sonra özgüven kazanıyor ve Şila ile ip atlama yarışı yapıyor.

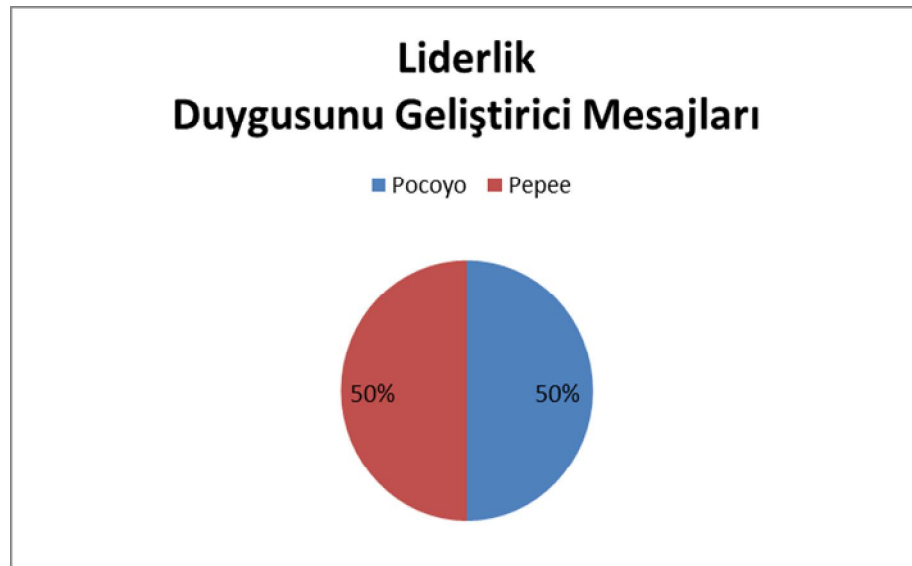
4.5. Liderlik Duygusu

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde liderlik duygusunu geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki liderlik duygusuyla ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	f	%	% _{geç}
Pocoyo	1	50,0	50,0
Pepee	1	50,0	50,0
Toplam	2	100,0	100,0

Tablo 9: Çizgi Filmlerdeki Liderlik Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere, karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo'da %50,00 Pepee'de %50,00 *liderlik duygusunu geliştirici mesajlara* rastlanılmıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 5: Liderlik duygusunu geliştirici mesajlar

4.5.1. Pocoyo'daki Liderlik Duygusu Örneği

Bu bölümde (Kumsala gidiyoruz) Pocoyo ve Pato birlikte top oynuyorken postacı bunlara bir posta getiriyor. Birlikte postayı açıyorlar ve Elly bunlara bir fotoğraf göndermiş. Fotoğrafta Elly sahilde kumdan bir kale yapmış. Pocoyo ve Pato'da kumdan kale yapmak istiyorlar. Dış ses nasıl yapacaksınız diye sorduğunda Pocoyo liderlik özelliğini göstererek Pato'nun elinden tutup götürüyor ve kumdan kale yapıyorlar.

4.5.2. Pepee'deki Liderlik Duygusu Örneği

Bu bölümde (Bebe tuvaletini söylemeyi öğreniyor) Bebe tuvaleti geldiği zaman bezine yapıyor. Çünkü tuvaleti geldiği zaman annesine ya da babasına haber verme eğiliminde değil. Pepee kardeşine liderlik yaparak onu tuvaleti geldiği zaman büyüklerine söylemesi gerektiğini vurguluyor. Büyük bir uğraştan sonra Bebe'ye tuvalet alışkanlığını kazandırıyor.

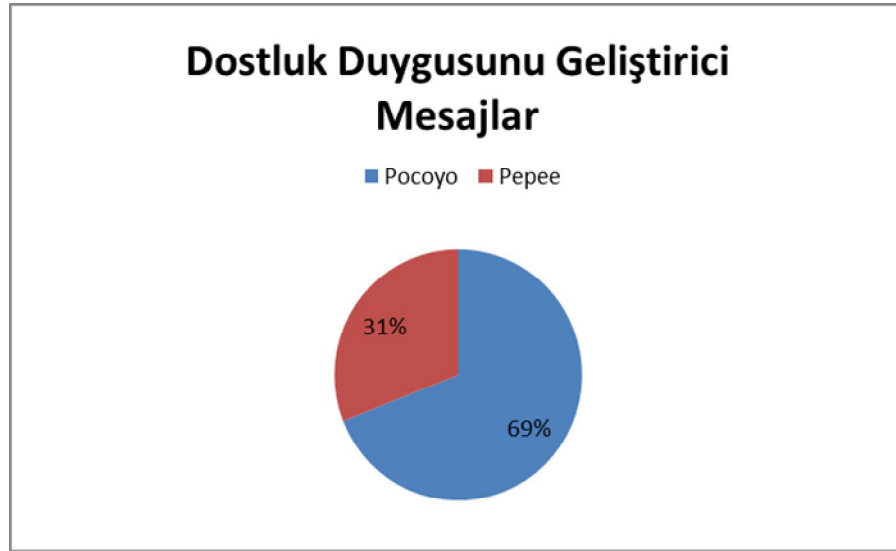
4.6. Dostluk Duygusu

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde dostluk duygusunu geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki dostluk duygusuyla ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	f	%	% _{gec}
Pocoyo	37	68,52	68,52
Pepee	17	31,48	31,48
Toplam	54	100,0	100,0

Tablo 10: Çizgi Filmlerdeki Dostluk Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo'da %68,52 Pepee'de ise %31,48 *dostluk duygusunu geliştirici mesajlara* rastlanılmıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 6: Dostluk duygusunu geliştirici mesajlar

4.6.1. Pocoyo'daki Dostluk Duygusu Örneği

Bu bölümde (Pato yıkıyor) Pato banyo yaparken Elly izinalmadan fırçasını alıyor. Pato fırçasını arıyor ve Elly oyun oynarken buluyor. Daha sonra duşa tekrar giren Pato'nun bu seferde sabunu izinsiz alınmış. Pato duştan çıkıyor ve sabunu Pocoyo'nun oyuncakları arasında görüyor. Yaptıklarının yanlış olduğunu anlayan ikili Pato banyo yaparken ona yardımcı oluyorlar. Ne lazımsa ona uzatıyorlar ve Pato arkadaşlarının yaptıklarından mutlu oluyor. Burada ne olursa olsun dost olduklarını göstermektedirler.

4.6.2. Pepee'deki Dostluk Duygusu Örneği

Bu bölümde (*Meyveyi seviyoruz*) Pepee ve arkadaşları birlikte meyve şenliği düzenliyorlar. Herkes gibi Pepee ve Bebee'de evden meyve getiriyorlar ve oyun oynuyorlar. Diğer bir bölümde (*Birlikten kuvvet doğar*) ise Pepee ve Zulu birlikte kamp yapmaya gidiyorlar. Kampın başında çekişmeler olsada en sonunda birbirini iyi anlıyorlar ve birbirlerine yardım ediyorlar. Bu iki bölümde dost kalmanın önemi vurgulanmaktadır.

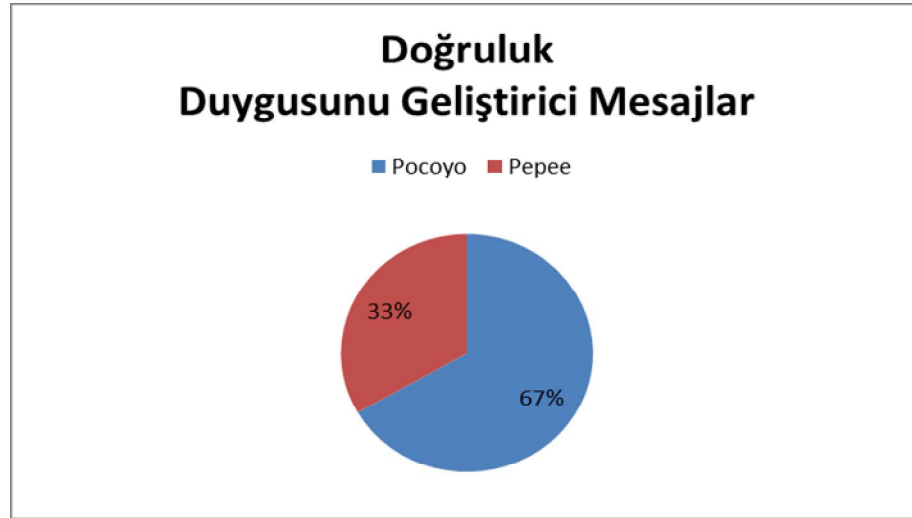
4.7. Doğruluk Duygusu

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde doğruluk duygusunu geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki doğruluk duygusuyla ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	f	%	% _{geç}
Pocoyo	6	66,67	66,67
Pepee	3	33,33	33,33
Toplam	9	100,0	100,0

Tablo 11: Çizgi Filmlerdeki Doğruluk Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo'da %66,67 Pepee'de %33,33 *doğruluk duygusunu geliştirici mesajlara* rastlanılmıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 7: Doğruluk duygusunu geliştirici mesajlar

4.7.1. Pocoyo'daki Doğruluk Duygusu Örneği

Bu bölümde (*Oyun bozan*) Pocoyo parti düzenliyor ve arkadaşlarını davet ediyor. Pocoyo arkadaşlarının onun istediği gibi oynamalarını söylüyor fakat kabul etmiyorlar. Arkadaşları dans etmek isterken Pocoyo müziği kapatıyor. Dış ses ve çocuklar Pocoyo'nun arkadaşlarına yaptıklarının hiç hoş olmadığını söylüyorlar.

Herkesin istediği gibi eğlenebileceğini ifade ediyorlar. Pocoyo biraz düşündükten sonra doğruyu buluyor ve arkadaşlarının gönlünü alıyor. Bu bölümde düşüncenin gerçekte uyduğunda doğruluk duygusunun ortaya çıktığını saptamaktayız.

4.7.2. Pepee'deki Doğruluk Duygusu Örneği

Bu bölümde (*Paylaşmak güzeldir*) Pepee oyuncaklarla oynarken Şila ve Zulu yanına geliyor ve onunla oynamak istiyor ama Pepee oyuncaklarıyla oynamalarını istemiyor. Bu durumdan hoşlanmayan Şila ve Zulu birlikte oynuyorlar. Şila ve Zulu'nun çok eğlendiğini gören Pepee onlarla oynamak istiyor bu sefer de onlar Pepee'yi aralarına almıyorlar. Dış ses bu durumun nedenini sorduğunda çocuklar; Pepee'nin oyuncaklarla onları oynatmadığından kaynaklandığını söylüyorlar. Pepee bu durumun kendinden kaynaklandığını anlayınca oyuncaklarını getirip arkadaşlarıyla paylaşıyor ve hep birlikte eskisi gibi oynamaya başlıyorlar. Bu bölümde doğruluk birden fazla olayın sonucunda oraya çıkarılmaktadır.

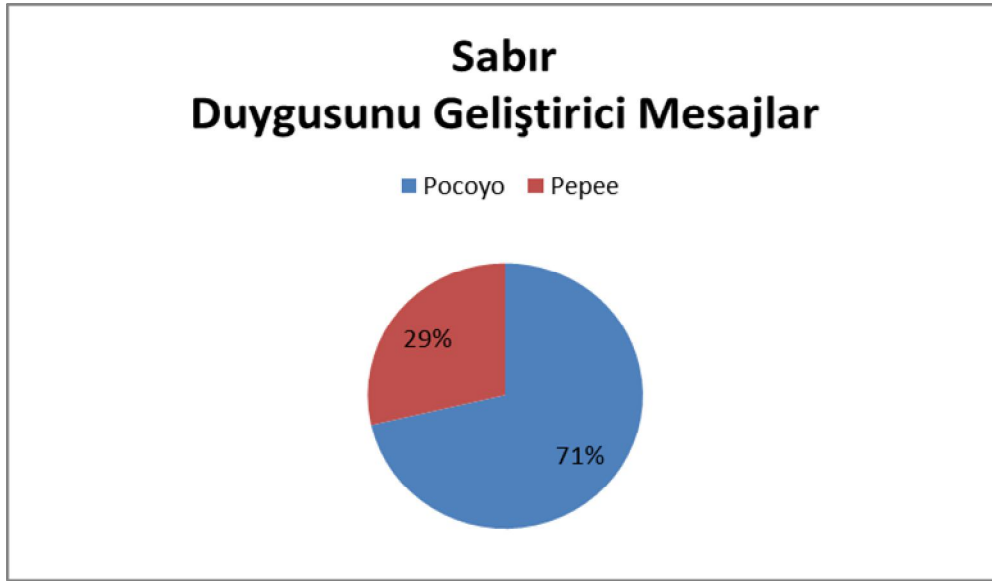
4.8. Sabır Duygusu

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde sabır duygusunu geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıdaki tabloda incelenen çizgi filmlerdeki sabır duygusuyla ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	f	%	% _{geç}
Pocoyo	5	71,43	71,43
Pepee	2	28,57	28,57
Toplam	7	100,0	100,0

Tablo 12: Çizgi Filmlerdeki Sabır Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo'da %71,43 Pepee'de %28,57 *doğruluk duygusunu geliştirici mesajlar* rastlanılmıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 8: Sabır duygusunu geliştirici mesajlar

4.8.1. Pocoyo'daki Sabır Duygusu Örneği

Bu bölümde (Resim yapmak) Pocoyo, Elly ve Pato birlikte resim yapıyorlar. Pocoyo, Elly ve Pato resim yaparken uykucu kuş onların model olarak çizdiği meyveleri birbir gelip yemektedir. Pocoyo, Elly ve Pato yenilen her meyveden sonra resimde değişikliğe gidiyorlar Bu olanlara rağmen uykucu kuşa kızmıyorlar ve onu da model olarak kullanıp resmini yapıyorlar. Burada Pocoyo, Elly ve Pato sabırlı olmanın önemini vurgulamaktadırlar.

4.8.2. Pepee'deki Sabır Duygusu Örneği

Bu bölümde (*Farklı olanı bul*) maymunla Pepee birlikte oyun oynuyor. Pepee maymunun fotoğrafını çekiyor fakat maymun beğenmiyor. Defalarca çekmesine rağmen maymun hala beğenmiyor. Pepee maymuna kızmadan istediğini yapıyor ve sabırlı olduğunu gösteriyor.

4.9. Saygı Duygusu

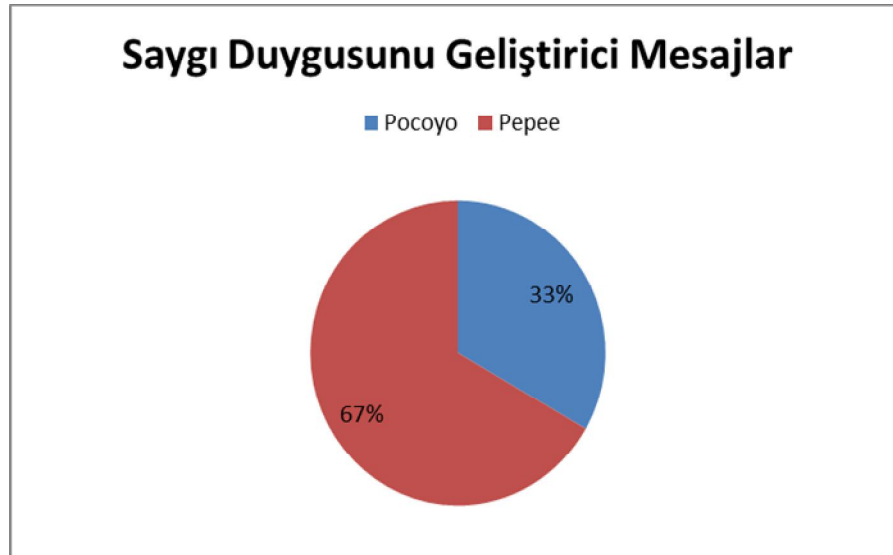
Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde saygı duygusunu geliştirici mesajlar karşılaştırmalı

olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki saygı duygusuyla ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	F	%	% _{geç}
Pocoyo	1	33,33	33,33
Pepee	2	66,67	66,67
Toplam	3	100,0	100,0

Tablo 13: Çizgi Filmlerdeki Saygı Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo'da %33,33 Pepee'de ise %66,67 saygı duygusunu geliştirici mesajlara rastlanılmıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 9: Saygı duygusunu geliştirici mesajlar

4.9.1. Pocoyo'daki Saygı Duygusu Örneği

Bu bölümde (*Kaçak şapka*) Pato şapkasını kaybediyor ve görünüşünün çirkin olduğunu ve arkadaşlarının buna güleceğini düşünüyor. Fakat Pato'nun arkadaşları Pocoyo, Elly ve uykucu kuş bu duruma kötü düşüncelerle yaklaşmıyorlar. Pato'nun görünüşüne saygılı davranıyorlar.

4.9.2. Pepee'deki Saygı Duygusu Örneği

Bu bölümde (Pepee tuvaletini söylemeyi öğreniyor) Bebee ve Pepee birlikte oyun oynarken Bebee tuvaletini altına yapıyor. Pepee bu duruma çok gülüyor ve Bebee'yi utandırıyor. Annesi Bebee'yi masanın altında saklanırken buluyor ve kötü kokmadığını, utanmaması gerektiğini ve bunun komik bir şey olmadığını Pepee'ye ve Bebee'ye anlatılıyor. Bu bölüm davranışlarda ve durumlarda beğenilmeyen yönler olsada saygılı olunması gerektiğini vurgulamaktadır.

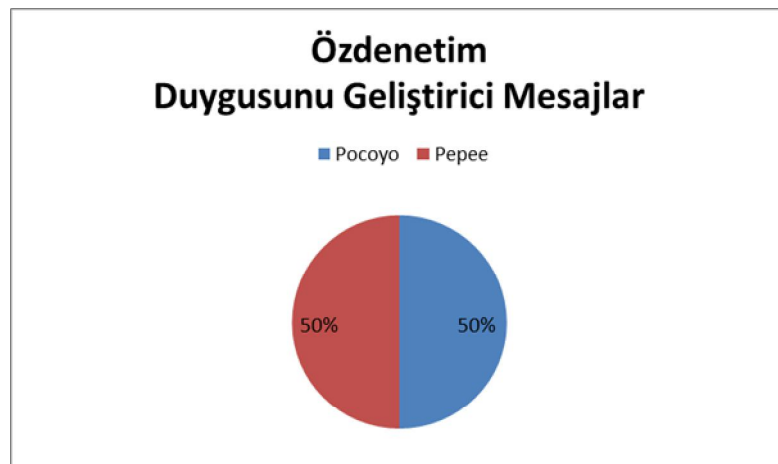
4.10. Özdenetim Duygusu

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde özdenetim duygusunu geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki özdenetim duygusuyla ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	F	%	% _{geç}
Pocoyo	1	50,0	50,0
Pepee	1	50,0	50,0
Toplam	2	100,0	100,0

Tablo 14: Çizgi Filmlerdeki Özdenetim Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo'da %50,00 Pepee'de %50,00 özdenetim duygusunu geliştirici mesajlara rastlanılmıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 10: Özdenetim duygusunu geliştirici mesajlar

4.10.1. Pocoyo'daki Özdenetim Duygusu Örneği

Bu bölümde (*Oyun bozan*) Pocoyo arkadaşlarının onun istediklerini yapmasını istiyor. Fakat arkadaşları bu durumu hoş karşılamıyor ve Pocoyo'yu içlerine almıyorlar. Biraz yalnız kalan Pocoyo yaptıklarının yanlış olduğunu ve hayatta her istediğini alamayacağını anlıyor. Kendi davranışını kontrol etmeyi öğrenen Pocoyo tekrardan arkadaşlarının yanına gidiyor ve onların gönlünü alıyor. Tekrar beraber olup oyun oynuyorlar. Bu bölümde Pocoyo kendi kendini yönetmeyi öğrenerek öz denetim kazanmaktadır.

4.10.2. Pepee'deki Özdenetim Duygusu Örneği

Bu bölümde (*Paylaşmak güzeldir*) Pepee oyuncaklarla oynarken Şila ve Zulu yanına geliyor ve onunla oynamak istiyor ama Pepee oyuncaklarıyla oynamalarını istemiyor. Bu durumdan hoşlanmayan Şila ve Zulu birlikte oynuyorlar. Şila ve Zulu'nun çok eğlendiğini gören Pepee onlarla oynamak istiyor bu sefer de onlar Pepee'yi aralarına almıyorlar. Dış ses bu durumun nedenini sorduğunda çocuklar; Pepee'nin oyuncaklarla onları oynatmadığından kaynaklandığını söylüyorlar. Yalnız başına kaldığında davranışının yanlış olduğunu ve bu durumun kendinden kaynaklandığını anlamayı öğreniyor. Oyuncaklarını getirip arkadaşlarıyla paylaşıyor ve hep birlikte eskisi gibi oynamaya başlıyorlar. Özdenetim kontrolü düşünsel ve davranışsal olarak aktarılmaya çalışılmaktadır.

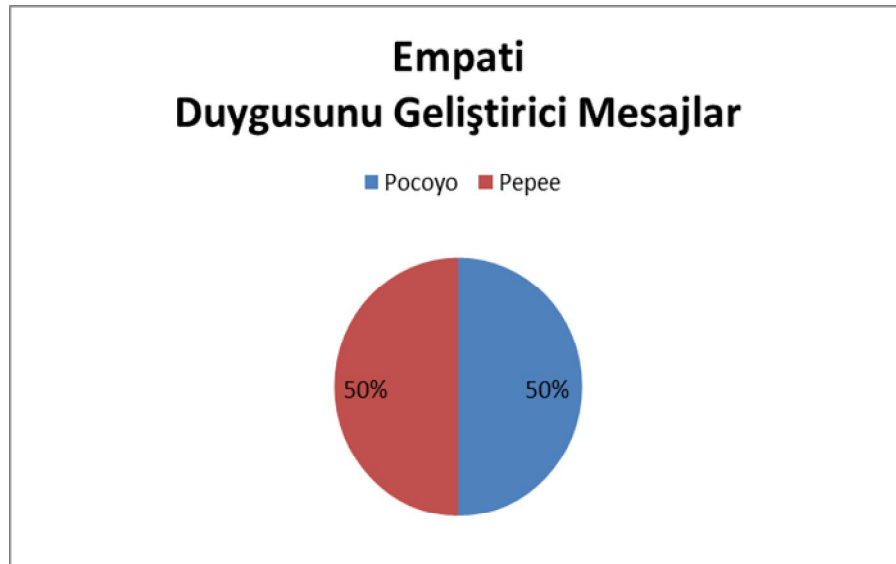
4.11. Empati Duygusu

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde empati duygusunu geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki empati duygusuyla ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	F	%	% _{geç}
Pocoyo	1	50,0	50,0
Pepee	1	50,0	50,0
Toplam	2	100,0	100,0

Tablo 15: Çizgi Filmlerdeki Empati Duygusunu Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pepee’de %50 Pocoyo’da da %50 *empati duygusunu geliştirici mesaja* rastlanılmıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 11: Empati duygusunu geliştirici mesajlar

4.11.1. Pocoyo’daki Empati Duygusu Örneği

Bu bölümde (*Kaçak Şapka*) rüzgar Pato’nun şapkasını uçuruyor. Pato şapkasını bulamıyor ve arkadaşlarının bu duruma çok güleceklerini düşünerek onlardan saklanıyor. Bu duruma dış ses ve çocuklar ne kadar müdahale etseler de Pato’yu ikna edemiyorlar. Son olarak Pocoyo, Elly ve Yavru kuş Pato’ya herkesin kendini beğenmediği yerleri vardır. Örneğin Pocoyo küçük olduğunu, Elly büyük kulaklarının olduğunu, Yavru kuş renginin güzel olmadığını, Dış ses de uzun olduğu söylüyor. Durumu kabullenen Pato arkadaşlarıyla oyun oynamaya başlıyor. Burada Pocoyo, Elly, yavru kuş ve dış ses; Pato’nun kendini neden beğenmediğini düşünüyorlar. Daha

sonrada kendileri de beğenmedikleri yerlerinin olduğunu farkına varıyorlar ve empati yapabildiklerini gösteriyorlar.

4.11.2. Pepee'deki Empati Duygusu Örneği

Bu bölümde (*Pepee keşfe çıkıyor*) Pepee, babası ve köpeği keşfe çıkıyorlar. Pepee evlerinin önünde köpeğini severken bir şey dikkatini çekiyor. Pepee köpeğini oğlum oğlum diye sevmektedir. Bu durumu anlamak için Şuşu'ya köpeğine oğlum dediğini ve babasının da kendisine oğlum dediğini soruyor. Böylece empati kurarak ben şimdi köpeğin babası mı oluyorum demektedir.

4.12. Dini Değerler

Araştırma kapsamında incelenen çizgi filmlerin 50 bölümünde dini değerleri *geliştirici mesajlara* rastlanılmamıştır.

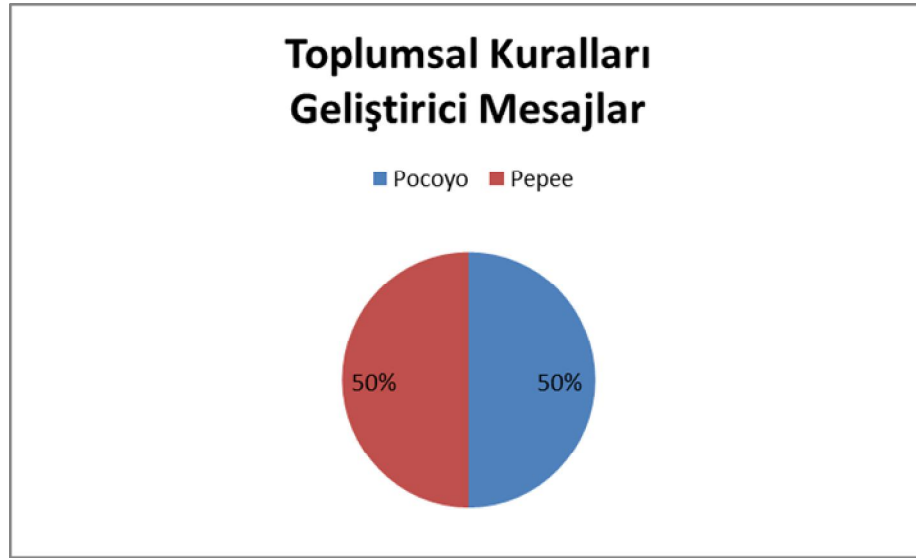
4.13. Toplumsal Kurallar

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde toplumsal kuralları geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki toplumsal kurallarla ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	f	%	%_{geç}
Pocoyo	3	50,0	50,0
Pepee	3	50,0	50,0
Toplam	6	100,0	100,0

Tablo 16: Çizgi Filmlerdeki Toplumsal Kuralları Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo'da %50,00 , Pepee'de de %50,00 *toplumsal kuralları geliştirici mesajlara* rastlanılmıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 12: Toplumsal kuralları geliştirici mesajlar

4.13.1. Pocoyo'daki Toplumsal Kural Örneği

Bu bölümde (*Pato yıkıyor*) Pato yıkırken Elly ve Pocoyo onun eşyalarını izinsiz alıyorlar. Daha sonra yaptıklarının yanlış olduğunu anlıyorlar. Toplumsal kurallardan biride başkasına ait olan bir şeyi izinsiz almaktır. Bu örnek de çocuklara bunu göstermektedir.

4.13.2. Pepee'daki Toplumsal Kural Örneği

Bu bölümde (*Çöpler çöp kovasına*) Şila yere çöp atıyor. Pepee ona çöpleri yerlere atmaması ve çevreyi temiz tutması gerektiğini ifade ederek toplumsal bir kuralı öne çıkartıyor.

4.14. Ahlaki Kural

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde ahlak kurallarını geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki ahlak kurallarıyla ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	f	%	% _{geç}
Pocoyo	5	100,0	100,0
Pepee	0	0	0
Toplam	5	100,0	100,0

Tablo 17: Çizgi Filmlerdeki Ahlâk Kurallarını Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo'da %100 *ahlâk kurallarını geliştirici mesajlar* saptanmıştır. Pepee'de ise bu oran %0 olup, ahlak kurallarını geliştirici mesajlara rastlanılmamıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 13: Ahlak Kurallarını geliştirici mesajlar

4.14.1. Pocoyo'daki Ahlak Kuralları Örneği

Bu bölümde (Pato'nun yatma zamanı) Pato yatağına yatmış uyumaya çalışıyor. Pocoyo Pato'nun yatak odasına giriyor ve onu uyandırıyor. Bu hareketi birden fazla tekrarlayınca dış ses Pocoyo'ya bu yaptığının doğru olmadığını söylüyor. Diğer bir sahnede ise Uyuyan uykucu kuşu Pocoyo korkutarak uyandırıyor. Dış ses bunu yapmamasını söylüyor. Bu bölümde insanın kendisine yapılmamasını isteyeceği bir şeyi başkasında yapmaması ve rahatsız etmemesini işaret etmektedir.

4.15. Kaderci

Araştırma kapsamında incelenen çizgi filmlerin 50 bölümünde kaderci bir bakış açısını *geliştirici mesajlara* rastlanılmamıştır.

4.16. Batıl İnançlar

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapıım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde batıl inançları geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki batıl inançlarla ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	f	%	% _{geç}
Pocoyo	25	100,0	100,0
Pepee	0	0	0
Toplam	25	100,0	100,0

Tablo 18: Çizgi Filmlerdeki Batıl İnançları Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo’da batıl inançları geliştirici mesajlara %100 rastlanmıştır. Batıl inanç sembollerinden nazar boncuğu, Pepee’nin her bölümünde Pepee’nin elbisesinin ya da şapkasının bir tarafına iliştirilmiş durumdadır. Fakat batıl inanç kavramı negatif bir durum olduğu için elde edilen verileri ters-düz yaparak Pocoyo’ya pozitif bir oran yüklemiş olduk. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 14: Batıl inançları geliştirici mesajlar

4.17. Büyük Sözü Dinleme

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde büyük sözünü dinlemeyi geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki büyük sözü dinlemeyle ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	f	%	% _{geç}
Pocoyo	13	86,67	86,67
Pepee	2	13,33	13,33
Toplam	15	100,0	100,0

Tablo 19: Çizgi Filmlerdeki Büyük Sözünü Dinlemeyi Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo’da %86,67, Pepee’de ise %13,33 *büyüklerin sözünü dinlemeyi geliştirici mesajlara* rastlanılmıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 15: Büyüklerin sözünü dinlemeyi geliştirici mesajlar

4.17.1. Pocoyo’daki Büyük Sözü Dinlemenin Örneği

Pocoyo’nun birçok bölümünde “Fred diyor ki” bölümü var. Bu bölümlerde Fred ne söylüyorsa kahramanlarımız onu yapıyor.

4.17.2. Pepee'deki Büyük Sözü Dinlemenin Örneği

Bu bölümde (Pepee toplamacılık oynuyor) Pepee annesinin dediklerini yapıyor. Annesi odanı topla dediğinde kabul ediyor ve gidip topluyor. Diğer bir bölümde (Bebee artık emzik emmeyecek) ise Bebee'nin emziği bırakması için aile çaba sarf ediyor. Pepee'nin dedesi ne isterse Pepee onu yapmaktadır. Bu bölümlerde büyüklerin sözününün dinlenmesi gerektiğini aktarmaktadır.

4.18. Bireycilik

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde bireyciliği geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki bireycilikle ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	f	%	% _{geç}
Pocoyo	1	100,0	100,0
Pepee	0	0	0
Toplam	1	100,0	100,0

Tablo 20: Çizgi Filmlerdeki Bireyciliği Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo'da %100 bireyciliği geliştirici mesaja rastlanılmıştır. Pepee'de ise %0 bireyciliği geliştirici mesajlara rastlanılmamıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 16: Bireyciliği geliştirici mesajlar

4.18.1. Pocoyo'daki Bireycilik Örneği

Bu bölümde (Oyun bozan) Pocoyo parti düzenliyor ve Pocoyo partiyi kendi düzenlediği için herkesin onun isteklerini yapmasını istiyor. Bütün grubun ortak düşünce veya fikri yerine, kendi fikrini üstün görüp, kendi düşüncesini kabul ettirmeye çalışmak bireyci bir karakteri göstermektedir.

4.19. Milli Değerler

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde milli değerleri geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki milli değerlerle ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	f	%	% _{geç}
Pocoyo	0	0	0
Pepee	28	100,0	100,0
Toplam	28	100,0	100,0

Tablo 21: Çizgi Filmlerdeki Milli Değerleri Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pepee'de %100 *milli değerleri geliştirici mesajlara* rastlanılmıştır. Pocoyo'da bu oran %0 olup, milli değerleri geliştirici mesajlara rastlanılmamıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 17: Milli değerleri geliştirici mesajlar

4.19.1. Pepee'deki Milli Değer Örnekleri

Bölümlerin hepsinde Pepee Türk bayrağına sarılıp kayıyor ve bölüm başlıyor. Jenerik girmeden önce bölümün adı yazılırken köşede Türk bayrağı bulunmaktadır. Diğer bölümde ise (Pepee'nin yeşilleri çoğalıyor) ülkemizin bütün bölgelerinde bilinen ve ilkokulda öğretilen "İlgaz Anadolu" şiirinin okuyor. Bir diğer sahnede Pepee ve Zulu birlikte çadır kurunca Şuşu atalarımız "Birlikten kuvvet doğar" diyor. Bu bölümlerde türk milli unsarlarını oluşturan atasözleri ve türkülerden bir bölüm vurgulanmaktadır.

4.20. Giyim Biçimlerindeki Kalıp Yargılar

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde giyim biçimlerinin oluşturduğu kalıp yargıları karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki giyim biçimleriyle ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	f	%	%_{geç}
Pocoyo	12	92,31	92,31
Pepee	1	7,69	7,69
Toplam	13	100,0	100,0

Tablo 22: Çizgi Filmlerdeki Giyim Biçimlerinin Farklı Kültür, Meslek ve Aile Bireyleriyle İlgili Kalıp Yargıları Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo'da (%92,31) Pepee'de ise (%7,69) *çizgi filmlerdeki giyim biçimlerinin farklı kültür, meslek ve aile bireyleriyle ilgili kalıp yargılar geliştirici mesajlara* rastlanılmıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 18: Giyim biçimlerinde ki farklı kültür, meslek ve aile bireyleriyle ilgili kalıp yargıları geliştirici mesajlar

4.20.1. Pocoyo'daki Giyim Biçimlerinin Kalıp Yargı Örnekleri

Pocoyo'nun bir çok bölümünde Marslı kardeşlerin insanlardan farklı olduğu gösteriliyor. Hem kıyafetleri hemde konuşmalarıyla bunu yansıtmaktadır.

4.20.2. Pepee'deki Giyim Biçimlerinin Kalıp Yargı Örnekleri

Bu bölümde (Pepee toplamacılık yapıyor) Pepee odasını topluyor. Sıra kıyafetlerine geldiğinde farklı meslek ve kültürel kıyafetler giyiyor. Kültürel olarak Ege bölgesinden zeybek, Karadeniz bölgesinden horon kıyafeti giyiyor. Meslek gruplarından ise aşçı, futbolcu, yarışçı olarak karşımıza çıkıyor. Çocuklara farklı göstergelerle kalıp yargılar gösterilmektedir.

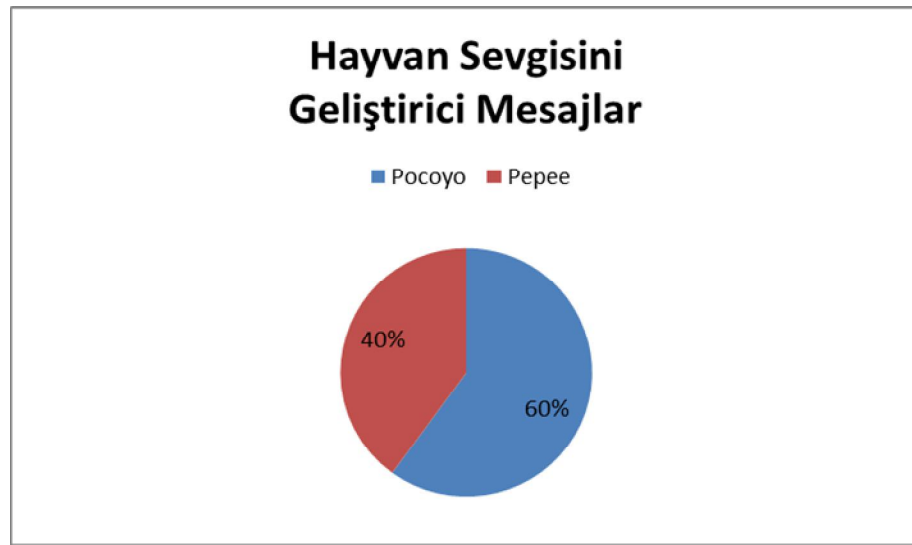
4.21. Hayvan Sevgisi

Bu başlık altında çalışmamızda iki ayrı yapım şirketine ait olan toplam 50 bölüm incelenecektir. Çizgi filmlerde hayvan sevgisini geliştirici mesajlar karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Aşağıda tabloda incelenen çizgi filmlerdeki hayvan sevgisiyle ilgili mesajların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Film	f	%	% _{geç}
Pocoyo	12	60,0	60,0
Pepee	8	40,0	40,0
Toplam	20	100,0	100,0

Tablo 23: Çizgi Filmlerdeki Hayvan Sevgisini Geliştirici Mesajların Frekans ve Yüzdeleri

Tabloda görüldüğü üzere karşılaştırılan çizgi filmlerde Pocoyo’da (%60), Pepee’de ise (%40) hayvan sevgisini geliştirici mesajlara rastlanılmıştır. Bu değerlerin grafiksel dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 19 : Hayvan sevgisini geliştirici mesajlar

4.21.1. Pocoyo’daki Hayvan Sevgisi Örnekleri

Bu bölümde (*Bahçe*) Pocoyo’ya noktaları birleştirerek bir resim gösteriliyor. Bu noktalar birleştiğinde aslan oluyor ve Pocoyo sevimli aslan taklidi yapıyor. Bir diğer bölümde ise noktalar birleştirilince ortaya panda resmi çıkıyor. Pocoyo panda taklidi yaparak çocukları güldürüyor. Pocoyo hayvanlarla güzel ilişkiler kurulabileceğini göstermektedir.

4.21.2. Pepee’deki Hayvan Sevgisi Örnekleri

Bu bölümde (*Pepeenin yeşilleri çoğalıyor*) Pepee göl kenarında kurbağanın fotoğrafını çekiyor. Güzel vırrak, yeşil vırrak diyerek kurbağı seviyor. Pepee birçok

bölümde gerek köpeği ile gerekse diğer hayvanlar ile güzel geçiniyor ve onları sevmekten korkmaya gerek olmadığını sergilemektedir.

Mesajlar	Pocoyo	Pepee	Pocoyo	Pepee
Sorumluluk duygusunu geliştirici mesajlar vardır.	10	9	52,63	47,37
Yardıms severlik duygusunu geliştirici mesajlar vardır.	22	14	61,11	38,89
Adalet duygusunu geliştirici mesajlar vardır.	1	0	100,00	0,00
Özgüven duygusunu geliştirici mesajlar vardır.	5	7	41,67	58,33
Liderlik duygusunu geliştirici mesajlar vardır.	1	1	50,00	50,00
Dostluk duygusunu geliştirici mesajlar vardır.	37	17	68,52	31,48
Doğruluk duygusunu geliştirici mesajlar vardır.	6	3	66,67	33,33
Sabır duygusunu geliştirici mesajlar vardır.	5	2	71,43	28,57
Saygı duygusunu geliştirici mesajlar vardır.	1	2	33,33	66,67
Özdenetim duygusunu geliştirici mesajlar vardır.	1	1	50,00	50,00
Empati duygusunu geliştirici mesajlar vardır.	1	1	50,00	50,00
Dinî değerleri geliştirici mesajlar vardır.	0	0	0,00	0,00
Toplumsal kurallar konusunda bilinçlendirici mesajlar taşır.	3	3	50,00	50,00
Ahlâk kuralları konusunda bilinçlendirici mesajlar taşır.	5	0	100,00	0,00
Kadercı bir bakış açısı mevcuttur.	0	0	0,00	0,00
Batıl inançlar içermemektedir.	25	0	100,00	0,00
Büyüklerin sözünü dinlemeyi geliştirici mesajlar içermektedir.	13	2	86,67	13,33
Bireyci bir mesaja sahiptir.	1	0	100,00	0,00
Millî değerlerin vurgulanması	0	28	0,00	100,00
Giyim biçimleri farklı kültür, meslek ve aile bireyleriyle ilgili kalıp yargılar oluşturacak şekilde kurgulanmıştır.	12	1	92,31	7,69
Hayvan sevgisini geliştirici mesajlar var.	12	8	60,00	40,00

Tablo 24: Mesajların Frekansları ve Yüzdesi

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Birey, yaşamının son anına kadar gelişimine devam etmektedir. Bu süreçte bireyin yaşamında sürekli bir değişim söz konusu olmaktadır. Bu değişim üç ana başlık altında kategorize edilmektedir. Bunlar; çocukluk, ergenlik ve yetişkinliktir. Bu tez çalışması kapsamında bireyin çocukluk gelişimi irdelenmektedir. İlk çocukluk dönemi (okul öncesi çocukluk) ise bu tezin araştırma konusunu oluşturmaktadır.

Gelişim süreci çocukların, olgunlaşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu süreç içerisinde çocuk bireysel ve duygusal açıdan olgunlaşmaktadır. Fiziksel olarak gelişimini sürdüren çocuğun zamanla olgunlaşması beraberinde öğrenme dürtülerini tetiklemekte ve gelişimine etki etmektedir.

Gelişim kavramı kuramcılar tarafından farklı açılardan ele alınmaktadır. Freud, çocuklukta elde edilen deneyimlerin davranışları değiştirdiğini ifade etmekte, cinsel dürtülerin gelişim üzerinde etkili olduğundan bahsetmektedir. Erik Erikson, bireysel gelişimi sekiz kategoride ele alırken, güdü ve gereksinimlerin davranışlar üzerindeki etkisine değinmektedir. Albert Bandura'ya göre gelişimde söz sahibi olan etkenler gözlem, taklit etme ve taklidin pekiştirmesidir. Hangi açıdan ele alınırsa alınsın gelişim; bireyin sosyal, duygusal ve bilinçsel açıdan değiştiğini ifade etmektedir.

Sosyal gelişim, bireyin duygusal ve bilgisel yönüne vurgu yapmaktadır. Sosyal gelişim genel olarak davranışlar ile yansıtılmaktadır. Birey bu şekilde öğrendiği, model aldığı, taklit ettiği davranışları sergilerken; toplumun yapısına kültürüne uygun davranışları da pekiştirmektedir. Sosyalleşme olgusu çevre ile olan etkileşim aracılığıyla gelişmektedir. Ayrıca rekabet duygusunu tetiklerken, çocuğun benlik ve kişilik oluşumuna da etki etmektedir. Çocuğun ailesi ve çevresinin etkisi ile fark etmeye başladığı "ben" kavramı, benlik algısını tetiklemektedir. Bireyin diğer bireylerden farklı olmasını sağlayan duygu, düşünce, davranış ve tutumlarının tümü ise kişiliği oluşturmaktadır. Kişilik, bireyin sosyal çevresi içerisinde akıl çerçevesinde kabul ettiklerini, benimsediklerini, yeteneklerini, doğuştan sahip olduğu özelliklerini ve çevrenin etkileşimi ile sahip olduğu özelliklerini kapsamaktadır. Dolayısıyla kişilik bireyin yaşantısıyla doğrudan ilişkilidir.

Bu noktadan hareketle bireyin gelişim sürecisinde duygusal ve sosyal açıdan etki eden unsurlara kısaca bakacak olursak, bunların en başında aile, ailenin çocuk ile olan iletişim süreci, arkadaşlık ilişkisi, okul öncesi çocuklar için yuva ya da anaokulu... v.b. sayılabilmektedir. Kültürel yapı ise bu öğelerin işleyişini belirleyecek olan en önemli kriteri oluşturmaktadır. Dolayısıyla değinmiş olduğumuz bu unsurlar, çocukluk sürecinde gelişimin temelini oluşturmaktadır. Okul öncesi çocukların gelişimine sosyal ve duygusal gelişim içerisinde yer alan kültürel değerler kadar, çizgi filmler de etki etmektedir.

Bu bağlamda okul öncesi çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini araştırmak amacı ile Pepee ve Pocoyo isimli çizgi filmler içerik analizi yöntemi kullanılarak karşılıklı bir şekilde incelenmiştir. Araştırmanın yapıldığı Nisan 2013 tarihine kadar 80 bölüm Pepee'den 78 bölüm ise Pocoyo'dan olmak üzere toplamda 158 bölüm yayınlanmıştır. Bu bölümlerin hepsi izlenmiş olup, içlerinde farklı özellikleri ön plana çıkan 25'er bölüm analiz edilmiştir.

Bu kapsamda 2009 yılında Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün, "Çocuklara Yönelik Programlar ve Bu Programlarda Yayımlanan Reklamların İçerik Analizi Araştırması"nda kullanılan "Çocuk Programlarındaki Reklamlara Yönelik İçerik Değerlendirme Formu" baz alınmıştır. Geçerlik-güvenirlilik aşaması tamamlanan bu form "Pepee ve Pocoyo Çizgi Filmlerinin Çocukların Sosyal ve Duygusal Gelişimine İlişkin İçerdiği Değerler Formu" şekline dönüştürülmüştür. Bu form; sorumluluk, yardımseverlik, adalet, özgüven, liderlik, dostluk, doğruluk, sabır, saygı, özdenetim, empati, dini değerler, toplumsal kurallar, ahlâki kurallar, kadercî, batıl inanç, büyük sözü dinleme, bireyci, milli değer, giyim biçimleri, hayvan sevgisi gibi toplamda 21 kategoride analiz edilmiştir. Bu değerlerin tespitinde gözlem yöntemine başvurulmuştur.

Elde edilen bulgulara göre; her iki çizgi film için sorumluluk duygusunu geliştirici mesajların ortalaması yüzde 50 civarındadır. Dolayısıyla çizgi filmlerin sorumluluk duygusunu geliştirme konusunda etkili olduğundan bahsetmek mümkündür. Çizgi filmlerin yardımseverlik duygusunu geliştirdiğinden söz etmek de mümkündür. Pepee'de yardımseverlik oranı %39 iken, Pocoyo'da bu oran %61 civarındadır. Yani Pocoyo çizgi filminin yardımseverlik unsuruna daha çok önem verdiğiinden söz

edebilmek mümkündür. Burada dikkat çeken unsurlardan biri de belirlenen 21 kriter içerisinde adalet duygusunu, batıl inançları, bireyciliği ve ahlak kurallarını geliştirici mesajların Pocoyo’da egemen olmasıdır. Pepee çizgi filmde adalet duygusunu geliştirmeye yönelik herhangi bir mesaj bulunamamıştır. Bunun yanı sıra bireyin kimlik ve benlik kavramı üzerinde söz sahibi olan özgüven duygusunu geliştirici mesajların dağılımına bakacak olduğumuzda %58 ile Pepee’nin öne çıktığı görülmektedir. Liderlik ve sorumluluk duygusuna yönelik mesajlar her iki çizgi filmde de bulunmaktadır. Yardımseverlik duygusu Pocoyo çizgi filmlerinde daha fazla ön plana çıkmaktadır. Bu oran %69’dur. Yine Pocoyo çizgi filmlerinde doğruluk mesajları Pepee çizgi filmlerine oranla daha fazladır. Sabır duygusunun çizgi filmlerde işlenme oranına bakacak olduğumuzda ise %71 oranı ile Pocoyo, Pepee’ye oranla öndedir. Bunların yanı sıra saygı duygusunu geliştiren mesajlarının iletiminde %67 oranı ile Pepee, Pocoyo karşısında öne çıkmaktadır. Liderlik, sorumluluk gibi özdenetim, empati duygularını ve toplumsal kuralları geliştirici mesajlar her iki çizgi filmde de eşit olarak ele alınmaktadır. Büyük sözünü dinlemeyi geliştirici mesajların oranına bakacak olduğumuzda ise %87 oranında Pocoyo bu mesajlara yer verirken; %13 oranında Pepee bu mesajları kullanmaktadır. Giyim biçimlerinin farklı kültür, meslek ve aile bireyleriyle ilgili kalıp yargıları geliştirici mesajların oranında ise Pocoyo % 92’lik oranı ile ön plana çıkmaktadır. Hayvan sevgisini geliştirici mesajlar Pocoyo’da (%60) çoğunluktadır. Kalan %40’lık oran ise Pepee’nindir. Milli değerleri geliştirici mesajlar sadece Pepee’de bulunmaktadır. Çünkü Pepee, Türk yapımı bir çizgi filmken, Pocoyo İspanyol yapımıdır.

Pepee ve Pocoyo isimli çizgi filmlerin karşılaştırmalı olarak incelendiği bu çalışmada çizgi filmlerde birbirinden farklı mesajların aktarıldığı görülmüştür. Adalet duygusu, batıl inançlar, bireysel gelişim ve ahlak kurallarının gelişimini destekleyici mesajlar sadece Pocoyo çizgi filmde yer almaktadır. Yardımseverlik, dostluk, doğruluk, hayvan sevgisi, büyük sözünü dinlemeyi geliştirici mesajlar Pocoyo çizgi filmlerinde daha fazla ön plana çıkmaktadır. Özgüven ve saygı duygularını geliştirici mesajlar ise Pepee’ye oranla Pocoyo’da daha fazla sunulmaktadır. Her iki çizgi filmde de liderlik, sorumluluk, özdenetim, empati, toplumsal kuralları geliştirici mesajlar eşit biçimde aktarılmıştır. Sonuç olarak Türkiye’de yayınlanmakta olan Pepee ve Pocoyo

izgi filmlerinin toplumsal açıdan önem arz eden bazı değerlere ağırlıklı olarak yer verdiği görülmüştür.

Bu araştırmada çizgi filmlerde sunulan değerlerin çocuklar üzerinde ne derece etki yarattığına cevap verilememektedir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda çizgi filmlerde sunulan mesajların çocuklar üzerindeki etkilerine değinilmesi yerinde olacaktır. Ayrıca izgi filmleri izleyen çocukların sosyal ve duygusal açıdan ne gibi değişimler yaşadığı ve bu değişimin nasıl gerçekleştiğine ilişkin problemlere de yer verilmesi bilimsel açıdan önem taşımaktadır. Sonuç itibariyle, incelenen çizgi filmlerin hemen hemen hepsinde çocuklara yönelik mesajların var olduğu görülmüştür. Görüldüğü gibi televizyon sadece eğlence aracı olmamakla birlikte, bir bilgi ve eğitim aracı olarak da tasvir edilebilmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Aksaray, G. (2013). Aile Psikolojisinde Temel Kavramlar. G. Aksaray (Ed.) **Aile Psikolojisi ve Eğitimi** içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 2013, 2-18.

Arı, R. (2008). **Eğitim Psikolojisi**. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Aydın, A. (2003) **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**. 4. Baskı, İstanbul: Alfa Yayınları

Aydın, B. (1996) **Çocuk Psikolojisinin Temelleri**. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.

Aydın, B. (2011). **Gelişimin Doğası**. B. Yeşilyaprak (Ed.). Eğitim Psikolojisi içinde. Ankara: Pegem Akademi ve Yayıncılık, 2011, 29-55.

İnanç, B.Y, M. Bilgin ve M.K. Atıcı. (2007), **Gelişim Psikolojisi**. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Bacanlı, H. (2003). **Gelişim ve Öğrenme**. 7. Baskı. Ankara: Nobel Yayın.

Başaran, İ. E. (2000). **Eğitim Psikolojisi**. 1.Baskı, Ankara.

Bayhan, P.S. ve İ.Artan, (2012). **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi**. İstanbul: Morp Kültür Yayınları.

Bilgin, N. (2006). **Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar**, 2. Baskı. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Binbaşıoğlu, C. (1975).**Gelişim Psikolojisi**. 3. Baskı, Ankara.

Büyüköztürk, Ş., E.K. Çakmak ve E. Akgün v.d. (2012). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Büyüköztürk, Ş. (2004). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. 4. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Cevizci A. (1999). **Felsefe Sözlüğü**. İstanbul: Paradigma Yayınları.

Çağdaş, A. ve Z. Seçer Şahin, (2002). **Çocuk ve Ergende Sosyal ve Ahlak Gelişimi**. Ed. Ramazan Arı. Çocukla Sağlıklı İlişki Kurmanın Anahtarı. Ankara: Nobel Yayınları.

DeGangi, G. (2000). **Pediatric Disorders of regulation in Affect and Behavior: A Therapist's Guide to Assessment and Treatment**, London: Academic Press.

Dikeçligil, B. ve A. Çiğdem (hızl.). (1991) **Aile Yazıları 1. Temel Kavramlar, Yapı ve Tarihi Süreç**, Ankara: TC.Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.

Erkan, S. (2011). Gelişim Psikolojisinde Temel Kavramlar. Y. Özbay ve S. Erkan (Ed.). **Eğitim Psikolojisi** içinde. Ankara: Pegem Akademi ve Yayıncılık, 2011, 27-48.

Gövsal, İ.A. (1998) **Çocukta Duygusal Gelişim**. İstanbul: Hayat Yayıncılık.

Karataş, B. (1984). **Araştırma Teknikleri**, İstanbul: Çağlayan Yayınevi.

Kaya, A. (2011). **Eğitim Psikolojisi**. Ankara: A Pegem Akademi

Konrad S. ve Hendl C. (2001). **Duygularla Güçlenmek**. M. Taştan (Çev). İstanbul: Hayat Yayınları.

Öcal, M. (1998). Çocukta Sosyal Gelişim. H. Ayhan, (Ed.) **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi** içinde. İstanbul: Ensar Neşriyat, 1998, 134-156.

Selçuk, Z. (2001) **Gelişim ve Öğrenme**. 8. Baskı, Ankara: Atlas Yayın.

T.C Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. (2009). **Çocuklara Yönelik Programlar ve Bu Programlarda Yayımlanan Reklamların İçerik Analizi Araştırması**. Ankara.

Ural, A. ve İ.Kılıç (2011). **Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS Veri Analizi**, Ankara: Detay Yayıncılık.

Yavuz, K. (1991). **Eğitim Psikolojisi**. Kayseri:Erciyes Üni. Yayınları.

Yavuzer, H. (2012). **Çocuk Psikolojisi**. İstanbul: Ramzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2000). **Okul Çağı Çocuğu**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yörükoğlu, A.(1996). **Gençlik Çağı**. İstanbul:Özgür Yayınları.

Dergiler

Kandır, A. ve Y. Alpan, (2008). Sosyal Duygusal Değerlendirme Aracının (ITSEA) Farklı Sosyo- Ekonomik Düzeylerde Uygulanması. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**. 6.1: 41-61. <http://www.tebd.gazi.edu.tr/c6s1.html> (16 Mart 2013)

Kaya, G. Ve Y. Koçak Usluel, (2011). "Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde Bit Entegrasyonunu Etkileyen Faktörlere Yönelik İçerik Analizi", **Buca Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı 31.

Kocadaş, B. (2005). Kültür ve Medya. (Electronic Version) **Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**. 34: 1-13.

Koç, M. (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri. **Erciyes Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** 17.2: 231-256. http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/dergi_ana_sayfa.htm (11 Mart 2013)

Küçük, V. ve H. Koç, (2004). Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan Ve Spor İlişkisi. **Dumlupınar Üni. Sosyal Bilimler Dergisi**. 10: 131-141 (<http://iibf.erciyes.edu.tr/kutuphane/petas/petas.php?skip=0,keyword=VEYSEL+K%C3%9C%C3%87%C3%9CK++HARUN+KO%C3%87,type=5>) (28.05.2013)

Oğuz, E.S. (2011). Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı. (Electronic Version) **Edebiyat Fakültesi Dergisi**. 28: 123-139.

Özkan, İ. (1994). Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler, **Düşünen Adam Dergisi**, 1994, 7,3: 4-9.

Özmert, E. N.(2005). "Erken Çocukluk Gelişiminin Desteklenmesi-I: Beslenme" **Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi**, 005, cilt 48, sayı 2: 179-195. <http://www.cshd.org.tr/?fullTextId=149> (12 Şubat 2013)

Parman, T. (2010) Ergenlik ve Psikanaliz. **Klinik Psikiyatri**, 1.2 : 72-82. <http://klinikpsikiyatri.org/issues/65> (08 Nisan 2013)

Şipal, R.F, C.Yeğengil ve N. Toka, (2012) Okul Öncesi Dönemde Aralarında Yaş Farkı Olan ve İkiz Kardeşler Arasındaki Kıskançlığın Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. **Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi**. 3.5: 55-69. <http://www.egitimbirsen.org.tr/yayinlarimiz/156-egitimbirsen.org.tr-156.pdf> (21Şubat 2013)

İnternet

Karabekiroğlu, K., Duygu Nedir ve Duygular Nasıl Oluşur. <http://www.cocukhayat.com/> (24 Mayıs 2013)

Milli Eğitim Bakanlığı, (2007). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Duygusal Gelişim. Ankara: MEB Yayıncılık (<http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/cocukgelisim/moduller/duygusalgelisim.pdf>) (12 Mart 2013)

Ölmez, T. (2012). Freud ve Psikanaliz. 42. <http://www.psikiyatr.com/other/freudvepsikanaliz.pdf> (26 Nisan 2013)

Özel Alev İ.Ö.O. Rehberlik Servisi, “Duygusal Gelişim Çocuklar İçin Çok Önemli” (2011) http://bebekvecocuk.milliyet.com.tr/duygusal-gelisim-cocuklar-icin-cok-onemli/cocugum/haberdetay/08.12.2011/17_2688/default.htm (08.04.2013)

“Pepee”, <http://www.pepee.com.tr/main.php>, (18 Mart 2013).

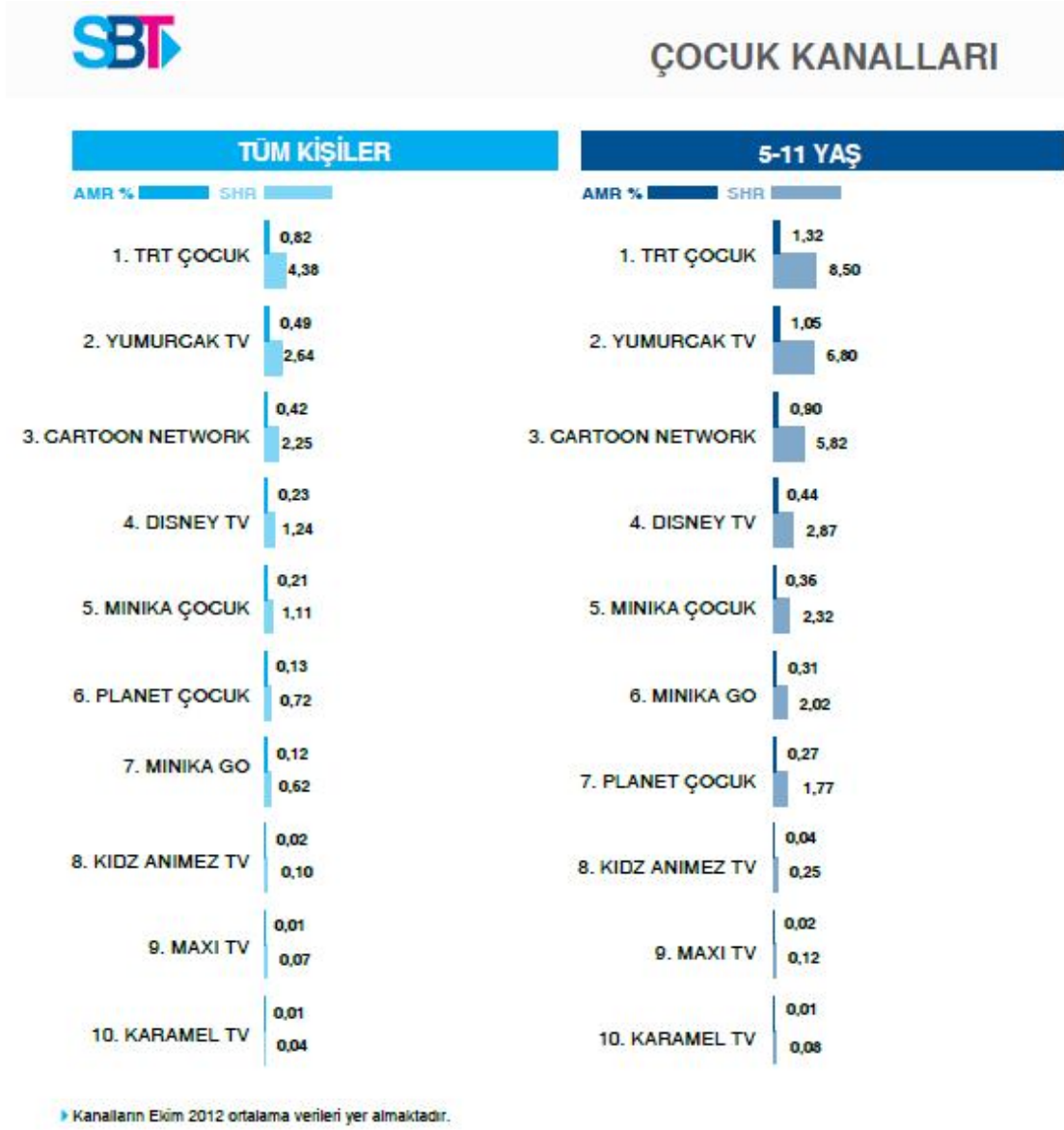
“Pocoyo”, <http://en.wikipedia.org/wiki/> (18 Mart 2013)

Türk Dil Kurumu (2013), www.tdk.gov.tr.

Vygotsky'nin Sosyal Gelişim Piramidi. <http://www.egitimfakultesi.net/imagenes/sosyalgelisim.jpg>, (23.04.2013)

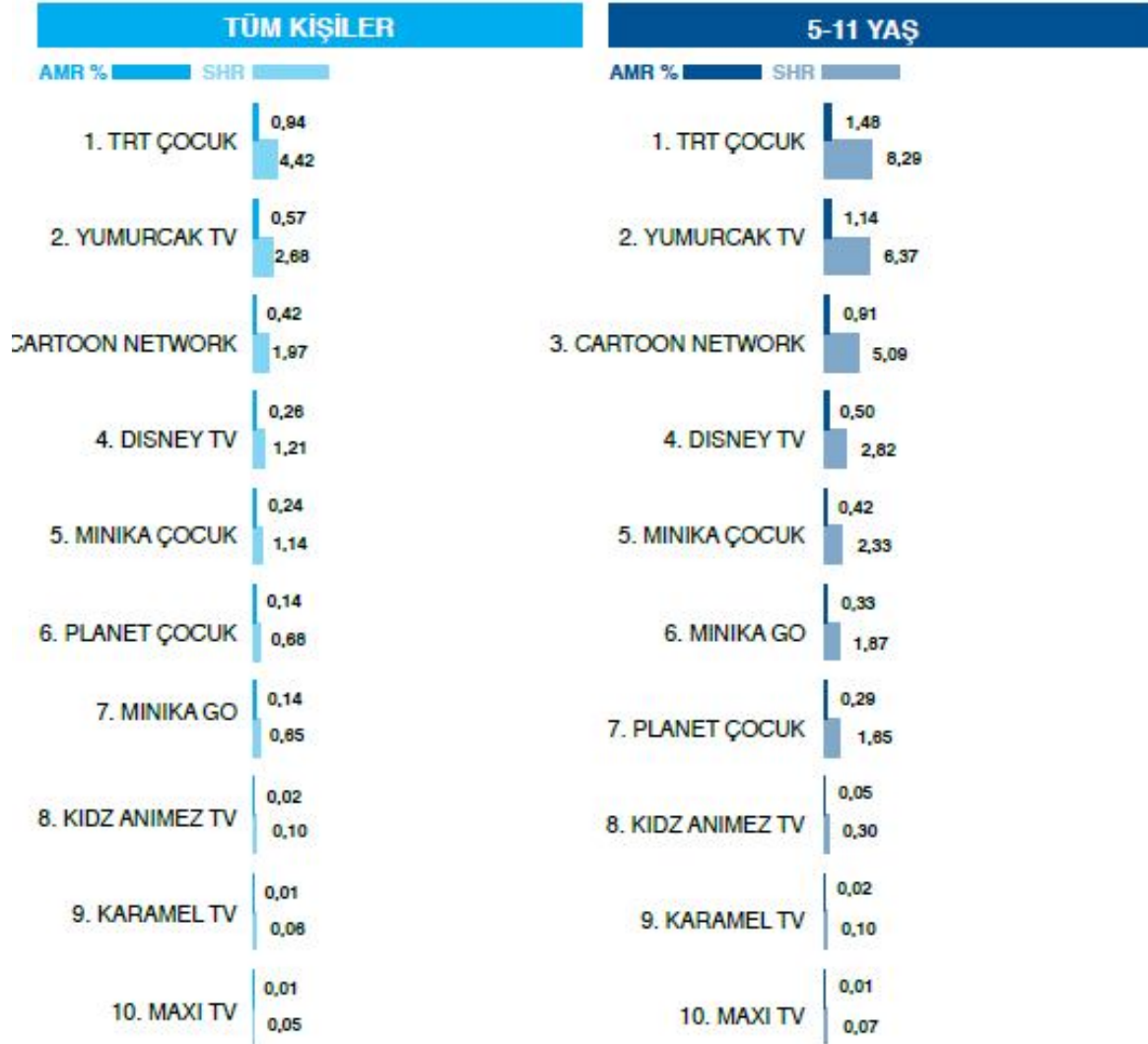
Yazgan Y., Ebeveynler İçin Kaynaklar, <http://www.acev.org/pdf/KaynaklarPDF/EbeveynlericinKaynaklar/UzmanGorusleriCocuklaraDair.pdf> (19.03.2013)

EK 1

SBT ANALİZ ŞİRKETİ İZLENME ORANLARI

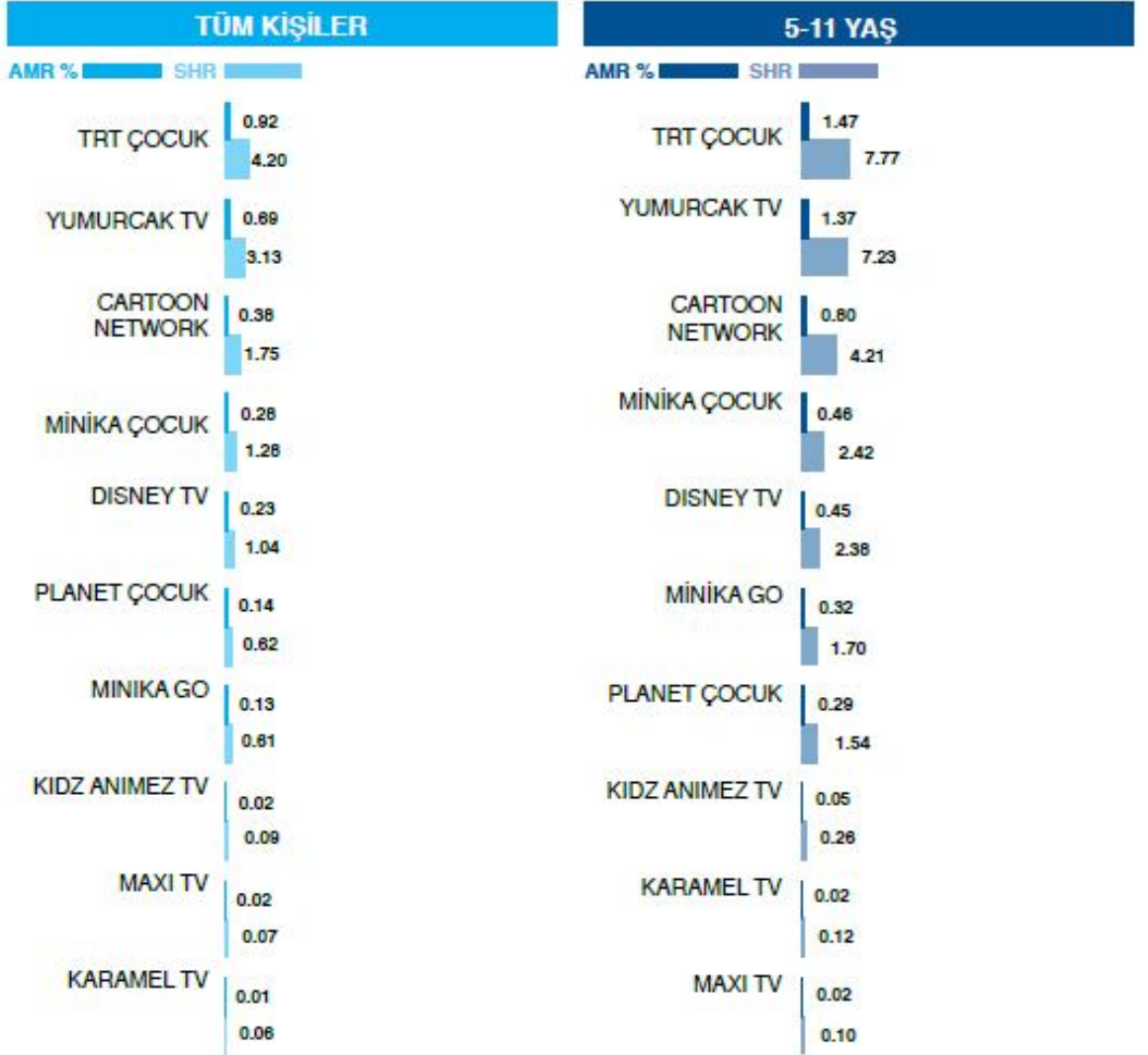
ÇOCUK KANALLARI

► Kanalların Kasım 2012 ortalama verileri yer almaktadır.

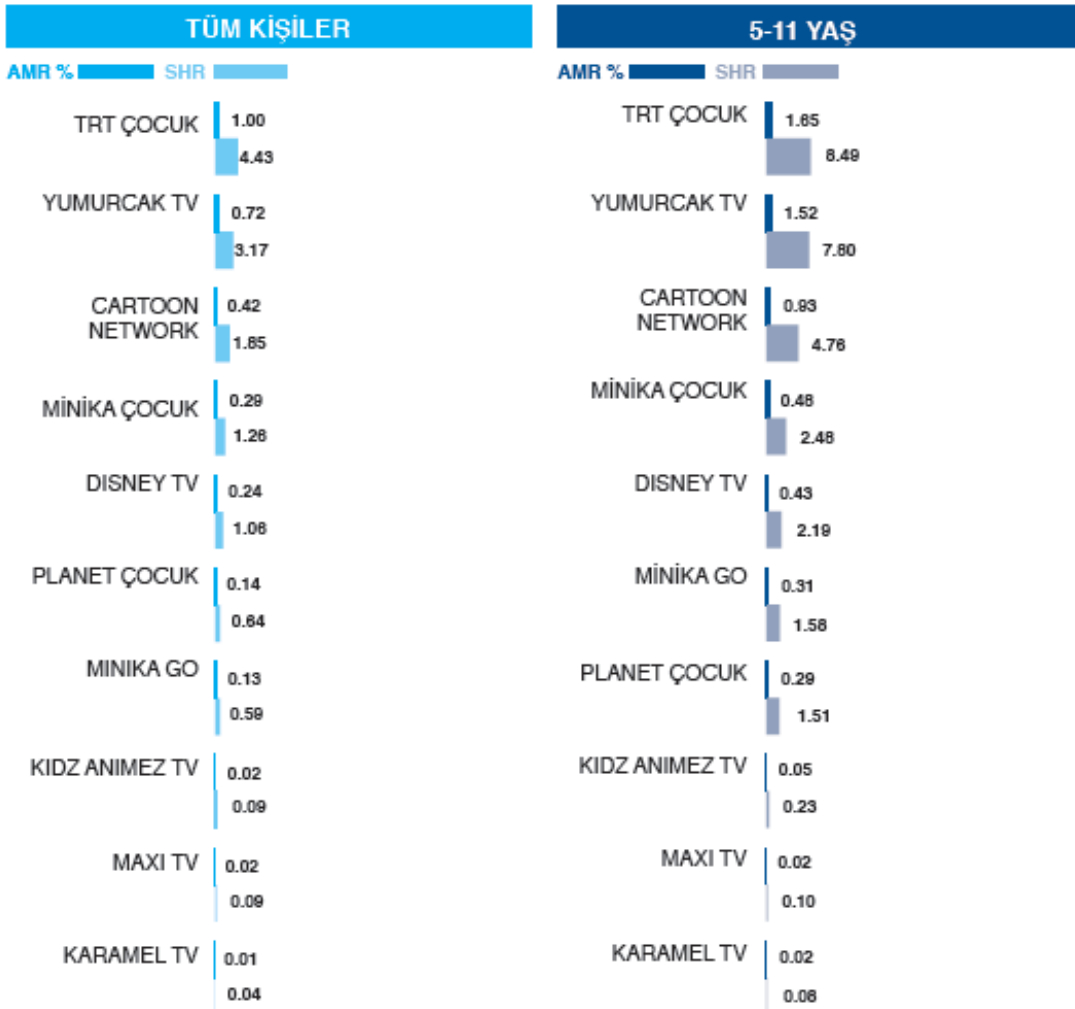
ÇOCUK KANALLARI

► Kanalların Aralık 2012 ortalama verileri yer almaktadır.

ÇOCUK KANALLARI

► Ocak 2013 ortalama veriler yer almaktadır.

ÇOCUK KANALLARI

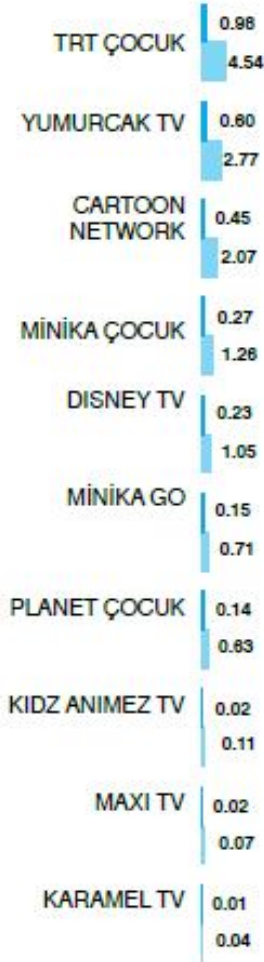
► Şubat 2013 ortalama veriler yer almaktadır.

ÇOCUK KANALLARI

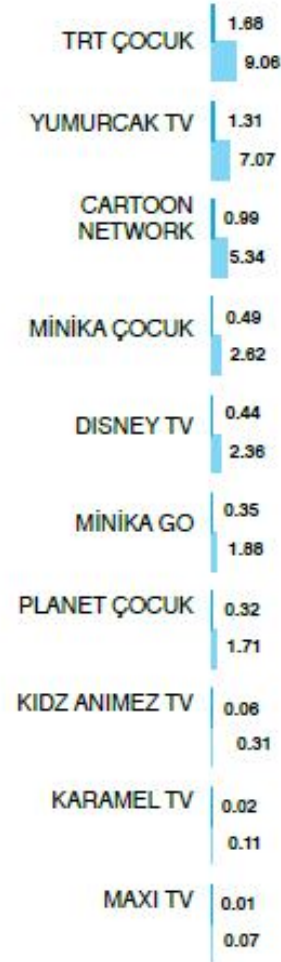
TÜM KİŞİLER

AMR % SHR

5-11 YAŞ

AMR % SHR

► Mart 2013 ortalama veriler yer almaktadır.